Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פרייז 30 גראָשען

היינט 16 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש=געזעלשאַפטליכע טאָג=צייטונג

Nr. 199/1494	Łódź, Piątek 24 sierpnia 1928 r.	זעקסטער יאָהרגאַנג	לאָדז, פרייטאָג, ח׳ אלול תרפ״ח	Nr. 199/1494

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24=71

די פערוואַלטונג
פון דער יודישער קהלה אין לאָדז

מאַכט בעקאַנט דאס ג׳ פּובליקום, אז זי טרעט צו צו פערדינגען

פלעצער

אין דער שוהל אויף וואָלבאָרסקאַ גאַס צו די קומענדיגע ימים-נוראים.

די פלעצער וועט מען אָנהויבען צו פערדינגען אין דער קאַנצעלאַריע פון דער שוהל פון זונטאַג, דעם 26-טען אויגוסט ל. י. אין די שעה׳ען פון 3 ביז 6 נאָכמיטאָג.

אַלע חזקות זענען אונגילטיג און די פלעצער מוזען אויפסניי גע=דונגען ווערען, זאנסט וועט דער פּלאַץ פערדונגען ווערען.

בעקאַנטמאַכונג.

איך מאַך בעקאַנט די געעהרטע קונדשאַפט, דאָס איך בין

צוריקגעקומען פון אויסלאַנד

וואו איך האָב מיך פערזעהען מיט די נייעססטע

הערבסט=
און ווינטער=מאָדעלען

פאַר מיין שוין גוט=רענאָמירטען הערען-שניידער-אַטעליער

די פראַצאַוונע איז שוין טעטיג.

מיט אַכטונג

H. MILNER, Łódź
38 Piotrkowska 38,
Tel. 19-95.

בעמ.: כ׳בעזיץ שוין אויף לאַגער די נייעסטע אינלענ-דישע און אויסל. סחורות.

פענסיאָנאַט בערנשטייך

און ציעכאַטשינעק מאַזאָוו-עצקאַ גאַס, „ווילא ראָזשאַנא"

וועט זיין טעטיג איבער די גאַנצע ימים-טובים.

די פרייזען זענען מעסיגע. די ווילע איז קאַנאַליזירט.

פענסיאָנאַט עלבינגער

WEWIÓRCZYŃ — לאַסק

אין וואַלד—נעמט אָן געסט אויף ראש=השנה, יום=כפור און סוכות

ערשטקלאַסיגע קיך. אַ ספּעציעלער מנין אויפ׳ן אָרט.

אינפאָרמציעס אין לאָדז ביי ה׳ עפּשטיין קאָמיענאַ 1. 259

ערשטער כשר׳ער

פענסיאָנאַט און פּאָדעמביע
„ELIDA"

ווילע „BELLA" טרוקענסטער אָרט אין סאָסנאָווען וואַלד.

5 מינוט גאַנג פון טראַמוויי.

וועניגע צימערן. ערשטקלאַסיגע איינריכטונג.

בעדער און פריזיער אויפ׳ן אָרט. —::— ערהאָלונג אויך פאַר רעקאָנוואַלעסצענטען —::— אָנגענעהמער צייט-פערטרייב.

צוגענגליכע פרייזען. רעעלע און פינקטליכע בעהאַנדלונג.

אינהאַבער

אינפאָרמאַציעס ווערען ערטיילט זאַוואַדזקאַ 23 ביי לובינסקי.

ש. לובינסקי.

די לייטונג פון דער לעהר-אַנשטאַלט

„דרכי נעם"

לאָדז, קילינסקי 50, טעל. 26=35

מאַכט בעקאַנט, אַז ס׳זענען נאָך פערבליבען עטליכע פרייע פלעצער אין די מחלקות ד׳ ה׳ ו׳ ז׳ און מתיבתא.

שילער ווערען אָנגענומען אין דער קאַנצעלאַריע יעדען טאָג פון 9 ביז 2 מיטאָג און פון 4 ביז 7 נאָכמיטאָג.

די למודים הויבען זיך אָן י״ז אלול הבע״ל (2 סעפּטעמבער 1928).

די לייטונג.

א לעהרער

מיט רעגירונגס-רעכט, וועלכער פערבייט שול-צוואַנג ערטיילט לעקציעס צו בילי-גע פרייזען פאַר שילער מיט שוואַכען פאָרטשריט פון פאָלקס-שולען און גימנאַזיעס, אויך לעקציעס פאַר דערוואַקסענע: פּויליש, דייטש, פראַנצויזיש, מאַטעמאַטיק און בוכהאַלטעריע. שיף, שוו. יאַקובאַ 12. אין דער אַפּטיינע 1. שטאָק 168

א לעהרערין

אַ גוטע פעדאַגאָגין ערטיילט אונטערריכט אין יודישער, פּוילישער און דייטשער, שפּראַכען פאַר ערוואַקסענע צו ביליגע פרייזען 697 לאַסמאַן בושעזשינר 15

השבת אבדה

ס׳איז פערלוירען געוואָרען אַ וועקסעל אויף 100 זל. אויסשטעלער מאָרגענשטערן אָרדרע זילבערשטיין צאָהל-באַר דעם 31/8 1928, דער וועקסעל ווערט ערקלערט פאַר אונגילטיג אָבצוגעבען צו זילבערשטיין פּאָמאָרסקאַ 53

ס׳ווערט געברויכט

מאַלערס

צו מאָלען איינפאַכע פיגורען ווי אויך רעפּראָדוקציעס אויך אָנפענגערס קענען זיך מעלדען. צו ערפאַהרען אין אַדמינ. 792

אַנ׳שטענדיגער

יונגערמאַן

געוועזענער בעזיצער פון אייגענע מעכאַנישע וועב-שטיהל זוכט אַ פּאָסטען ביי מעכאַנישע וועבשטיהל. אָפּערטען אין אַדמיניסטר. אונטער „A" 972

בעקאַנטמאַכונג.

דערמיט מאַכען מיר בעקאַנט דער לאָדזער יודישער בעפעל-קערונג, אַז זונטאַג, דעם 2 סעפּטעמבער ד. י. (י״ז אלול) קומט פאָר אין דער באַלוטער שוהל, זגערזשער 27

אַ גראַנדיעזע סיום=פייערונג

מיט דער בעטייליגונג פון אַ גרויסען כאָר און אָרקעסטער.

מיט רעדעס וועלען אַרויסטרעטען פ׳צרשידענע רעדנער.

בעמערקונג: פרויען ווערען געבעטען צו קומען נייהען אין דער שוהל פון זונטאָג, דעם 26-טען אויגוסט פון 7 ביז 10 אין אָוונד.

דער קאָמיטעט.

די פערוואַלטונג
פון האַנדעלס=פערמיטלער=פעראיין

לאָדז, פּיעטריקאָווער 64

רופט צונויף זעמטליכע האַנדלונגס פערמיטלער, וועלכע בעשעפטיגען זיך אויף טעריטאָריום שטאָט לאָדז און לאָדזער וואָיעוואָדזטווע צו רעגיסטרירען זיך אין אייער פעראיין, וועלכער האָט אַ צוזאַמענהאַנג מיט די פאָר-שטייענדע וואָהלען צו דער האַנדלונגס קאַמער, טעגליך אין ביוראָ שטונדען פון 7 — 4 נאָכמיטאָג.

עס ליגט אין די אייגענע אינטערעסען פון יעדען פערמיטלער איילענד צו רעגיסטרירען זיך, ווייל מען קען ח״ו פערשפּעטיגען.

פ. ס. מיר בעטען ביים רעגיסטרירען מיטברענגען די פערמיטלער-פּאַטענטען.

טיף געבויגען שטעהען מיר ביים פרישען קבר פון אונזער לאַנג-יעהריגען עהרען מיטגליד חבר

פאַוועל דזשעוויענסקי

וועלכען דער גרויזאַמער טויט האָט פּלוצליגג אַוועקגעריסען פון אונזערע רייהען גלייכצייטיג דריקען מיר אויס דער פאַמיליע פון פערשטאָרבענעם דעם טיפסטען ביילייד

סעקציע פון לעבער=שלייפער פון מענער-קאָנפעקציע אין לאָדז

דו נײ=געגרינדעטע באַנק

Kasa Kupiecko-Kredytowa

אין לאדז, זאוואדזקא 11

טשעק-קאָנטאָ פּ.ק.אָ. 65.500. טעלעפאָן 45=74.

ערלעדיגט אַלערלײ באַנק אָפּעראַציעס, װי: אינקאַסאָ, דיסקאָנטאָ, איבער-װײזונגען, טשעק-רעכנונגען, שנעל און רעעל.

נעמט אָן װקלאַדען און קלײנע אָפּשפּאָרונגען
אויף די גינסטיגסטע בעדינגונגען
און צאָהלט אויס אַהאַנסען אויך אינקאַסאָס.

די אײנגעגאַנגענע אינקאַסאָס װערען אויסגעצאָהלט אינ'ם זעלבען טאָג בײ אַ מינימאַלער פּראָװיזיע.

די פערוואלטונג.

אכטונג ! אכטונג !
בלעכער=מײסטער

מיר פאָדערן אײך אויף אונבעדינגט און דערמאָנען אײך, אַז ס'איז שוין דער דער לעצטער טערמין פון רעגיסטרירען זיך. פערשפעטיגט נישט, ווייל עס האַנדעלט זיך אין אײער אײגענער עקזיסטענץ.

די רעגיסטראַציע פיהרט זיך ווייטער אין פעראײנס-לאָקאַל, פּיעטריקאָווער 22.

די פערוואלטונג.

אכטונג, שוסטער=צעך, לאדז

66 זאכאדניא 66

יודישע שוסטער-מײסטער אין לאדז און אומגעגענד!

מיר פאָדערן אײך אויף צום לעצטען מאָל צו קומען אין פעראײנס-לאָקאַל זאַכאָדניאַ 66 ביז דינסטאָג, דעם 28-טען אויגוסט ד. י. אין די שעה'ן פון 9—11 אָװ.

זיך רעגיסטרירען.

אין געגענפאַל נעהמען מיר פון זיך אראָפּ יעדע פעראַנטוואָרטליכקײט פון דעם געפאַהר, וואָס עס דראָהט אײך צו פערלירען די רעכט פון פיהרען אײערע ווערקשטעלען.

די פערוואלטונג.

בעמערקונג: די, וועלכע בעזיצען פּאַטענטען פון 1927 דאַרפען זײ מיטברענגען.

האנדווערקער=פעראײן אגראדאָװא 9.

צו אלע יודישע האנדווערקער!

נאָך געצײלטע טעג זענען פערבליבען, כדי אַרויסצונעמען די האַנדווערקער-קאַרטען. זײט נישט גלײכגילטיג צו אײער גורל, ווייל איהר קענט דערפון האָבען גרויסע אומאַנגענעהמליכקײטען. קומט גלײך אין פעראײן, ברענגט מיט די פּאַטענטען און קאָנצעסיעס פאַר די פערגאַנגענע יאָהרען און דעם אָפּצאָל פאַר'ן מאַגיסטראַט, און מיר וועלען שוין פאַר אײך אַדורכפיהרען אַלע פאָרמאַליטעטען. לײגט נישט אָפּ אויף דער לעצטער מינוט, ווייל עס קען זײן צושפּעט.

בעמערקונג: די וואָס האָבען נישט קײן פּאַטענטען פאַרן יאָהר 1927, קענען זיך אויך רעגיסטרירען.

צו אלע יודישע כאַלופּניקעס

(מאַגאַזין=שנײדער, לוין=וועבער, וועש=נײער און אלע וואס אַרבײטען פאַר מאַגאַזינערען אדער אַנדערע אַרבײטסנעבער)!

מיר רופען אײך נישט צו פערדרײען זיך די קעפּ און זיך נישט רעגיסטרירען, ווייל איהר זענט נישט קײן האַנדווערקער און אַרבײט פאַר מאַגאַזינערען, פאַבריקאַנטען א. אז. וו. אונזער פעראײן האָט בעקומען אַ צוזאָג פון די וואָיעוואודזטווע, אַז קײן שום כאַלופּניק וועט נישט ווערען בעשטראָפט פאַר נישט רעגיסטרירען זיך. לאָזט זיך נישט פערטומלען פון דער בירגערליכע פעראײנען, וועלכע ווילען אײך אַרײנפיהרען אין די צעכען, וואָס עס איז פאַר אײך בכלל נישט נויטיג;

די פערוואלטונג

יודישער פראָפ. מאגאזין שנײדער פעראײן אלעי 1/2 1 מאי

מאַגאַזין=שנײדער פון אלע סעקציעס אויפמערקזאם!

מאנטאג, דעם 27 ה. ח. 8 אַ זײגער אָוועגד קומט פאַר אין אײגענעם לאָקאַל

אנ'אלגעמײנע פערזאמלונג

וועגען צעך=פראגען.

די פערזאַמלונג וועט אויפקלערען די אַלע, וועלכע בעזיצען פּאַטענטען אויפ'ן יאָהר 1927 און די וועלכע בעזיצען קײן פּאַטענטען נישט אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן צעך.

געדענקט, אַז צײט איז נאָך געבליבען ביז'ן 30 ד. ח. די פראַגע איז זעהר אַנ'ערנסטע, זי שטעלט אין סכנה אײער עגזיסטענץ און פאַר דער פערשפּעטיגונג וועט איהר טראָגען די פעראַנטוואָרטליכקײט!

מעלדונגען וועגען פאך=פערזאמלונגען

זונטאג 8 אָווענד קומען פאָר 1) אַ בעריכטס-פערזאַמלונג פון דאַמען-פאַך 2) אַ פאַך-פערזאַמלונג פון מענער-מאַגאַזין 3) אַ פערזאַמלונג פון קינדער-גאַרדעראָבען (דזיעטשינגע).

די פערוואלטונג.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער ליבען קוזין
ה' וואלף טראגארוש
מיט פרל. פעלא בענטקאווסקא
גראַטולירען הערצליך און ווינשען אַ גליקליכע צוקונפט. זאָל אײער לעבענס-וועג מיט בלומען בעשיט זײן.
מאַניעק ווײנשטײן, מיניאַ ריטערסקאַ.

אונזער וועהרטען פרײנד
ה' וואלף טראגארוש
צו זײנע תנאים מיט
פרל. פעלא בענטקאווסקא
ווינשען מזל-טוב און אַ גליקליכע צוקונפט
אבראַמעק ליבערמאַן,
העלאַ יאַקיבאָוויטש.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער וועהרטען פרײנד
ה' וואלף טראגארוש
מיט פרל. פעלא בענטקאווסקא
ווינשען אַ הערצליכען מזל-טוב און עוויגעס גליק
אברהם גליקסמאַן, סאַבינאַ פאַכער.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פרײנד
ה' וואלף טראגארוש
מיט פרל. פעלא בענטקאווסקא
גראַטולירען הארציג און ווינשען עוויגעס גליק.
שבתי אלשטײן,
רעגינאַ אײלענבערג.

צו דער פערלאָבונג פון אונזער פרײנד
ה' וואלף טראגארוש
מיט פרל. פעלא בענטקאווסקי
ווינשען פיל גליק און עוויגעס צופרידענהײט.
אבראַם קרומהאָלץ,
יוכבד זיטענפעלד,
פאלאַ פרום,
לובאַ דאַווידאָוויטש.

אַ הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער פרײנד
ה' וואלף טראגארוש
צו זײנע תנאים מיט
פרל. פעלא בענטקאווסקא
זאָל אײער לעבענס וועג מיט רויזען בעשיט זײן.
הלל פאָכער, ראכעלא לעווין,
בערעק ראָזענבלום, אירענא ראָזענפעלד.

ב"ה. ברכת מזל טוב
אלומות ברכות ובתוכם ברכת מז"ט מוגש
לחברנו הועד של שעורי ערב בגליל שײבלער.
הב' המושלם וכ' כמר
מרדכי זדאנסקי נ"י מלודז
לנשואיו את העלמה מרת
חנה פרעגער מקליש
שמש ההצלחה תזהיר לכם עולמים ותזכו לתורה ולגדולה ביחד. המברכים
ועד מלומדי שעורי ערב בגליל שײבלער
גם אני בין המברכים יצחק דארעמבוים
גם אני בין המברכים יצחק געלדסמאן
גם אני בין המברכים מאיר פעלדמאן
גם אני בין המברכים זײנוועל פײן
ידידי מרדכי: קבל גם מנאי ברכת מז"ט חמה
רפאל אלטמאן

אַ הערצליכען מזל-טוב ווינשען מיר אונזער ליבע קוזינקע פרל.
העלא ריכטער
צו איהר חתונה מיט ה'
הערמאַן דראטווא
לאה און דוד וויגאדני.

צו דער פערלאָבונג פון פרל.
יהודית בוימגארטען
מיט ה' שמעון לײב גרינפעלד
גראַטולירען הערצליך און ווינשען עוויגעס גליק
קאַטשטע, שימקעוויטש, וועבער,
גרונדשטײן, ראָזענבוים, שעהנוואַך,
קאַץ, אַשעראָוויטש, ווערקצווײג,
מינץ, טאַסק, יעדוואַב.

Z intencji zaręczyn koleżanki i kolegi naszego
p. **ANDZI KLAJNBERŻANKI**
z p. **SALKIEM WAJSKOPFEM**
Życzymy wiele szczęścia i różowej przyszłości
MONIEK SZEJNWALD, OSKAR SZWIMER,
MOTEK GOLDSTEIN, DUDEK ROZENBLAT.

Z okazji zaręczyn córki i siostry naszej
REGINY OPATOWSKIEJ
z **p. MONKIEM ELENBERGIEM**
życzy dużo szczęścia
Rodzina Opatowskich

צאהן=ארצט י. לעװ
ציגעל=גאַס 36, טעלעפאָן 54=37
צוריקגעקעהרט.

ענטשולדיגונג.

איך בעט ענטשולדיגונג בײם סעקרעטאַר פון טראַנספּאָרט-אַרבײטער-פעראײן ה' ישראל סטאלארסקי פאַר די נישט פּאַסענדע אויסדריקען, וואָס איך האָב אַרויסגעזאָגט אין אַנ'אויפגערעגטען צושטאַנד.

שמואל ראַרמאַן.

לערן-יונגלעך

ווי אויך מעדלעך געגען-באַלדיגע צאָהלונג ווערען געזוכט אין דער שאַלכטעל פאַבריק וואסכאדניא 57

לערן-יונגלעך

צו וואַליזען ווערען געזוכט 22 פּאָלודניאָוואַ 22 בײ ראָזענמאַן יעהר-ליכע אַרבײט גאַראַנטירט.

דאנקזאגונג.

דערמיט דריקען מיר אויס אונזער הארציגסטען דאַנק דעם אינסטרוקטאָר פון צושנײדער-קורס בײם געזעלשאַפט „ארט" דעם ה'

א. ראגאזשינסקי, (פּיעטריקאָווער 85)

פאַר זײן בעמיהונג און מיר ווינשען איהם ערפאָלג בײ זײן ווײטערדיגער אַרבײט, ווי אויך דאַנקען מיר דער לײטונג דעם ה' א. פרידריך פאַר זײן גוטע בעהאַנדלונג.

די שילער פון 4-טען קורס בײ „ארט".

92

קוראטאריום פון די „בית-יעקב"-שולען אין לאדז.

ארט. 7 קל. טעכטער-שולען „בית-יעקב"

צעגעלניאַנאַ 24, טעל. 70-28
פּיראַמאָוו טשאַ 2, טעל. 70-27

מעלדונג.

אויף די פיל אָנפראַגען פון די עלטערן וועגען אַרײננעהמען זײערע קינדער אין אונזערע שולען מעלדען מיר: אין די קלאַסען A, B, C, ווערען נאָך אָנגענומען אײניגע שילערינס.

גלײכצײטיג ווערען געגרופען אַלע נײע אײנגעשריבענע שילערינס פון די V, IV, VI, VII אָדושאַלען ווי אויך פון V-טער גימנ. קל. צו דעם עקזאַמען פון די למודי-קודש וואָס קומט פאָר דאָנערשטאָג, דעם 30-טען שערפּיען, 9 פריה אין דער שולע, צעגעלניאַנאַ 24.

עס ווערט אויך געמאָלדען, אַז פרײטאָג, דעם 31-טען שערפּיען, 9 פריה מוזען אַלע שילערינס קומען אין די קאַנצעלאַריעס פון די שולען צו וועלכע זײ זענען פערשריבען. כדי אַרויסצונעמען זײערע „שילערין-לעגיטימאַציע".

גלײכצײטיג זענען מיר מודיע, אַז עס האָט זיך שוין אָנגעהויבען די אײנשרײבונגען צו די אָווענד=קורסען פאַר ערוואַקסענע ווי אויך אין דער פרעבעל שולע.

אײנשרײבונגען ווערען אָנגענומען טעגליך אין די קאַנצעלאַריעס פון די אויבענדערמאָנטע שולען פון 10—12 פריה.

בעמערקונג: צים נײעם שול-יאָהר ווערט געעפענט אָווענד-קורסען אויך אין דער שולע צעגעלניאַנאַ 24. מאַנטאָג, דעם 3-טען וורזשעשען הויבען זיך אָן די רעגולערע לימודים.

די לײטונג.

235

די גרויסע נאַפט=אַפערע אין רומעניען.

בוקאַרעשט, 23. (א. ו.) די אויספאָרשונג אין דער גרויסער נאַפט־אַפערע האָט געפטען נע־בראַכט סענסאַציאָנעלע איינצעלהייטען דאָס העכסטע געריכט האָט פעראָרדענט צו אַרעסטירען איינפלוס־רייכע פערזענליכקייטען, וואָס זענען אין דער אַפערע פערמישט.

פון די אַרעסטירטע זענען 6 — רעפּוטאַטען און סענאַטאָרען און 3 — העכערע אַרמיניסטראַטיווע בעאַמטע, צווישען די אַרעסטירטע געפינט זיך דער הויצע מאַרשאַלעק פונ׳ם רומענישען סענאַט.

בוקאַרעשט, 23. (ספּ. טעל.) די מיספּרוי־כען וואָס זענען בעגאַנגען געוואָרען ביים אַרויסגעבען קאָנצעסיעס אויף פרי נאַפט־שטחים, רויערען שוין זייט 5 יאָהר. פאַר רריי־יאָהרען האָט זיך מיט דעם ענין פערנומען דער הויפט־פּראָקוראָר פעטרעסקו צוליב די אינטערווענצען פון הויכגעשטעלטע פער־זענליכקייטען האָט ער אָבער געמוזט די אויספאָר־שונג איבעררייסען. סוף כל סוף האָט פעטרעסקו, וועלכער איז פערפאָלגט געוואָרען בעקומען אַ נער־ווען־ערשיטערונג און איז דעם 12־טען אויגוסט נע־שטאָרבען אין אַ משונעים־הויז.

זיין טויט האָט אַרויסגערופען אַ געוואַלדיגע אויפ־רעגונג אין די אומאָפהענגיגע קרייזען. די עפענטליכע געזעלשאַפטליכע מיינונג האָט אויפגעוועקט דאָס לאַנד און דאָס העכסטע געריכט איז געצוואונגען גע־וואָרען זיך צו פערנעהמען מיט דער נאַפט־פּאַנאַמע.

פון דער אַפערע האָט די רומענישע רעגירונג געהאַט פערלוסטען איבער 5 מיליאַרד לעי, אי ן דער אַפערע זענען פערמישט צעהנדלינגער זעהר הויך־געשטעלטע פערזאָנען.

טעלעפאָן=פערבינדונג ווין — לאָנדאָן.

ווין, 23. (א. ו.) די טעג ווערט אויפ־געשטעלט אַ טעלעפאָן־פערבינדונג צווישען ווין און לאָנדאָן, אַ געשפּרעך פון 3 מינוט וועט קאָסטען 14 שילינג.

זיצונג פון פראַנצויזישען מיניסטאָרען-ראַט.

פּאַריז, 23. (א. ו.) אויף דער היינטיגער זיצונג פון מיניסטאָרען־ראַט זענען בעטראַכט גע־וואָרען פראַגען פון דער לויפענדער פּאָליטיק.

בריאַן האָט פאָרגעשטעלט דעם פּראָגראַם פון פייערליכען אונטערשרייבען דעם קעלאָג־אָפּמאַך און האָט אויך רעפערירט די פראַגע וועגען דער פער־שטענדיגונג מיט ענגלאַנד.

אין שייכות דערמיט וואָס שטרעזעמאַן האָט בדעה אַרויסצוטרעטען מיט אַ פאָרשלאַג אָפּצורייני־גען דעם ריין־געביט, איז בעשלאָסען געוואָרען די פראַגע צו בעהאַנדלען מחוץ דעם ראַט.

פּענלעווע האָט פאָרגעלעגט צו ענדערען דעם נאָמען פון קריגס־מיניסטעריום אויף אַרמעע־מיניס־טעריום.

די גריכישע פארלאמענט=וואהלען און יודען.

סאַלאָניקי, 23. (יט"א טעלעגראַפיש) בעת די פאַרלאַמענט־וואַהלען, וואָס זענען דאָ פאָרגעקומען האָבען די ציוניסטען בעקומען 2 מאַנדאַטען. אַלס רעפּוטאַטען צום פאַרלאַמענט זענען געוועהלט גע־וואָרען דער פאָרזיצער פון דער „בני ברית־לאָזשע און סעקרעטאַר פון דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע דוד מאַטאַלאָן און דער ביז־איצטיגער רעפּוטאַט בעסאַנטי. בעת די וואַהלען האָבען פיגורירט 4 ליסטעס. די ציוניסטישע ליסטע האָט בעקומען 5,100 שטימען; די ווענעזעלאָסיסטען, אַנטי־ווענע־זעלאָסיסטען און די קאָמוניסטען האָבען צוזאַמען דערהאַלטען 4,400 שטימען.

מעלדונגען.

ציוניסטישע אַרבייטס=פאַרטיי „התאחדות".

מאָרגען שבת דעם 25־טען אויגוסט פּינקטליך 9 אָוונט קומט פאָר דער המשך פון די דיסקוסיע איבער׳ן בעריכט פון ד"ר א. טאַרטאַקאָווער פון ציוניסטישען אַקציאָנס־קאָמיטעט אין בערלין.

אַלע חברים ווערען געבעטען פּינקטליך צו קומען.
331

ביבליאָטעק א. נ. פון א. ד. גורדון ביי „התאחדות" „שיענקיעוויטשאַ 3/5.

די ביבליאָטעק־קאָמיסיע מאַכט בעקאַנט, אַז ס׳איז צוגעקומען אַ גרויסע צאָהל ביכער פון די נייעסטע העברעאישע און יודישע אויסגאַבען. די ביבליאָטעק בעזיצט 4500 ביכער: אין העברעאיש, יודיש, פּויליש און דייטש. דער חודש־אָבצאָהל איז אַ מינימאַלער. ספּעציעלע הנחות פאַר אַרבייטסלאָזע און שילער. די ביבליאָטעק איז טעטיג 4 מאָל וועכענטליך: זונטאָג, דינסטאָג, דאָנערשטאָג און שבת פון 7—9 אָוועגר.
324

באַלוטער וועבער פון וואָלענע טיכער

מוזען אַלע קומען אויף אַ פערזאַמלונג, שבת, ד. 25. אויגוסט, 1 בייטאָג אין פעראיין־לאָקאַל פּיפּער־נאַס 13. צוליב דעם וואָס האַלב 4 מוז די פער־זאַמלונג זיין נעענדיגט, ווערען די חברים געבעטען פּינקטליך צו קומען.

די פערוו. פון טעקסטיל־פעראיין אָפּטיילונג 7 „נייע

אכטונג טישלער=מייסטער!

מיר פאָדערען אויף אַלע טישלער־מייסטער מיטגלידער און נישט־מיטגלידער, די וואָס האָבען זיך שוין רעגיסטרירט און אויך די וואָס האָבען זיך נאָך נישט רע־גיסטרירט, זיי זאָלען זיך מעלדען אונבעדינגט ביז דעם 31 טען אויגוסט אין קאַנ־צעלאַריע פין דער צענטראַלע, פּאָלודניאָווא 4, מיטברענגענדיג דעם פּאַטענט פון 1927 און אויך די קאָנצעסיע.

מיר מאַכען אייך אויפמערקזאַם אַז פאַר נישט מעלדען זיך ביז דעם 31־טען אויגוסט וועט דער פעראיין נישט זיין פעראַנטוואָרטליך פאַר די ווייטערע פאָלגען.

מיט אַכטונג די פערוואַלטונג פון טישלער=מייסטער=פעראיין, פּאָלודניאָווא 4.

האַנטווערקער=פעראיין אגראַדאָווא 9

סעקציע געשפאַלטענע שוסטער

אכטונג, שוסטער=מייסטער! מיטגליהער און נישט=מיטגלידער!

מאָרגען, שבת, דעם 25 אויגוסט ה. י. 6 אָוועגד, קומט פאָר אין אונזער נייעם לאָקאַל אויף אָגראָדאָווע

אַ גרויסע מאַסען=פערזאַמלונג

פון אַלע שוסטער=מייסטער אין לאָדז

טאָג־אָרדנונג: 1) האַנדווערקער־קאַרטען, (דער טערמין ענדיגט זיך די טעג) 2) שוסטער־צעך, 3) פאַך־לאַגע.

די פערוואַלטונג.

יודישער פראָפ. מאַגאַזין שניידער פעראיין

אַלעע 1 מאַי 2.

אויפמערקזאַם דאַמען מאַגאַזין אַרבייטער פון לאָדז און פּראָווינץ

ביים מאַגאַזין שניידער פעראיין אַלעע 1 מאַי 2, האָט זיך געעפענט אַ

פערמיטלונגס=ביורא

וועלכע ערטיילט אינפאָרמאַציעס וועגען אַרבייט.

עס זענען אַריינגעפלאָסען אַ גרויסע צאָהל אָנפראַגעס וועגען אַר־בייטער, דעריבער דאַרפען זיך ווענדען אַ גרעסערע צאָהל אַרבייטער און האַנטנייערינס.

אָפען טעגליך פון 8–11 אָוועגד.

פערמיטלינגס=ביורא ביים יודישער מייסטער פעראיין

אכטונג קצבים!

דער לאָדזער יודישער פליישער=פעראיין

פּיעטריקאָווער 24

מאַכט בעקאַנט, אַז אַלע מיטגלידער דאַרפען רעגיסטרירען זייערע געשעפטען שפּעט־סטענס ביז׳ן 31 ד. ח. די רעגיסטראַציע ערלעדיגט די פעראיינס־קאַנצעלאַריע טעג־ליך פון 4 ביז 9 אין אָוועגד ביז׳ן 30. ד. ח. בעמערקונג: צו דער רעגיסטראַציע דאַרף מען מיטברענגען דעם פּאַטענט פאַר 1927 און די לעצטע קאָנצעסיע.

די פערוואַלטונג.

הזכרה.

זונטאַג, דעם 26/8 1928, 11 אַ זייגער פאָרמיטאָג וועט פאָרקומען אויפ׳ן בית־החיים די ענטהילונג פון דער מצבה פון אונזער הייסגעליבטער פריהצייטיג פערשטאָרבענער טאָכטער, שוועסטער, שוועגרין, ניכטע נ"ע

ביילע הינדע נירענבערג

וועגען וואָס עס טיילען מיט אַלע קרובים, פריינד און בעקאַנטע

די פאַמיליע.

אונזער איבערגעגעבענעם חבר נח בראַמבערג צוליב דעם טויט פון זיין ליבען ברודער

העניק

דריקען מיר אויס אונזער טיפסטען מיטגעפיהל

די ציקליסטען סעקציע

ביים יודישן טורן און ספאָרט פעריין „מכבי"

צו פערדינגען

אפלאַץ

מיט אַ גרויסע בודקע. צו ערפאַהרען אויפ׳ן קויהלען פלאַץ זאַווישאַ 15.

DR. med. DONCHIN

מאָניושקי 1, MONIUSZKI 1, טעלעפאָן 9·97.

ספּעציאַליסט פאַר ... קראַנקהייטן

צוריקגעקומען

... פון 1—10 און פון 4—7 נ.מ.

זונטאָג פון 10 ביז 1 מיטאָג.

צאָהן=דאָקטאָר

SPERLING

POŁUDNIOWA 9, tel. 43-06

צוריקגעקומען.

לעכער

ווערען אָנגענומען אויסצו־נייהען צו ביליגע פרייזען ביי ג. נאַרדמאַן

29 צעגעלניאַנאַ 29

Gimnazjum Humanistyczne Męskie
I. Kacenelson
Cegielniana 28, tel. 51-79

עס ווערען אָנגענומען שילער אין אַלע קלאַסען.

פאַר אַביטוריענטען פון פאָלקס שולען וועלען געמאַכט ווערען ציטווייליגע ערלייכטערונגען בנוגע די העברעאישע לימודים.

מיט איינשרייבונגען זיך ווענדען אין דער קאַנצעלאַריע טעגליך פון 11 ביז 2 בייטאָג און פון 5 ביז 7 אָוונד.

די דירעקציע.

הנהלות הגמנסיות
של החברה ליסוד בתי ספר תיכונים עברים בלודז

מודיעות, כי בקשות הכניסה מתקבלות כדלקמן:

בלשכת הגמנסיה הראשונה לנערים, מגיסטרצקה 21

בלשכת הגמנסיה השניה לנערים, מגיסטרצקה 22

בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7

בשעות העבודה.

אל המכינה אס מתקבלים נערים ונערות בגיל חמש שנים וחצי ומעלה בלשכת הגמנסיה לנערות, פירמוביץ 7.

288

בית=ספר מעורב בן 7 מחלקות ע"ש

7=קל. העברעאישע קאָעדוקאַציאָנ=שולע אויפ׳ן נאָמען פון

„שלום עליכם"

של החברה ליסוד בתי־ספר עממיים וגני ילדים עברים בלודז

פון דער געזעלשאַפט פאַר יוד. פאָלקס־שולן און פאַר שול־ערציהונג אין לאָדז

פּאָלודניאָוואַ 11, טעל. 13=34.

איינשרייבונגען אין די קלאַסען I, II, III, IV, V, VI, VII, דויערען. די שולע, וואָס עקזיסטירט זייט 12 יאָהר, איז פערזעהען מיט די בעסטע לערן־מכשירים און נעמט אַרום נעבען דעם פולען פּראָגראַם פון אַ 7־קלאַסיגער עפענטליכער שול, אַ ברייטען פּראָגראַם פון יודישע למודים ווי: העברע־אישע שפּראַך, יודישע געשיכטע, תנ"ך, העברעאישע און יודישע ליטעראַטור, משנה, געאָגראַפיע פון ארץ=ישראל. אַבסאָלווענטען פון דער שולע קענען אַריינטרעטען אין 5־טע קלאַס פון יודישע גימנאַזיע. די שול־קאַנצעלאַריע פּאָלודניאָוואַ 11, פראָנט, 1 טער שטאָק, איז טעטיג טעגליך פון 9—1 נאָכמ. פון נייעם שול־יאָהר ווערט ביי דער שולע געעפענט אַ מוסטערהאַפטע פרעבעל=שולע פאַר קינדער פון 4 יאָהר אָן.

די דירעקציע.

נייע 15000 יודישע משפחות [illegible] קאלאניעס

אגראגאם גאָלדע וועגען די פּערספּעקטיווען פון דער קאָלאָניזאַציע אין קרים

מאָסקווע. (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעשלוס פון אַלפערבאַנדישען „ציק" וועגען אויסטיילען 100,000 העקטאַר ערד אין קרים אויף קאָלאָניזירען נייע 15,000 יודישע משפחות, האָט דער פאָרשטעהער פון דער יודישער טעלעגראַפען-אַגענטור געהאַט אַ געשפּרעך מיט'ן פּרעזידיום-מיטגליד פון „קאָמזעט", אַגראָנאָם גאָלדע וועגען די אויסזיכטען פון דעם פּלאַן.

אַגראָנאָם גאָלדע פאָהרט די טעג אַרויס קיין קרים, כדי צוזאַמען מיט די עקספּערטען פון דער קרימער רעגירונג צו זיין אָנוועזענד ביי דער אויסטיילונג פון די שטחים פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע.

עס דאַרפען איצט געלעזט ווערען 2 פּראָבלעמען — האָט ערקלערט ה' גאָלדע,— אויסוועהלען פּאַסיגע ערד-שטחים, און ווי ווייט מעגליך שאַפען די נייע יודישע קאָלאָניעס אין שכנות מיט די שוין-עקזיסטירענדע קאָלאָניעס, כדי עס זאָל זיין אַ מעגליכקייט אי ןדער צוקונפט צו קאָנסאָלידירען אַ גרויסען יודישען ראַיאָן אין קרים. די ראָזיגע אויפגאַבען זענען פערבונדען מיט גרויסע שוועריגקייטען,— האָט ערקלערט ה' גאָלדע, — ווייל ערשטענס, איז נישטאָ צו פיל פרייע און פרוכטבאַרע ערד, און אָפטמאָל זענען די פּאַסיגע ערד-שטחים צושפּרייט, און ווייט פון די ביז-איצטיגע יודישע קאָלאָניעס. דאָך בעמיהען מיר זיך צו לעזען די ראָזיגע אויפגאַבען אויף אַ צופרידענשטעלענדען אופן.

עס איז פערהאַן אַ גרויסער ערד-שטח אין סימפעראָפּאָלער קרייז נישט ווייט פון די יודישע קאָלאָניעס, וואָס איז זיינערצייט בעשטימט געווארען פאַר דער טאָטערישער דאָרפישער בעפעלקערונג. די טאָטערן האָבען אָבער דעם ראָזיגען ערד-שטח נישט בעאַרבייט, און עס איז דאָ אַ מעגליכקייט צ ונעווינען דעם ראָזיגען ערד-שטח פאַר דער יודישער קאָלאָניזאַציע.

די טעטיגקייט פון „קאָמזעט" ביי קאָלאָניזירען די 15,000 משפחות אין קרים וועט זיך בעגרעניצען נאָר צום אויסטיילען און צוגרייטען די ערד-שטחים, די אייגענטליכע קאָלאָניזאַציאָנס-אַרבייט וועט דורכגעפיהרט ווערען דורכ'ן „אגראַ-דזשאינט". דער „קאָמזעט, ראַגענען, וועט זיך נענצליך ווידמען זייער קאָלאָניזאַציאָנס-טעטיגקייט אין ביר-בידזשאַן.

איז ביר-בידזשאַ' ווע'לען זיך בעזעצען אין משך פון חודש אָקטאָבער 400 יודישע משפחות.

מאָסקווע. (י.ט.א.) ווי עס ווערט מיטגעטיילט ,וועלען אין משך פון חודש אָקטאָבער זיך בעזעצען אין ביר-בירזשאַן נאָך 400 יודישע משפחות.

די ראָזיגע משפחות וועלען שוין סוף סעפּטעמבער פערלאָזען זייערע ביז-איצטיגע היימען און אַרויספאָהרען קיין כאַבאַראָווסק. 300 משפחות וועלען זיין בעשעפטיגט ביים האָלץ-טראַנספּאָרט פון די וועלדער. יערערע משפחה וועט בעקומען אויף אַ לאַנגטערמיניגען קרעדיט אַ פערד, שליטענס, חאַרימע שיך און אַנצוגען. די יודישע איבערוואַנדערער וועלען וואוינען אין באַראַקען נישט ווייט פון זייער אַרבייטס-אָרט. צום סוף פון סעזאָן וועלען זיי בעקומען די נויטיגע ערד-שטחים אין ביר-בירזשאַן.

די איבעריגע 100 איבערוואַנדערער-משפחות וועלען בעשטעהן פון האַנדווערקער פון פערשידענע פאַכען.

——:0:——

אינצידענט מיט געוועזענעם סאָציאַליסטישען מיניסטער הימאַנס.

בריסעל, 23 די פרעסע טיילט מיט וועגען אַנ'אינצידענט מיט'ן געוועזענעם סאָציאַליסטישען מיניסטער הימאַנס אויף אַ קאָנצערט אין אָסטענדע.

בעת ראָרטען איז אַריינגעקומען די בעלגישע פרינצעסין סטעפאַניאַ, האָט דער אָרקעסטער אָנגעהויבען שפּילען דעם בעלגישען הימן און אַלע אָנוועזענדע זענען אויפגעשטאַנען פון זייערע ערטער, אַ חוץ הימאַנס. ווען דאָס פּובליקום האָט גענומען הויך פּראָטעסטירען, האָט דער אָרקעסטער געשפּילט צום צווייטען מאָל דעם הימן און הימאַנס איז ענדליך אויפגעשטאַנען. נאָך דעם קאָנצערט האָט דאָס פּובליקום נאָך אַלץ פּראָטעסטירט געגען דער האַנדלונג פון הימאַנס און די פּאָליציי האָט איהם געמוזט בעוואַכען.

דער געוועזענער מיניסטער דערקלערט זיין האַנדלונג מיט זיין צושטרייטקייט.

א פערפלייצונג פון דער ווילענקע אויפ'ן צפון-יריד

פייערלעשער און סאַפּיאָרען פערהיטען פון שאַדענס. עטליכע קינדער שיער נישט דערטרונקען.

וועלענדיג צוגעבען אַ שענערען אויסזעהען דעם בערנאַרדינער גאָרטען לכבוד דעם צפון-יריד, האָט דער מאַגיסטראַט געהאַט אַוועקגעשטעלט ראַמבעס אויף דער ווילענקע און אַזוי אַרום געשאַפען אַ קינסטליכען וואַסער-פאַל, אויפהויבענדיג אין איניגע ערטער דאָס וואַסער. אַזעלכע ראַמבעס און וואַסער-פאַלען, האָט דער מאַגיסטראַט בעוויזען צו מאַכען דרייוויילע 2, צוליב דעם אָבער וואָס די אַרבייט איז געמאַכט געוואָרען בחפזון האָבען זיך די ראַמבעס אַרויסגעוויזען פאַר נישט אַזעלכע שטאַרקע און נעכטען איז מאַקי צוליב דעם געקומען צו אַ קאַטאַסטראָפע, וועלכע האָט שיר נישט פערפלייצט דעם צפון-יריר און געקענט ברענגען צו מענשליכע קרבנות.

געשעהן איז דאָס אַזוי:

ווען ביי איינעם פון די קינסטליכע וואַסער-פאַלען האָבען זיך געשפּילט קינדער, האָט זיך פּלוצלונג דערהערט אַ געוואַלדיגער קנאַל ווי פון אַ האַרמאַטען-שאָס. די דאַמבע האָט געפּלאַצט און דאָס וואַסער האָט אַ שטראָם געטון מיט'ן גאַנצען כוח, פערגיסענדיג דעם נידעריגען ברעג וואו ס'האָבען זיך געשפּילט די קינדער.

צום גליק האָט מען גאָך בעוויזען צו ראַטעווען די קינדער פון אַוועקגעשלעפּט ווערען דורכ'ן שטורמישען שטראָם אין דער ווילענקע.

וועגען דער קאַטאַסטראָפע איז אַלאַרמירט געווארען דער יריד-פּאָסטרונעק און אויפ'ן אָרט פון פּאָרפאַל איז אַרויסגערופען געוואָרען די פייערלעשער-קאָמענדע און סאַפּיאָרען, וועלכע האָבען אָנגעווענדעט אַלע בעמיהונגען בכדי צו פערהיטען די ווייטערדיגע צושטערונג פון די ראַמבעס, מען האָט בחפזון אָנגעשאָטען וועגנס זאַמד און שטיינער א.א.וו. ס'האָט זיך אָבער נישט איינגעגעבען אָפּצוראַטעווען די ראַמבע און דאָס וואַסער האָט איהר איננאַנצען אַרונטערגעריסען.

פון יוגאסלאוו ען קיין אַמעריקא

די רייזע פון ספרדישען הרב-הכולל דזשען.

בעלגראַד (י.ט.א.) הרב-הכולל פון בי-טאָלי אין יוגאָסלאַוויען, הרב שבתי דזשען איז אַרויסגעפאָהרען אין שליחות פון ספרדישען וועלט-פערבאַנד אויף זיין צווייטע פּראָפּאַגאַנדע-רייזע קיין אַמעריקא.

הרב דזשען האָט ברעה צו בעזוכען די דרום-אַמעריקאַנישע לענדער, כדי דאָרט צו אָרגאַניזירען די צושפּרייטע ספּ דישע ישובים און זיי פרענגען אין פערבינדונג מיט'ן קאָמיטעט פון דער ספרדישער פעדעראַציע אין בוענאָס-איירעס. דער דאָזיגער קאָמיטעט וועט שטעהן אין קאָנטאַקט מיט'ן וועלט-פערבאַנד פון די ספרדישע יודען, וועמענס צענטראַלע עס געפינט זיך אין ירושלים.

Dr. RACHELA LEWI
ספּעצ. פאַר קינדער-קראַנקהייטען
פאַנסקאַ 24, טעל. 42-72.
נעמט אָן פון 2 ביז 4 נאָכמיטאָג.

די קאָנפערענץ פאַר געגענזייטיגער סטודענטען-הילף

בעשעפטיגט זיך מיט יודישע ענינים.

פּאַריז, (י.ט.א.) די אינטערנאַציאָנאַלע קאָנפערענץ פאַר געגענזייטיגער סטודענטען-הילף, וואָס האָט דאָ איצט פערענדיגט איהרע בעראַטונגען, האָט צו'ו. אַנד. זיך אויך בעשעפטיגט מיט דער לאַגע פון די יודישע סטודענטען אין צענטראַל און מזרח-אייראָפּאַ.

עס איז אָנגענומען געוואָרען אַ רעזאָלוציע, אין וועלכער עס ווערט בעאויפטראַגט צו צונויפרופען אַ קאָנפערענץ מיט'ן אַנטייל פון יודען און נישט-יודען, אויף וועלכע עס זאָל גענוי בעהאַנדעלט ווערען די לאַגע פון די יודען אין די אייראָפּעאישע אוניווערזיטעטען.

אין דער קאָנפערענץ וועלען זיך בעטייליגען פאָרשטעהער פון 25 אוניווערזיטעטען אין אַמעריקאַ און אייראָפּאַ, ווי אויך דער גענעראַל-סעקרעטאַר פון אינטערנאַציאָנאַלען פערבאַנד פאַר געגענזייטיגער סטודענטען-הילף, ה' מ. פאַרקס.

——:0:——

א יוד ראַטעוועט א פויער פון זיכערען טויט.

דעם פויער'ס ווייב האָט געדונגען דעם יוד, ער זאָל כם'ען איהר מאַן.—שטאָט סם האָט ער געבראַכט שוואַרצע קאַווע. — זי האָט איהם דאַן געגעבען געלד, ער זאָל הרג'ענען דעם מאַן. — שטאָט אַ באַנדיט האָט ער געבראַכט צו פיהרען דעם פּאָליציי-קאָמענדאַנט.

וועגען דער שרעקליכער געשיכטע מיט דער גאַליצישער פויערטע, וואָס האָט געדונגען אַ יודען, ער זאָל פער'סם'ען איהר מאַן, בעקומען מיר פאָלגענדע פּרטים פון לעמבערג:

אין דעם דאָרף כישאָוויצע, פּאָוויאַט רוקי, וואוינט דער פויער פּיאָטר ברעגיעל, מיט זיין יונג ווייבעל אַננאַ.

מיט אַ צייט צוריק האָט זיך אַננאַ בעקענט מיט אַ יונגען פויערים-זוהן פון דעם זעלבען דאָרף, און האָבען ביידע פערפיהרט מחזקות.

אַננאַ האָט וואָס אַמאָל מעהר ליב בעקומען איהר ליבהאָבער אזוי זי וואָלט געקענט מיט איהם גליקליך זיין, ווייל רייך איז זי געווען, איז אָבער דאָ איין גרויסע שטערונג צו איהר גליק, געמליך. איהר איינענער מאַן.

האָט דעריבער אַננאַ בעשלאָסען איהר מאַן אַליין פון דעם עולם משלח צו זיין.

וואָס פאַר אַ טויט צו בעשטימען פאַר איהר מאַן האָט אַננאַ אַליין נישט געוואוסט, אָבער באַלד האָט זי זיך געטראָפען מיט אַ אַלטער בעטלערקע, וועלכע געהט אָן אין די אַרומיגע דערפער פאַר אַ כשוף-מאַכערין. אַננאַ האָט זיך פאַר דער כשוף-מאַכערין פערטרויט, איהר דערצעהלט די גאַנצע מעשה, און זי געבעטען אַ עצה.

די בעטלערקע האָט גענומען אַ שעהנעם פּריון, און ערקלערט אַננאַ'ן, אַז דער בעסטער מיטעל וועט זיין פּיאָטר'ן צו פער'סם'ען.

וואו נעמט מען אָבער סם? האָט די בעטלערקע נאָך אַ עצה ,צו בעטען אַ יוד און ער וועט שוין פאַר אַ שעהנער אַפּותיקא בעזאָרגען סם.

אַננאַ איז אַוועק אין דעם שכנות'דיגען דאָרף זאַשקאָוויצע, צו ה' ליב שנייר, וועלכער האָט אַ מאָל ליב „אַ געשעפט צו מאַכען" (אָבער נישט אַ זעלכע געפעהרליכע געשעפטען) ער זאָל איהר בעזאָרגען סם.

שנייר האָט ביי דער פויערטע גענומען 200 זל. און איהר דערפאַר געבראַכט אין אַ פלעשעל אַ געמיש פון שוואַרצע קאַווע מיט פּרויזע.

אַננאַ האָט פאַר איהר מאַן אָנגעקאָכט אַ גוטע יוך, און איהם נישט געזשאַלעוועט פון דעם סם אַריינצוגיסען אין זיי אַ האַלב פלעשעל.

געוואַרט אַטאָג, צוויי, און פּיאָטר'ן חלומט זיך אפילו נישט פון דעם סם צו שטאַרבען, איז אַננאַ אַריבערגעפאָהרען צו שניידען, איהם איבערפרעגען ,פאַר וואָס פּיאָטר שטאַרבט נישט. שנייר האָט איהר ערקלערט, אַז איהר מאַן איז שטאַרק געזונט און קיין סם וועט איהם נישט העלפען.

אויב נישטט סם'ען האָט אַננאַ געזאָגט, אפשר וועט איהר „פּאַניע קופּיעץ" מיין מאַן פּשוט דער-הרג'ענען. גוט האָט שנייר געזאָגט, ראַצו מוז איך אָבער ספּעציעל אַראָפּברענגען אַ באַנדיט פון לעמבערג.

שנייר, מורא האָבענדיג אַז די פויערטע וועט אָהן איהם הרג'ענען איהר מאַן, רער חשר קען שפּעטער פאַלען אויף איהם, איז תיכף אַריבערגעגאַנגען קיין זאַווידאָוויצע פּאָוויאַט נרורעק אויפ'ן פּאָליציי פּאָסטערונעק און דעם דאָרטיגען קאָמענדאַנט דערצעהלט די גאַנצע מעשה.

דער קאָמענדאַנט האָט זיך איבערגעטון פאַר אַ באַנדיט און זיי זענען ביידע אַוועק קיין כישעוויטשע צו דער פויערטע.

נאָך לאַנגע פערהאַנדלונגען ,האָבען זיי זיך בעדונגען פאַר 300 דאָלאַר, פּיאָטר ברעגל צו הרג'ענען אויף פאָלגענדען אופן:

אין אַ בעשטימטער נאַכט דאַרפען זיי זיך איינברעכען צו די ברעגיעלס, אַננאַ וועט אויפוועקען איהר מאַן, אַז גנבים זענען מכלומרשט אויפ'ן הויף, או ןדער באַנדיט דאַרף מיט דער אָנגעגרייטער האַק פּיאָטר'ן הרג'ענען.

די 2 „רוצחים" האָבען מיטגענומען אַ פּאָליציאַנט און זענען צוזאַמען אַוועק „אויספיהרען דעם מאָרד". געקומען אַהין, האָט מען שטאָט פּיאָטר פּיאָטער'ן צו הרג'נען אַננען אָנגעטון קייטעלעך און אָבגעפיהרט קיין סאַמבאָר אין תפיסה.

פּיאָטר דערהערענדיג, אַז ליב שנייר האָט איהם אָבגעראַטעוועט פון אַ זיכערען טויט, איז אַרויפגעפאַלען אויף זיין רעטער, געקושט און גע-האַלזט. פּיאָטר האָט אויפגעמאַכט די שטאַל שנייר זאָל זיך פון זיינע 3 קוה איינע נעמען.

שנייר האָט תיכף די קוה נישט גענומען מיט דער מיינונג ,אַז ער וועט זי מאָרגען נעמען, אָבער אויף צו מאָרגענס ווען ער איז געקומען נעמען, די קוה, האָט פּיאָטר חרטה בעקומען און איהם נייעט מעהר געוואָלט געבען ווי 200 זל.

שנייר האָט דערוויל גאָר נישט גענומען.

קינא
ביים קאאָפּעראַטיוו פון מלוכה קאָמונאַלע און געזעלשאַפט-ליכע בעאַמטע
40 שיענקעוויטשא 40
קינא אין גאַרטען!

נאָר ביז מאָנטאַג, דעם 27-טען אויגוסט איינשליסליך
אַ נאַכט פּאַסירונגען פון אַ מיליאַרדערקע (די דאָלאַר-פירשטין)
טויזענד פּאַסירונגען פון אַ אַמעריקאַנער מיליאַרדערין.
אין די הויפּטראָלען
LIANA HAID אלס דאָלאַר פירשטין און טעלעפאָניסטקע ווי אויך Georg Alexander און Zygfryd Arno
צוליב'ן רעמאָנט פון קינא קומען די פאָרשטעלונגען פאָר אין גאָרטען 7[30] און 9[30] אָוונט
נעכסטער פּראָגראַם: פּרוי מיניסטער אין מאַציעגאַיני. נעכסטער פּראָגראַם: פּרוי מיניסטער אין מאַצ גאַיני.

ערב דעם פירטען מינדערהייטס-קאָנגרעס

דער היי־יאָהריגער מינאָריטען־קאָנגרעס ווערט ווי געוועהנליך, צוזאַמענגערופען קיין גענף אויף'ן 30־טען און 31־טען אויגוסט און ערשטען סעפּטעמבער.

הגם ביז צו דער עפענונג פון קאָנגרעס איז געבליבען נישט מעהר, ווי 10—12 טעג, איז נאָך אָבער אונקלאָר, ווי שטאַרק עס וועט זיין די בעטייליגונג פון די איינצעלנע נאַציאָנאַלע גרופּען. ווי בעקאַנט, האָט זיך דער פאַראַיאָהריגער קאָנגרעס געענדיגט דערמיט, וואָס עס האָבען פערלאָזען דעם זאַל די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען פון דייטשלאַנד (פּאָליאַקען, ווענגרען, דענען) און עס האָבען זיך רעזערווירט די האַנדעלס־פרייהייט נאָך אַנדערע סלאַווישע מינדערהייטען. דער טעם, צוליב וועלכען די מינדערהייטען פון דייטשלאַנד זענען אַוועק איז געווען דער, וואָס די עקזעקוטיווע פון קאָנגרעס האָט אָפּגעלעגט די פראַגע וועגען אָננעהמען אין דער קאָנגרעס־געמיינשאַפט די פריזען. דאָס איז אַ קליינע גרופּע פון גערמאַנישען שטאַם, וועלכע לעבט הויפּטזעכליך אין שלעזוויג און ביי וועלכע דער געפיהל פון נאַציאָנאַלער בעזונדערקייט איז נישט שטאַרק אַנטוויקעלט. די מעהרהייט פריזען בעקענען זיך צו דער דייטשער נאַציע. אויך זענען די קולטורעלע הצטרכות'ן פון די פריזען, אַלס בעזונדערע גרופּע, אונבאַדייטענד. אין די לעצטע רייכסטאַג־וואַהלען האָבען די פריזען אין גאַנצען דייטשלאַנד צוזאַמענגעקליבען איינינע הונדערט שטימען.

איצט שטעלט זיך די פראַגע, וואָס וועט זיין די שטעלונג פון פערבאַנד פון די נאַציאָנאַלע מינדערהייטען אין דייטשלאַנד צו דער שטעלונג פון דער עקזעקוטיווע אין דער פריזען־פראַגע? אפנים האָבען זיך די ראָלען איצט געביטען: פריהער האָט דער פערבאַנד געהאַלטען די פריזען, היינט האַלטען די פריזען דעם פערבאַנד. דער פערבאַנד האַלט אפנים שוין נוטה נעווען צו געהן צוריק קיין גענף. עס איז אָבער פראַגליך, אויב די פריזען וועלען זיי דערלויבען. אונקלאָר איז אויך די שטעלונג פון די איבעריגע סלאַווישע, בעזונדערס פּוילישע מינדערהייטען, וועלכע געהען נאָך דעם פערבאַנד אין דייטשלאַנד. צווייפעלהאַפט איז, אויב עס וועלען קומען די פערטרעטער פון די רוסען אין עסטלאַנד, לעטלאַנד און ליטע. די סיבה אָבער פון זייער נישט בעטייליגונג איז נישט קיין פּאָליטישע, נאָר אַנ'אָרגאַניזאַציאָנעלע: זיי זענען זעהר צושפּליטערט און האָבען נישט קיין איינהייטליכע אָרגאַניזאַציע.

דריי גרויסע פראַגען וועלען שטעהען אויף'ן סדר־היום פון דעם היי־יאָהריגען קאָנגרעס. צום ערשטען מאָל וועט דער קאָנגרעס זיך בעשעפטיגען אין אַ גרויסער פּאָליטישער אויספּראַכע וועגען אונזער שטעלונג צום פעלקער־בונד. אין דער לעצטער צייט האָט זיך גענומען אַרויסווייזען אין די קרייזען פון פעלקער־בונד אַ געוויסע מינדערהייטען־פיינדליכע שטימונג. בעזונדערס האָט זי זיך אויסגעדריקט אין פאָלגענדע צוויי פאַקטען. די בעשטימונג פון אַ דירעקטאָר פון דער מינאָריטעטען־אָפּטיילונג אין סעקרעטאַריאַט פון פעלקער־בונד האָט אַרויסגערופען גרויסע אויפרעגונג אין די קרייזען נישט נאָר פון די מינדערהייטען. ווי בעקאַנט, איז בעשטימט געוואָרען אַלס דירעקטאָר, אַנווייר דע קאַראַזאַ, אַ שפּאַנישער דיפּלאָמאַט. דער קאָנגרעס פון די מינדערהייטען האָט אין זיין פּראָטעסט געגען דער בעשטימונג אָנגעוויזען, אַז אַ שפּאַניער קען נישט זיין קיין אָביעקטיווער דירעקטאָר, מחמת דער דיקטאַטאָרישער רעזשים פון פרימאָ־דע־ריווערא, וועלכער דריקט אַזאַ גרויסע מינדערהייט, ווי די קאַטאַלאַניער, וועט דערצו זיין אַ גרויסע שטערונג. עס האָבען פּראָטעסטירט דאַגעגען אויך דער איינפלוסרייכער „זשורנאַל דע זשענעוו" און דער נייער זשורנאַל „קרירע פעפּל". עס האָט אָבער נישט געהאָלפען. דער צווייטער אַקט, וואָס עס האָט אַרויסגערופען אַנ'אויפרעגונג אין די מינדערהייטען־קרייזען איז געווען דער אַרויסטריט פון גריכישען דיפּלאָמאַט און פעלקער־רעכטלער, פּאָליטיס אין דער פראַגע וועגען אַלבאַנישע מינדערהייטען אין גריכענלאַנד. ער האָט געזאָגט נישט מעהר און נישט ווייניגער, אַז דער גאַנצער מינדערהייטען־שוץ איז נאָר אַ צייטווייליגער ענין, אַז די מינדערהייטען דאַרפען אונטערגעהן אין די מעהרהייטען א. א. וו. ליידער האָט מען געגען דעם אַרויסטריט נישט גענוגענד פּראָטעסטירט. עס ווערט פאָראויסגעזעהן, אַז וועגען דער שטעלונג פון די מינדערהייטען צום פעלקער־בונד וועט זיך אַנטוויקלען אַ גרויסע דעבאַטע, וועלכע וועט איינגעלייטעט ווערען דורך די מיטגלידער פון פּרעזידיום און זיך פערציהען דעם גאַנצען טאָג.

די צווייטע פראַגע, וועלכע וועט בעשעפטיגען דעם קאָנגרעס, הויפּטזעכליך זיינע קאָמיסיעס, וועט זיין די פראַגע וועגען די סטאַטוטען פון דער קאָנגרעס־געמיינשאַפט. מען האָט זיך גלייך פון אָנהויב נישט געוואָלט בינדען דורך געשריבענע געזעצען, מען האָט געלאָזט דעם לעבען אַליין אויסאַרבייטען די פאָרמען, אין וועלכע עס וועט זיך אויסגיסען אונזער אָרגאַניזאַציע. עס זענען אויסגעאַרבייט איינינע פּראָיעקטען, הערוגטער איינער פון ה' מאַצקין, און דער קאָנגרעס וועט איינעם פון זיי אפנים אָננעהמען.

ענדליך שטעהט די פראַגע וועגען דער ווייטערער אויסבילדונג פון דער וויסענשאַפט וועגען די נאַציאָנאַליטעטען (נאַציאָנאַליטעט־קונדע). עס איז פאָראויסגעזעהן, אַז דער שרייבער פון די שורות וועט האַלטען אַ רעפעראַט וועגען דעם קולטורעלען צוזאַמענבונד פון די נאַציאָנאַלע שפּליטער פון איין און דער זעלבער נאַציע צווישען זיך און מאַכען אַ מיטיילונג וועגען דעם ווייטערדיגען אויסבוי פון דער מינדערהייטען־ביבליאָגראַפיע. דעפּוטאַט האַסעלבלאַט (רעוואַל) וועט האַלטען אַ רעפעראַט וועגען דער פערשלעכטערונג פון דעם רעכטצושטאַנד צוליב שאָוויניזם.

יעקב ראַבינזאָן.

דער פּאָליטישער מאָמענט

ענין ליטע-פּוילען אין סאַמע ברען.— ערב דעם אונטערשרייבען פון קעלאָג-פּאַקט.

וואָלדעמאַראַס האָט ווידער געמאַכט אַ קאָזשעלעק. ער וויל נישט־ס'טויג פאַר איהם נישט— אָנצוהויבען די אונטערהאַנדלונגען אין גענף דעם 30 אויגוסט, נישט אין גענף דעם 25 אויגוסט, און נישט אין קעניגסבערג אין אַ בעשטימטען טערמין. ער וויל נישט, און אַז ער וויל נישט זוכט ער דריידלעך און תירוצים. ס'האָבען נישט געהאָלפען זיינע פערדאַכטען, אַז פּוילען „מאַכט עפּיס פערדעכטיגע מיליטערישע הכנות אויף דער פּויליש-ליטווישער גרענעץ", ס'האָט נישט געהאָלפען דער ליאַרם, אַז דער לעגיאָניסטען-צוזאַמענפאָהר אין ווילנאַ ווערט פאַרגעברייטעט, כדי פון דאָרט זאָלען 60,000 לעגיאָניסטען אריינמאַרשירען קיין ליטע.

די פעלקער-ליגע, אויף וועמענס הילף וואָלדעמאַראַס האָט שטאַרק גערעכענט, האָט זיינע אַנקלאַגעס אָפּגעוואָרפען. פון אַלע זייטען, אפילו פון זיינע „נאָהענטע פריינד", ווי דייטשלאַנד, בעקומט ער וואָרנונגען, אַז ער זאָל נישט צופיל שפּרינגען אין די אויגען.

די פּוילישע פּרעסע רופט אָן וואָלדעמאַראַס'ן—פּאַיאַץ, [illegible]. אין דער ווירקליכקייט, אָבער, איז ער נישט דאָס ערשטע און נישט דאָס צווייטע. וואָלדעמאַראַס גיט זיך אָפּ אַ דין וחשבון, אַז אויף אַ גלייכען וועג וועט ער זיינע וואונשען נישט רעאַליזירען, שפּילט ער אויף אָפּשלעפּען, און דערווייל העצט ער ביי זיך די בעפעלקערונג פון ליטע און סטראַשעט איהר מיט „פּוילען עלין". כדי אויף אַזאַ אופן אָפּצוּווענדען איהר אויפמערקזאַמקייט פון די אינערליכע ענינים.

ווייל דאָס פערשטעהט ער, אַז ווען די בעפעלקערונג אין ליטע וועט זיך אָריענטירען אין דעם, וואָס דאָרט קומט פאָר, וועלען זיינע טעג זיין געצעהלטע.

ביז לבינ', גרייטען זיך די פייערליכקייטען פון אונטערשרייבען דעם קעלאָג-פּאַקט. אין דער פייערונג פון שליסען דעם אינטערנאַציאָנאַלען אָפּמאַך וועגען אייביגען שלום וועלען זיך בעטייליגען די גרעסטע מלוכות.

עס זענען שוין בעוואוסט די נעמען פון 13 דעלעגאַטען וואָס וועלען אונטערשרייבען דעם קעלאָג-פּאַקט אין נאָמען פון זייערע רעגירונגען. דאָס זענען:

בריאַן — פראַנקרייך; קעלאָג — פעראייניגטע שטאַטען, לאָרד גושענדען — גרויס בריטאַניען; סענאַטאָר מאַרקלאַן — אויסטראַליען; מאַקענזי-קינג — קאַנאַדאַ; גראַף אושידאַ — יאַפּאַן; זאַלעסקי — פּוילען; בענעש—טשעכאָסלאָוואַקיען; שטרעזעמאַן — דייטשלאַנד; הימאַנס — בעלגיען; מאַק גילי גאַון — אירלאַנד; פאַר ניי זעלאַנד סמיט דרום-אַפריקאַ.

ווער ס'וועט קומען פון איטאַליען איז נאָך נישט בעוואוסט. טשיטשערינס ווענדונג איז געבליבען אָהן אַ תשובה. לויט אַמעריקאַנישע ידיעות, זאָל דייטשלאַנד האָבען געפּרובט ווירקען, אַז פאַר סאָוויעט רוסלאַנד זאָל געשיקט ווערען אַנ'איינלאַדונג. זי האָט זיך אָבער אָנגעשטויסען אויף אַ קאַטעגאָרישען ווידערשטאַנד מצד די פעראייניגטע שטאַטען און האָט רעזיגנירט.

שטרעזעמאַנס קומען קיין פּאַריז איז אַנ'אַקט וואָס דאַרף סימבאָליזירען די דייטש-פראַנצויזישע דערנעהנטערונג. ווי מיר האָבען שוין געשריבען פּאַסירט עס צום ערשטען מאָל זייט'ן דייטש-פראַנצויזישען קריג, אַז אַ דייטשער אויסערן-מיניסטער זאָל זיך בעטייליגען אין אַ דיפּלאָמאַטישער קאָנפערענץ אין פּאַריז. דעם פּאַקט גיט מען צו אַ היסטאָרישע בעדייטונג, ובפרט צוליב די לעצטע קליינע פראַנצויזיש-דייטשע קאָנפליקטען און אינצידענטען.

אָט איז ערשט פאָרגעקומען די דייטשע דעמאָנסטראַציע פאַר'ן אַנשלוס; ערשט איז הינדענבורג עפענטליך אַרויסגעטראָטען בעת דער פייערונג פון אַראָפּלאָזען די 2 נייע טראַנס-אַטלאַנטישע דאַמפּפערס „אייראָפּע" און „ברעמען". הינדענבורג האָט גערעדט וועגען די דייטשע פערספּעקטיווען אויף'ן ים און אַלס אַ צוגאָב-אילוסטראַציע צו דער רעדע איז געקומען דער דייטשער בעשלוס צו בויען אַ נייעם בראָנירטען קרייצער-שיף. אינ'ם פריהערדיגען פאַרלאַמענט האָבען די דייטשע סאָציאַליסטען שאַרף בעקעמפּט דעם פּראָיעקט צו בויען אַזאַ קרייצער, איצט זענען זיי אָבער פון מיניסטאָרען-קאַבינעט נישט אַרויסגעטראָטען, הגם דער קאַבינעט האָט אַזאַ בעשלוס אָנגענומען. נאָך דעם אַלעם וועט דער דייטשער אויסערן מיניסטער שטרעזעמאַן דאָך קומען קיין פּאַריז.

אין ענגלאַנד איז די דאַטע פון אונטערשרייבען דעם קעלאָג אָפּמאַך געוואָרען זעהר פּאָפּולער. דער פרייער עוואַנגעלישער פערבאַנד האָט פערעפענטליכט אַנ'אויפרוף, אַז זונטאָג דעם 26 אויגוסט, ערב דעם טאָג, ווען ס'דאַרף אונטערגעשריבען ווערען דער אָפּמאַך זאָלען אין אַלע עוואַנגעלישע קירכעס פון גאַנץ ענגלאַנד אָפּגעריכטעט ווערען גאָטעס-דינסטען. דער טאָג זאָל אָנערקענט ווערען, אַלס דער „זונטאָג פון'ם שלום פּאַקט" און ס'זאָלען געהאַלטען ווערען ענטשפּרעכענדע דרשות.

דער פראַנצויזישער מיניסטאָרען-קאַבינעט האָט שוין אויסגעאַרבייט דאָס פּראָגראַם צו די פייערליכקייטען.

קעלאָג בכבודו ובעצמו געפינט זיך אויף'ן וועג פון ניו-יאָרק קיין פּאַריז. דינסטאָג דעם 28 אויגוסט וועלען אַלע דעלעגאַטען אויפגענומען ווערען פון דעם פּרעזידענט פון דער רעפּובליק ביי אַ פריהשטיק און 5 אין אָוונד וועט פאָרקומען אַנ'אויפנאַהמע אין האָטעל-דע-וויל.

דעם 29-טען וועלען אַלע דיפּלאָמאַטען שוין זיין אין גענף, וואו ס'הויבט זיך אָהן די סעסיע פון פעלקער-ליגע-ראַט, און שפּעטער — די פּלענאַרע זיצונגען פון דער פעלקער-ליגע.

פּ. בּרבש.

אמכה שלא כתובה בתורה.

מכה שכרות ביי רוסען און ביי יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד.

איך איז אַלעמען געוויס בעקאַנט דאָס יודישע פאָלקס-לידעל, וואָס פיהרט דורך אַ פערגלייך צווישען אַ יודישען שכור און אַ גוי'אישען.

„ווען אַ יוד געהט אין שענקעל אַריין", — זאָגט דאָס יודישע אתה בחרתנו לידעל, — „טרינקט ער אויס אַ גלעזעלע וויין" און פער'דבקה'ט זיך נאָך דעם מיט'ן רבינ'ס ניגון צי אפשר גאָר מיט'ן גרויסען צער וואָס דאָס פאָלק ישראל איז אין גלות און ער אַליין, דער מ'שטייגס געזאָגט, יודישער שכור, איז אויך אין גלות און סוף-כל-סוף קאָסט עס איהם (דעם „שכור") אַ פּאָר יודישע טרעהרען אָדער אַ פּאָר נאַסע קושען צו דעם ערשטען בעסטען יודען, וואָס ער בעגעגענט אויף'ן וועג, אָדער אפילו צו דער אייגענער ווייב, אויב נאָר זי נעמט איהם אויף, ווי אַ יודישע צנועה, און נישט ווי אַנ'ארורה...

בעת אָבער, „ווען אַ גוי געהט אין שענקעל אַריין" — טרינקט ער אויס שוין נישט קיין „גלעזעלע", נאָר אַ גאַנץ פעסעל וויין און די וועלט הויבט איהם געהן כאָראָבאָ. ער וועט אויס שויבען אין יודישע הייזער, ער וואַרפט זיך שלאָגען, כוליגאַנעוועט און שלאָגט מכות רצח אפילו די אייגענע ווייב זיינע, „ווייל שכור איז אַ גוי"!

אַזוי איז עס געווען פערצייטענס, און אַזוי איז עס נאָך אויך איצטער אין אַלע יענע לענדער, וואו דער יוד איז נאָך אין „גלות", וואו דער יוד פיהלט נאָך אויף זיך די בייטש פון די אומות העולם און וואו דער יוד בעמיהט זיך צו ווערען נאָך קלענער, ווי ער איז אין דער אמת'ן, ווערען אַזוי קליין, אַז די שונאים זאָלען איהם אפילו נישט בעמערקען.

גאַנץ אַנדערש אָבער איז די לאַגע פון די יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד, איבערהויפּט פון יענע יודען, וואָס געפינען זיך אין דער פּריווילעגירטער לאַגע פון סאָוויעטישע אתה בחרתנו'קעס, וואָס זענען, הייסט עס, קוסטאַרען, אַרבייטער אָדער מלוכה-בעאַמטע און זענען שוין במילא גרויסע שמעלקעס מיט'ן פּראָלעטאַרישען קלאַס, וואָס איז אויך דער רעגירענדער קלאַס.

האָבען טאַקע יודען אין סאָוויעט-רוסלאַנד אָנגעהויבען טרינקען צוגלייך מיט נישט יודען.

גלייכבערעכטיגונג איז גלייכבערעכטיגונג, בפרט נאָך, ווען „די מלוכה הייסט טרינקען", — אַזוי יעדענפאַלס, טייטשען דאָס אויס די פּראָפעסיאָנעלע שכורים, וואָס מיינען אַז וויבאַלד די סאָוויעט-מלוכה אַליין האָט אָנגעהויבען טרייבען שנאַפּס און פערקויפען איהם אין אַלע עקען פון לאַנד — מוז מען דאָך דער מלוכה געבען צו לייזען... קאָן מען דאָך נישט זיין קיין חזיר — מוז מען דאָך זויפען.

אַזוי אַרום האָט זיך די שכרות אַריינגעכאַפּט, ליידער, אויך אין דער יודישער גאַס, איז געוואָרען אַ נייע שטייגער-קרענק און פערביטערט נישט נאָר דאָס יודישע משפחה-לעבען, נאָר אויך דאָס אַלגעמיינע לעבען פון לאַנד. וואָס שטרעבט דורכאויס צום אויפבוי און אויפקום און מוז שוין צוליב דעם אַליין בלייבען אויף אַלע הונדערט פּראָצענט ניכטער און ציעל-בעוואוסט.

אמת, די יודישע קאָמוניסטישע פּרעסע מיינט אַז די שכרות אויף דער יודישער גאַס נעמט זיך גאָר פון די יודישע קלעריקאַלען און נעפּליט, ד. ה. אַז די יודישע אַנטי-קאָמוניסטישע אָדער אפילו — אַנטי-סאָוויעטישע עלעמענטען ווילען דורך אַ נעשמאַקען „לחיים" אונטערקויפען די יודישע האָרעפּאַשניקעס און שליסען מיט זיי אַ יד אחת...

„די יודישע קלעריקאַלען און נעפּליט", שרייבט דער כאַרקאָווער „שטערן", „שטרעבען אַזוי אַרום, אין בית המדרש, ביי אַ גלעזעל בראָנפען צו לעזען די וויכטיגסטע מלוכה'שע און געזעלשאַפטליכע פּראָבלעמען, צוגרייטען דעם קוסטאַר, ווי אַזוי ער זאָל אַרויסטרעטען אויף דער אַלגעמיינער פערזאַמלונג, וועלכע פאָרשלאַגען ער זאָל אַריינטראָגען, וועמעס קאַנדידאַטורע ער זאָל אַרויסשטעלען" א. אַז. וו.

אָבער דיזעלבע צייטונג דערצעהלט אונז, אַז די שכרות האָט זיך אָנגעהויבען פערשפּרייטען נישט נאָר צווישען איינינע שיכטען יודישע אַרבייטער און דערהויפּט קוסטאַרען, וואָס האָבען נאָך טאַקע אַ שוואַכקייט צום בית-המדרש און צום כלל ישראל, נאָר אַז די שכרות האָט זיך פאַר דער לעצטער צייט אַריינגעכאַפּט אויך אפילו אין וועלכע פּאַרטיי-קאָמערלעך, וואָס בעשטעהען אין דער מעהרהייט פון יודען. אין איינינע פּראָווינץ-שטעט פון אוקראַינע, האָבען פאַר דער לעצטער צייט די פייערונגען פון איינינע רעוואָלוציאָנערע יום-טובים אין פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען מיט אַ יודישער מעהרהייט, זיך פערוואַנדעלט אין שכרות-וואַקכאַנאַליעס".

דאָ, פערשטעהט זיך, קאָן מען שוין נישט זאָגען, אַז די שכרות שטאַמט פון די יודישע קלעריקאַלען און נעפּ-לייט, ווייל צו די פּראָפעסיאָנעלע פעראיינען און, ווער רעדט נאָך, — צו די פּאַרטיי-קאָמערלעך, האָט שוין דער יודישער בעל-נוף קיין שום צוטריט נישט און אויך דאָ האָבען די יודען אָנגעהויבען שכור'ן, איז דאָס געוויס אַ רעזולטאַט פון די אַלגעמיינע שטימונגען אין לאַנד.

עס שכור'ט דער נישט-יודישער אַרבייטער, דער נישט-יודישער אינטעליגענט און דער נישט-יודישער קאָמוניסט — איז הלמאי זאָל אויך דער יודישער אַרבייטער, אינטעליגענט און קאָמוניסט נישט כאַפּען קיין שנעפּסעל און נישט מאַכען קיין לחיים, בפרט נאָך, ווען דער יוד און נישט-יוד זענען איצט גלייכע יחסנים און גלייכע מחותנים, ווי אין דעם פּראָפעסיאָנעלען פעראיין, אַזוי אויך אין דער קאָמוניסטישער פּאַרטיי.

אַרבאַ, פאַר דעם יודישען אַרבייטער און קוסטאַר, ווי אויך אפילו פאַר דעם יודישען קאָמסאָמאָלעץ און קאָמוניסט, איז נאָר אַ חרפה צו בלייבען ניכטער, וויבאַלד די אַרומיגע נישט-יודישע חברים שכור'ן...

דאָס וואָלט בעדייט, אַז דער יוד שטעהט אָפּ פון חברה, אַז דער יוד איז אַ שאָוויניסט, אַנ'אתה-בחרתנו'ניק, אַ בעל-תכלית, ווייל אַ יוד איז דאָך קיינמאָל נישט שכור, ווייל אַ יוד בלייבט אַ יוד...

און צו וואָס שטעכען די אויגען דעם נישט-יודישען חבר מיט דער טראַדיציאָנעלער יודישער ניכטערקייט און אַרויסרופען גרימצאָרן און ביטול?

אַזוי פיהלען און טראַכטען געוויס די מעהרערע נישט-בעוואוסטזיניגע, אָדער האַלב-בעוואוסטזיניגע יודישע אַרבייטער און פּאַרטיי-לייט, וועלכע מיינען, אַז זיין גלייכבערעכטיגט מיט'ן גוי, הייסט אויך רעגראַדירען צו אַלע זיינע שלעכטע נטיות און טראַדיציעס.

נאָר אויב די שכרות ביי די גוים ווערט בעטראַכט אַלס איינע פון די 10 מכות, וואָס דער צאַרישער רעזשים האָט איבערגעגעבען בירושה דעם רוסישען פאָלק צוזאַמען מיט אַלע אַנדערע מיאוס'ע ירושות, וואָס וועלען קענען ליקווידירט ווערען אין משך פון לאַנגע יאָהרען און אפשר אויך דורות, — ווערט אָבער די שכרות ביי די יודען בעטראַכט אַלס אַ מכה שלא כתובה בתורה. אַלס אַ שפּאָגעל-נייע מכה, וואָס וואַרפט זיך גלייך אין די אויגען און וואָס לאָזט זיך, במילא, גיכער ליקווידירען.

אויף אַ יודישען שכור וועט די יודיש-סאָוויעטישע געזעלשאַפטליכקייט אַ סך גיכער און שאַרפער רעאַגירען, איידער אויף אַ נישט-יודישען שכור און דאָ טאַקע ליגט שוין די האַלבע רפואה.

בפרט איצט, ווען די זעלבסט-קריטיק פון די מאַסען ווערט קולטיווירט ביז צו דער העכסטער מדרגה און עס איז נישטאָ קיין איינציגער ווינקעל אין לאַנד, וואו עס זאָל נישט זיצען אַנ'„אַרבקאָר", אַ „דאָרפקאָר", צי אַ „קוסטקאָר" (אַרבייטער-דאָרף-און קוסטאַר-קאָרעספּאָנדענט), וואָס שפּירט נאָך יעדענס בעוועגונג, קריכט אַריין אין יעדענס טעפּעל און האַרצען, און ער טראָגט אַרויס אַלע עולות מיט גרויס ווירדע און שטעלט אין דער עפענטליכקייט צום עפענטליכען משפט.

און פאַר דעם עפענטליכען משפט אין לאַנד האָבען אַלע מורא. מען האָט מורא נישט נאָר דערפאַר, וואָס מען מאַכט דיר אַ שלעכטען שם און מען לאַכט פון דיר אין די הויפענס, נאָר אויך טאַקע מחמת דעם, וואָס דורך דעם עפענטליכען משפט קאָנסטו אויך פערלירען דיין פּאַרטיי-בילעט, אָדער דיין מיטגלידערשאַפט אין דעם פּראָפעסיאָנעלען פעראיין און דאַן ביזטו שוין אַ פערלוירענער אויף אייביגע יאָהרען.

מ'וועט דיך נישט לאָזען ווערען אפילו קיין יודישער מוזשיק. מען וועט דיך אפילו נישט „פערשיקען" קיין בירא-בידזשאַן...

ד. טשאַרני.

דעספאטיזם איז פער'משפט.

ס'איז געשטארבען אין ענגלאנד דער בעוואוסטער געוועלשאפטליכער טוער פון די 60, 70 און די 80־גער יאהרען, סער ראבערט האבארט. ער האט פערנומען פיל אנגעזעהנע אמטען, און איז געשטארבען ווי א ביבלישער פאטריארך אין עלטער פון 92 יאהר.

געשטאמט האט ער פון דעם „לארד־פראטעקטאר", פון אליווער קראמוועל, און האט אפילו געהאט ביי זיך דעם שארבען פון „פראטעקטאר" וועלכען זיינער א קרוב האט בעקומען ביי גאר אויסטערלישע אומשטענדען.

די פרעסע, ווייניגסטענס, דער טייל איהרער, וואס האט ליב צו חנפ'נען דעם שטארקען, — האט קראמוועל'ן געריהמט און געלויבט אלץ, וואס ער האט געטון.

ער האט איבערגעגעבען צום געריכט קארל דעם 1־טען פאר זיין אטענטאט אויף די פארלאמענט־רעכט; שפעטער האט ער איהם אליין צוטריבען, און האט בעפוילען דעם קרינס־ראט צו בעשטימען קאמאנדערען פון איין פארטיי.

ווי געזאגט האט די פרעסע געריהמט קראמוועל'ן, הגם ער האט בעשטייערט אויפ'ן פלאט די בעפעלקערונג5 10 מאל מעהר, ווי דאס האט געטון קארל 1. (דאס איז געווען איינע פון די סיבות וואס האבען ארויסגערופען דעם בירגער־קריג). די פרייע פרעסע איז געשטיקט געווארען און די חונפים זענען געבליבען, כדי צו ריהמען און גרויס מאכען איהם ביים לעבען, און ווען ער איז געשטארבען האבען די געדונגענע פובליציסטען פארגעשטעלט די לאגע, אז ס'איז געקומען דער סוף פון ענגלאנד.

קראמוועל'ן האט מען איינגעארדענט א פרעכטיגע קבורה־צערעמאניע, זיין באלזאמירטער גוף איז אין א גאלדענעם ארון ארויסגעשטעלט געווארען פאר'ן עולם, אויפ'ן קאפ איז ביי איהם געווען א קרוין, און אין האנד א סצעפטער, זיין קערפער איז מיט קעניגליכער פייערליכקייט אראפגעלאזט געווארען אין הייל פון ווענסט־מיניסטער אבאטענטום.

דאס איז געווען דעם 3. נאוועמבער 1658, און דעם5 8. מאי 1660 האט מען אין ענגלאנד פייערליך אויפגענומען קארל דעם 2., וואס איז איינגעלאדען געווארען דורכ'ן פארלאמענט, דערזעלבער פארלאמענט האט דאן בעשלאסען ארויסצווארפען קראמוועלס קערפער פונ'ם ווענסט־מינסטער הייל און דאס איז אויך געשעהען אין דעצעמבער 1659, ד. ה. סך הכל א יאהר נאך דעם פייערליכער קבורה.

אין ענגלאנד זענען פערהאן מעמואַרען פון 17. יאהרהונדערט, וואס ווערען פיל געדריקט און נאך מעהר געלייענט דאס זענען די מעמוארען פון סעמעל פיפיס. דער מחבר איז געווען זעהר אן אינטעליגענטער און עהרליכער מענש. די מעמוארען האט ער געשריבען פאר זיך, און כדי קיינער זאל זיי נישט קענען לייענען האט ער א חוץ די זעקס שפראכען, מיט וועלכע ער האט זיך בענוצט, אויך געהאט א שיפר, וועלכער איז אויפגעלעזט געווארען ערשט אין 200 יאהר ארום נאך זיין טויט.

דעם 4. דעצעמבער 1659 האט פיפיס געשריבען5: — „היינט האט דער פארלאמענט בעשלאסען אויסצוגראבען5 די קערפערס פון אליווער (קראמוועל), אירטאן, ברעדשאו און טאמאס פראיד (זיי אלע האבען5 אונטערגעשריבען דעם טויט־אורטייל פאר קארל דעם 1.)".

מיט א זייטעל ווייטער שרייבט ער: — „זייערע קערפערס זענען היינט אויסגעגראבען און אויפגעהאנגען געווארען, און דערנאך האט מען זיי בעגראבען אונטער עשאפאט. ווען מ'האט אויפגעעפענט קראמוועלס ארון האבען זיך טויזענטער מענשען געשטויסען צו זעהען דעם קערפער, ער האט זיך קאנסערווירט. די קערפערס זענען געבראכט געווארען אין מיסט־וועגען צו דער תליה און זענען אויפגעהאנגען געווארען, ווי זיי זענען ארויסגענומען געווארען פון די קברים, אין תכריכים. די קערפערס זענען געהאנגען ביז'ן אווענר; נאכדעם האט מען זיי אראפגענומען און אפגעהאקט די קעפ. די קערפערס האט מען דא אויפ'ן ארט בעגראבען. און די קעפ האט מען ארויסגעשטעלט אין פערשידענע ערטער. קראמוועל'ס קאפ האט מען אויסגעשטעלט אויפ'ן שפיץ פון פארלאמענט־טורעם. אזוי איז ער געהאנגען עטליכע חדשים ביז אין מערץ 1660 האט א שטורם אפגעבראכען דעם טורעם־שפיץ און דער קאפ איז אראפגעפאלען. דער וואך־וועלנער האט איהם אויפגעהויבען און בעהאלטען, און ווען ער האט זיך בעפרייט, איז ער אוועק אין שענק און האט דעם קאפ פערטרונקען. דער שענקער האט דעם קאפ פערקויפט א פארמער און פון איהם האט עס אפגעקויפט דאבערט האבארט און זייט דאן איז דער שארבען פון קראמוועל איינע פון די פאמיליען־אוצרות ביי די האבארטען.

(א בריף פון לאנדאן).

ס'זענען פאראיבער 270 יאהר. די פאליטישע און רעליגיעזע ליידענשאפטען אין ענגלאנד האבען זיך בערוהיגט. פאר דער צייט זענען געמאכט געווארען פיל אפשאצונגען און איבערשאצונגען פון קראמוואל, און פיל פון זיינע הייסעסטע אנהענגער זענען איצט מסכים מיט דער געזעלשאפטליכער מיינונג פון קראמוועל'ס צייט; פולקאווניק סעקסבי, וועלכער האט ארויסגעלאזט דעם גלענצענדען פאליטישען פאמפלעט: „דאס אפנעהמען דאס לעבען איז נישט קיין מארד", דער ראדיקאלער ראיאליסט האט פעסטגעשטעלט 2 טעזיסען: 1) קראמוועל איז א טיראן וואס האט פערניכטעט די פאלקס־פרייהייט; 2) אלע מענשליכע און געטליכע געזעצען בעפעהלען מיט אלע מיטלען צו בעזייטיגען א טיראן.

מיט'ן ערשטען טעזיס פון סעקסבי זענען איצט מסכים אפילו די הייסע אנהענגער פון קראמוועל'ן; אבער אפילו די עקסטע קאנסערוואטארען וואס בעטראכטען קארל דעם 1. פאר א גרויסען קעניג, זענען מסכים מיט דער צווייטער בעהויפטונג.

קראמוועל איז געווען א געניאלער מלוכה־מאן, וואס האט פעראייניגט גרויס־בריטאניען; ער האט פעראייניגט שאטלאנד און אירלאנד. ער האט געשאפען א גרויסע זיגרייכע ארמעע, און האט געצוואונגען אלעמען צו אכטען ענגלאנד. זיינע „אייזערנע" זעלנער זענען געווען פאנאטיקער; זיי זענען אבער געווען מוטיגע, דרייסטע נקי־כפים'ניקעס, פאר וועלכע ס'האבען געציטערט אלע אויסערליכע שונאים.

קראמוועל האט געשאפען א גרויסען פלאט און געשאפען די זיילען פון דער צוקונפטיגער בריטישער אימפעריע, און די עקסטע קאנסערוואטארען, וואס האבען פיינד קראמוועל'ן בתכלית השנאה, האבען נישט גענענעגעווירקט, ווען צוריק מיט 30 יאהר, האט מען איהם געשטעלט א דענקמאל פאר'ן בנין פון פארלאמענט. קראמוועל איז פארגעשטעלט מיט א שווערט אין האנד: ער פערטיידיגט די איינהייט פון גרויס־בריטאניען, אויף וועלכער ס'האבען זיך פערמאסטען די גוטע שכנים אין דער צייט פון דער רעוואלוציע (די ענגלענדער רופען זי אן די גרויסע פערווירונג). דעם גרויסען שאדען, וואס קראמוועל האט אנגעמאכט ענגלאנד מיט זיין דעספאטיזם, האבען, פונדעסטוועגען, פערריכט די שפעטערע דורות, און וועגען קראמוועל איז געבליבען דער אנדענק, ווי וועגען א גרויסען ארמעע־פיהרער און מוטיגען פערטיידיגער פון דער מלוכה. וואלט ער נישט געווען קיין פערטיידיגער פון דער מלוכה און איהר צונויפקלייבער, וואלט ער געבליבען אין דער פאלקס־פארשטעלונג, ווי ס'האט איהם געמאלט פולקאווניק סעקסבי אין זיין גאוניאלען פאמפלעט „קראמוועל איז א טיראן, ווי דער ביבלישער קעניג עגלון און פאר איהם איז נישט נויטיג געווען דאס מיטעל, וועלכען ס'האט געברויכט אהוד" (ד. ה. א שווערט אנדערטהאלבען אייל די לענג).

דעספאטיזם איז פעראורטיילט אויף אונטערגאנג, ווען אפילו בראש פונ'ם סיסטעם שטעהט אזא אויסערגעוועהנליך־פעהיגער און ווילענסקרעפטיגער מענש, ווי ס'איז געווען קראמוועל.

דיאנעא.

!!זייט פארזיכטיג!!
ווען איהר בעשטעלט
אמצבה
זאלט איהר נאר בעשטעלען פון עכטען נאמור־שטיין און רעיעלע ארבייט, ווי אויך שוועדישע גראניט־מצבות, דאס קאנט איהר נאר בעקומען ביי דער בעוואוסטער פירמע

מ. בראדאטי

וואס עקזיסטירט פון יאהר 1836 און האט נאך ביז היינט נישט קיין קאנקורענט אויף זיין רעיעלע ארבייט.
צענטראלע: פראנציסקאנער 31.
פיליע: פראנציסקאנער 14.
טעלעפאנען: 8-69 און 8-70
קומט און איבערציינגט אייך!

Dr. med. GRZEGORZ
Rosenberg
ספעציאל־ארצט פאר מאגען, קישקע, לעבער און אינערליכע־קראנקהייטען.
GDAŃSKA 44 גדאנסקא
Telefon 24-44.
נעמט אן פון 10³⁰ ביז 12³⁰ און פון 6³⁰ ביז 8³⁰

וואס האט דער יודישער אַקטיאר צו דערצעהלען?

עפיזאדען, אנעקדאטען, וויצען פון אקטיארען, וועגען אקטיארען און וועגען ליבען פובליקום

געזאמעלט און בעארבייט דורך זלמן זילבערצווייג

געשריבען ספעציעל פאר'ן „נייעם פאלקסבלאט".

30. די נעקיבטע מיטן מאי־קיפער.

דוד קעסלער האט, ווי בעוואוסט, געהאט א מאדנע בעציהונג צו די פיעסען, וועלכע ער האט געשפילט. ער איז געווען א דם־שונא די שונד־פיעסען, וועלכע ס'איז איהם אויסגעקומען צו שפילען. אפזאגען זיך אבער אין זיי צו שפילען, האט ער נישט געקענט, ווייל ער איז נישט געווען דער בעל־הבית פון טעאטער, און ער האט געמוזט פאלגען דער דירעקציע.

מ'האט איהם אבער נאר געקאנט צווינגען צו שפילען די שונד־פיעסען, אבער נישט, ווי אזוי צו שפילען, און ער פלעגט די דאזיגע פיעסען אזוי שפילען, אז מ'האט לייכט געקאנט דערקענען, אז ער מאכט אליין חוזק פון דער פיעסע און זיין ראל.

געוועהנליך, פלעגט ער די דאזיגע ראלען אינגאנצען נישט אויסלערנען. ער פלעגט זיך נישט אינטערעסירען צו וויסען, וואס אין דער פיעסע קומט פאר, און ער פלעגט פון דער בינע זאגען, וואס עס איז איהם געקומען אויף דער צונג.

צווישען די מחברים, וועלכע ער האט פיינד געהאט פאר זייערע שמירערייען, האט אויך געהערט דער בעריהמטער „פראפעסאר" משה האראוויטש.

איינמאל האט „פראפעסאר" האראוויטש אנגעשריבען א פיעסע מיט'ן נאמען „חרם דרבנו גרשום".

ווי בעוואוסט, האט רבנו גרשום, דער גרויסער יודישער תלמוד־חכם געהאט צוויי פרויען. איינע האט איהם ליב געהאט, און די אנדערע האט איהם אויסגעטיילט גרויסע צרות. זי האט איהם אזוי פערביטערט דאס לעבען, אז ער איז דורך איהר אריינגעפאלען אין א געפענגניש, אבער די גוטע פרוי האט איהם אויך דעמאלט נישט פערלאזט, און זי האט דארט אהין געבראכט צו איהר מאן עסען און טרייסט־ווערטער.

רבנו גרשום איז עס טאקע דער, וואס האט ארויסגעגעבען דעם בעוואוסטען אסור צו האבען צוויי פרויען.

אלזא, האט „פראפעסאר" האראוויטש געמאכט פון דער גאנצער מעשה א פיעסע.

קעסלער האט געשפילט די ראל פון „ר' גרשום". די סצענע האט פארגעשטעלט דאס געפענגניש. ר' גרשום שטעהט פון אויבען. ארום און ארום איז א געשלאסענע מויער. קיינער קאן צו איהם נישט צוקומען. אויך קיין עסען קאן צו איהם נישט צוקומען, און אט בעווייזט זיך זיין פרוי, די גוטע פרוי, און זי הויבט אן שמועסען מיט איהר מאן, און דערנאך דארף זי זיך אנהויבען מיט איהם מתיעש זיין וועגען דעם, ווי אזוי ער זאל בעקומען עסען. דא דארף ר' גרשום איהר זאגען, אז זי זאל נעהמען א מאי־קיפער (אזא ווארם), וואס קלעטערט אויף די גלייכע ווענד און צו זיין עק צובינדען א פעקעל מיט עסען, ארויפשטעלען דעם מאי־קיפער אויף דער וואנד פון געפענגניש, און אזוינאך וועם דאס עסען קומען צו איהם.

פאלר נאכדעם דארף ר' גרשומ'ס פרוי ארויסגעהן הינטער דער בינע, ברענגען אזא מאי־קיפער און צובינדען דאס עסען. געוועהנליך, איז שוין געווען איינגעארדענט אזוי, אז דורך א געוויסע מאשינעריע געהט דער מאי־קיפער מיט'ן עסען ארויף אין דער הויך.

דאס איז אין יענער צייט געווען א גרויסער ביהנע־עפעקט.

איז דאך אבער קעסלער נישט געווען אויף די פראבען, און ער ווייסט נישט פון דער גאנצער געשיכטע. ער ווייסט אויך נישט, וואס עס איז א עלבעס מאי־קיפער, און ווען דער סופלער זאגט צו איהם:

— געה, ברענג א מאי־קיפער, וועל איך אזוינאך בעקומען עסען —

גיט זיך קעסלער א שטעל אוועק, און א זאג צום סופלער הויך אויפ'ן קול:

— הא, וואס?

— פוילט זיך נישט דער סופלער, און זאגט שוין העכער:

— געה ברענג א מאי־קיפער.

זאגט קעסלער:

— געה אויף מיין קבר, וועל איך אזוינאך בעקומען עסען.

צולאכט זיך דער סופלער אין קעסטעל, און שרייט:

— נישט מיין קבר, נאר א מאי־קיפער.

ווייסט אבער קעסלער נישט, וואס מ'וויל פון איהם, און ער זאגט:

— געה אויף מיין קבר און שטעל זיך אויף א קיפער (א קאסטען).

דער סופלער געהט שוין ארויס פון די כלים, און שרייט:

— מען קען נישט געהן ווייטער! קעסלער, זאגט מאי־קיפער.

קעסלער קאן זיך בשום אופן נישט אריענטירען, וואס דער סופלער וויל, און ער שרייט אויס:

— נישט אויף מיין קבר, נאר אויפ'ן קבר פון מחבר, פון מחברניו פון אזא ליכטיג פיעסעניו.

דערוועהט דאך שוין דער סופלער, אז קעסלער ווייסט דאס ווארט „מאי־קיפער" נישט ארויסזאגען, וויזט ער צו דער אקטריסע, וואס שפילט ר' גרשום'ס פרוי, אז זי זאל ארונטערגעהן הינטער די קוליסען, און ברענגען דעם מאי־קיפער, און איהם ארויפשטעלען מיט'ן עסען אויף דער מויער.

ווען די אקטריסע איז אריינגעקומען, און ארויפגעשטעלט די בלעכערנע מאשינקע אויף דער מויער, האט קעסלער, וועלכער האט געדארפט זיין זעהר ערנסט, זיך שטארק פונאנדערגעלאכט, און אנגעהויבען זיך מאכען משוגע:

— זעה נאר די צאצקע, א קלאג צום מחבר — האט ער געשריגען — קוקט נאר אן די בלעכערנע כלי.

פערשטעהט זיך, אז פון דער גאנצער דראמע איז ארויסגעקומען א נארישער שפאס.

אט אזוי האט זיך קעסלער נוקם געווען אין „פראפעסאר" פאר זיין „קונסט"־פיעסע.

31. די „הבימה" זאל שפילען רעליגיע.

ווען די „הבימה" האט גאסטראלירט אין אמעריקע, האט זי דארט אויפגעפיהרט אנ—סקי'ס „דבוק". די ראל פון „צדיק" פלעגט שפילען דער אקטיאר טשעמערינסקי.

איינמאל קומט צו איהם א רייכער יוד, א „פרעזידענט" פון א שוהל, און זאגט, אז ער וויל מיט איהם עפעס ריידען. טשעמערינסקי האט איהם פערבעטען אויף צומארגענס.

דער יוד איז געקומען, און נאכדעם, ווי ער האט געמאכט קאמפלימענטען דעם אקטיאר פאר זיין שפילען זעהר יודישלעך און פשוט דעם רבי'ן, האט ער פארגעלעגט, אז אזוי, ווי עס איז איצט אביסעל שוואכער געווארען מיט יודישקייט אין אמעריקע און מ'דארף די שוהל־יודען פערבייטען דעם ביז־איצטיגען צערעמאניאל און שאפען א נייעם אינהאלט פאר דעם רעליגיעזען לעבען, ארער ריכטיגער, א נייע פארם, דעריבער וואלט געווען א פלאן, אז די „הבימה" זאל געבען יעדען שבת ארער זונטאג א פארשטעלונג אין דער שוהל. די פארשטעלונג זאל נישט זיין פון דער יענער דראמע, נאר א „רעליגיעז־שפיל". די אקטיארען זאלען שפילען — רעליגיע.

32. אויך ציוניסטישע לידער — קיין סענס.

א וואנדער־טרופע איז אנגעקומען אין שטעטעל ביבערפאלס, פענסילווייניא־שטאט, אין אמעריקע, שפילען טעאטער. איז אבער דארט נישט פערהאן קיין טעאטער־זאל, נאר א זאל, אין וועלכען עס געפינט זיך די שוהל. געהט דער פארשטעהער פון דער טרופע אוועק צום פרעזידענט פון דער שוהל, אז ער זאל ערלויבען דארט צו שפילען, זאגט ער אפ, ווייל עס וואלט געווען א חילול־הקודש.

רעקאמענדירט צום פרעזידענט האט עפעס א יודישער קצב, און דערהערענדיג פון אפזאג, האט ער אנגעוויזען אויף עפעס א העבר, וואס האט כלל נישט אויסגעזעהן, ווי א יוד, און וואס איז געווען דער בעל־הבית פון זאל.

דער פארשטעהער פון דער טרופע געהט צו צו דעם מאן, דערצעהלט איהם, אין וואס פאר'ע לאגע די טרופע געפינט זיך, און, אז זי וויל נאר דא מאכען אויף הוצאות ווייטער צו פאהרען, דעריבער בעטען זיי איהם, אז ער זאל זיי פערדינגען דעם זאל.

דער מאן וויל גארנישט הערען דערפון. דער אקטיאר שטעהט אבער נישט אפ, און דא פרעגט פלוצלינג דער העבר, וואס זעהט אויס, ווי א גוי:

— איהר וועט זינגען ציוניסטישע לידער אויך?

— געוויס, מיר שפילען דאך „שולמית", און דער אקטיאר צווינגט זיך:

„דארטען אין בית־המדרש..."

— אויב אזוי, גיב איך אייך דעם זאל אהן א סענט.

—:0:—

אכטונג ווירטינס!

פון די אלע קאקוס־פוטער
וואס איז דא גאר אלערליי,
איז דאך „העמא" די געשמאקסטע
און די טייערסטע פון זיי.

אלע לאדזער גוטע ווירטינס
נעהמען זאלט איהר עס אין זינען
אז די „העמא" און „קאקאמא"
מוז זיך שטענדיג ביי אייך געפינען

„העמא" איז דאך גוט צו פרעגלען
און אויך קאכען קען מען אלץ
„העמא" בעסער איז ווי פוטער
בעסער ווי געווען־שמאלץ.

„העמא" און „קאקאמא" זענען
זעלטען כשר און אנטיק
אונטער פאביאניצער רב'ס אויפזיכט
שטעהט זי שטענדיג די פאבריק.

ר' מענדעל אלטער אט דער גאון
דארף געמים נישט קיין רעקלאמע
ער איז דעם גערער רבינ'ס ברודער
זיינען אלע דאך מסתמא.

ס'איז די פירמע א בעריהמטע
הערן אמנהארן און פון
דער קאנטאר פון זיי געפינט זיך
לאדז, היפאטעטשנא נומער 9.

595

לאדז, 24. אויגוסט 1928

נייער פאלקסבלאט

לאדז, 24. אויגוסט 1928

לעבען פאר זיך און לעבען פאר יענעם

פון דר. ח. זשיטלאווסקי.

דאס קריסטענטום האט צוויי זיילען, וואס אויף זיי רוהט זיין לעבענס-בליק: די א נייע נשמה און דער געטליכער ווילען. די קריסטליכע ליבע צו די מענשען און די מסירות נפש פאר זיי, וואס ווערט געפאדערט פון דעם פרומען קריסט, איז נישט צוליב די מענשען. דאס איז דער פייער, אין וועלכען די נשמה לייטערט זיך אויס, כדי אריינצוטרעטען א ריינע אין דעם „מלכות שמים", — די קעניגרייך פון די הימלען, — אין יענער וועלט.

גאנץ אנדערש — איז דעם לעבענס-בליק פון דער יודישער רעליגיע. אויך דא געפינען מיר די צוויי זיילען: דעם יחיד'ס זעלבסטשטענדיגען לעבען און גאט'ס ווילען. אבער זיי זענען נישט די איינציגע. זיי זענען ווי דער אנהויב און דער אויסלאז פון לעבענס-וועג, — פון א „דרך החיים", וואס אויף איהם געפינען זיך פערשידענע שטאפען פון אלץ העכערע מדרגות, און יעדער שטאפ האט א ווערט אין זיך גופא.

לויט דעם יודישען לעבענס-בעגעהם דארף א מענש לעבען קודם כל צוליב זיין אייגענעם לעבען, ווייל א מענשליך לעבען איז הייליג, אבער א מענשליך לעבען דארף דאך מיט וואס עס איז זיין אנגעפיהלט. דער חשוב'ער אינהאלט פון א מענשליכען לעבען דארף בעשטעהן אין דער ליבע און דער הייליגער האלטונג פון יענע „שטאפען". דער ערשטער שטאפ איז דער „דו", דער מיט-מענש. זיין אייגענעם לעבען דארף דער מענש לעבען אזוי, אז אין איהם זאל זיך אויך אויסדריקען די אקטיווע מענשליכע ליבע צו די אנדערע מענשען, ווייל אויך זייערע לעבענס דארפען איהם זיין הייליג.

און לעבענדיג אי פאר זיך אליין, אי פאר די אנדערע, געדענקט דער יודישער לעבענס-בליק, אז סאי מיין „איך", סאי יענעמ'ס „איך" זענען אין תוך אריין נאר טיילען פון א גרעסערער און העכערער זאך, וואס רופט זיך: „פאלק". אט די שטעלונג און געפיהל צו דעם ענין פאלק איז אפשר דער כאראקטעריסטישסטער שטריך אין דעם גאנצען יודישען לעבענס-בליק, וואס שיידט איהם שארף און בולט אפ פון דעם קריסטליכען, דער הייליגער פאול, וואס איז דער אייגענטליכער בעגרינדער פון דעם נישט-יודישען קריסטענטום, וואס איז אבער נאך מיט איין פיס געשטאנען אין דער יודישקייט, האט, ווי אלע יודען, נאך, געגלויבט, אז די „מלכות שמים", גאט'ס קעניגרייך, דארף פערווירקליכט ווערען אויף דער וועלט, נישט אויף יענער וועלט. אבער אין אט דער משיח-צייט פאר דער מענשהייט האט ער אינגאנצען מבטל געווען דעם ענין „פאלק". „און דער מלכות שמים", האט ער געלערנט „זענען נישט פערהאן קיין יודען און קיין גריכען", און דאס איז טאקע געווען די שארפסטע מרידה אנטגעגען דעם לעבענס-בליק פון דעם יודישען גלויבען, א מרידה, וואס האט אויסגעגראבען דעם טיפסטען תהום צווישען די ביידע וועלט-רעליגיעס.

ווייל די וויכטיגסטע נפקא מינה צווישען דעם רעליגיעז-קריסטליכען לעבענס-בעגעהם און דעם יודישען, איז די נפקא מינה צווישען דעם קאסמאפאליטיזם, וואס לייקענט לגמרי די חשיבות פון עקזיסטירען ווי א פאלק אויף דער וועלט, און דעם אינטערנאציאנאליזם, וואס דערקענט דעם אומגעהויערען ווערט און ווערדע פון א פאלקס-לעבען און שטעלט זיך פאר די צוקונפטיגע מלכות-שמים, ווי א פערברידערונג פון אלע פעלקער.

אז די ווערט און די חשיבות פון דעם יודישען פאלק ווערען אוועקגעשטעלט אויף זעהר א הויכער מדרגה אין דער יודישער רעליגיע, איז יעדען איינעם בעקאנט. „דאס פאלק ישראל איז א רעליגיעזע הייליגקייט, — אן אייביגע דערשיינונג אין דעם וועלטליכען בעשאף, וואס קאן נישט פערשווינדען, ווי עס קאנען נישט פערשווינדען די זון און די שטערען און די נאטור-געזעצען. — (ירמיהו ל"א, 34-35). אין דער שפעטערער ליטעראטור ווערט „דאס פאלק ישראל" דערהויבען שיער נישט צו א ריין-געטליכער מדרגה: „ישראל ואוריתא וקודשא בריך הוא חד נינהו". דאס יודישע פאלק און די תורה און גאט אליין זענען איינס.

אין אונזער רעליגיעזער ליטעראטור שוועבעלט עס מיט שטעלען, וואו די יודישע חשיבות ווערט אויסגעטייטשט אין א ריין-שאוויניסטישען זין, וואס איז מבטל אלע פעלקער כקליפת השום לגבי דעם יודישען פאלק: א שאוויניזם, פון וועלכען קיין פאלק אין דער וועלט איז קיינמאל נישט געווען פריי. די אייגענארטיגקייט פון דעם יודישען לעבענס-בליק, — אויף וויפיל ער דריקט זיך אויס אין דער רעליגיע, — דארף אבער נישט געזוכט ווערען אין יענע פרטים, וואס ער האט בשותפות מיט אלע אנדערע פעלקער נאר אין יענע, וואו ער שיידט זיך אפ פון די אנדערע. די שטעלונג און געפיהל צו דעם ענין „פאלק" איז גראד אזא פרט. נישט נאר אן איינצעל-מענש האט א רעכט צו לעבען אויף דער וועלט און צו קעמפען פאר זיין קיום, נאר אויך א פאלק, — איטליך פאלק: אזוי קאן מען פארמולירען דעם יודישען לעבענס-בליק.

„איהר, בני ישראל, זענט דאך ביי מיר, ווי די נעגער-קינדער", זאגט גאט. „האב איך ישראל נישט ארויסגעבראכט פונ'ם לאנד מצרים און די פלשתים פון כפתור און ארם פון קיר" — אזוי פארמולירט צום ערשטען מאל דער גרויסער נביא עמוס, דעם יודישען אינטערנאציאנאליזם. און ווען ירמיהו שטראפט די פעלקער מואב און עמון און זאגט נביאות, אז זיי וועלען פערטריבען ווערען פון זייערע לענדער, פונקט ווי די יודען זענען פערטריבען געווארען, טרייסט ער זיי, אז אין דער צוקונפט, אין דעם „אחרית הימים", וועלען אויך זיי זיך אומקעהרען צוריק אהיים. — „ושבתי שבות מואב באחרית הימים", ירמיהו, מ"ח 47. ואחרי כן אשיב את שבית בני-עמון". מ"ט, 7.

לויט דעם מחבר פון דעם ספר דברים האט גאט בעשטימט די זון, די לבנה און די שטערען, ווי זאלען זיין די געטער פון אלע פעלקער פון דער וועלט, און נאר דאס יודישע פאלק האט ער געלאזען פאר זיך אליין („אשר חלק ה' אלהיך אותם לכל העמים תחת כל השמים", דברים ד' 19). און נאך עד היום הערשט דער גלויבען אין דער יודישער רעליגיע, אז יעדער פאלק האט א שר אין הימעל, וואס פערטרעט זיינע אינטערעסען ביי דער פמליא של מעלה. „פאלק" ווערט אזוי ארום בעטראכט ווי אן אייביגע ערשיינונג אין דער וועלט. אויך אין דעם „אחרית הימים", ווען די „מלכות שמים" הערשט אויף דער וועלט, פערשווינדען נישט די פעלקער. זיי דערקענען גאט'ס איבערהערשאפט, הערען אויף צו פיהרען קריג איינס אנטקעגען דעם אנדערען און ווערען אויסגעגליכען אין זייער חשיבות מיט דעם יודישען פאלק.

דער „אתה-בחרתנו"-געדאנק, וואס דרינגט דורך די נביאות פון אונזערע בעסטע נביאים, האט אויך אין זין דער עיקר די ראלע פון דעם יודישען פאלק אין דער גאנצער מענשהייט, דאס הייסט אין דער משפחה פון די פעלקער, וואס שטאמען אלע אפ פון אדם הראשון. דאס יודישע פאלק איז אויסגעקליבען געווארען פון גאט, ער זאל זיין א „נס לגוים", א „נר לגוים", א פאהן און א ליכט פאר די פעלקער, און דערפאר איז דער איבערשטער מעהר מקפיד אויף זיינע זינד, איידער אויף זייערע. די מיסיע, וואס דאס יודישע פאלק האט, ווי א „נר לגוים", איז דורכצופיהרען די געבאטען פון דער „מלכות שמים" אין דעם לעבען. מענשען דארפען לעבען, ווי ברידער אין די גרעניצען פון איין פאלק, און פעלקער דארפען לעבען, ווי ברידער אין די גרעניצען פון איין מענשהייט.

— וואס די נביאים האבען געגלויבט, אז אט די מיסיע איז ארויפגעלעגט געווארען נאר אויף דעם יודישען פאלק און נישט אויף קיין אנדערען, איז געווים אן איבערבלייבונג פון דעם פרימיטיווען שאוויניזם, וואס וויל דורכאויס, אז דאס אייגענע פאלק זאל שטעהן אויף א העכערער מדרגה, איידער אלע אנדערע.

אבער פאר אונזער ענין דא איז וויכטיג צו געדענקען, אז נישט מיט דער ראוינער מיסיע ווערט פערגרענצט די עקזיסטענץ פון דעם יודישען פאלק און פון פעלקער בכלל. ישראל איז אייביג. ער ווערט נישט פערשוואונדען אין דער מענשהייט אפילו דעמאלט, ווען זיין מיסיע ווערט דורכגעפיהרט און פון אלע פעלקער ווערט איין פערבאנד („יעשו כולם אגודה אחת"). ממילא פערשווינדען אויך נישט די אנדערע פעלקער, וואס געהען אריין אין דעם פערברידערטען פעלקער-פערבאנד. הייסט עס, אז די עקזיסטענץ פון פעלקער איז אן אבסאלוטער ווערט, יע „מיסיע" אדער נישט „מיסיע"; פונקט אזא אבסאלוטער ווערט, ווי די אייביגע עקזיסטענץ פון יעדען איינצעל-מענשען (תחית המתים!).

דער געבאט פון יודיש-רעליגיעזער הייליגקייט, וואס וואקסט ארויס פון אזא לעבענס-בליק, קאן מען דעריבער פארמולירען אזוי: „לעב דיין אייגענעם לעבען! דיין לעבען, בערעכענט אויף אייביגקייט, איז א זעלבסט-צוועק. אבער געדענק, אז דו ביזט נאר א טייל פון א העכערען גאנצען, וואס רופט זיך „פאלק". איז — לעב דיין אייגענעם לעבען אין דעם ליכט פון די לעבענס-אינטערעסען פון דעם גאנצען פאלק, צו וועלכען דו געהערסט. און ווען דו בעשטימסט די דאזיגע אינטערעסען פאר דיין פאלק, פערגעס נישט, אז אויך „פאלק" איז נישט מעהר, ווי א טייל פון א העכערען קאלעקטיוו, דער מענשהייט. די לעבענס-אינטערעסען פון דיין פאלק מוזט, יחיד, דעריבער בעשטימען אין דעם ליכט-שיין פון די לעבענס-אינטערעסען פון דער גאנצער מענשהייט".

אלט און יונג / דער יחוס פון די איבער-פופציגער

פון א. גלאנץ

מען קאן אלץ בעווייזען. זאל איך נאר איינפאלען א געדאנק, און זאלט איהר האבען גענוג עקשנות צו וועלען זיין גערעכט, וועט איהר שוין געפינען גענוג ראיות און ארגומענטען. מאקס נארדאו האט אמאל געזאגט, אז ער נעמט זיך אונטער צו בעווייזען, אז דער גאנצער זין און ציל פון דער מענשליכער געשיכטע איז געווען צו קומען צו דער דערפינדונג פון ראל-גליטשער. ער האט אויף אזא אופן אפגעלאכט פון די, וואס קליגען זיך דווקא איינצורעדען, אז אין יעדע מענשליכען לעבען איז דא בעשטימטער, בעקאנטער צוועק און זין.

הענרי פארד'ן, וואס האט נישט אנגעפראוועט זיין 65-טען געבורטסטאג, איז איינגעפאלען, אז די וועלט ווערט געפיהרט פון מענער איבער 50 יאהר. איינגעפאלען, געזאגט, און שוין זענען געקומען גאנצע לעגיאנען בעווייזען, די סטאטיסטיק, אט „דאס מערכען פיר אלעס", וואס שמייכעלט ליב צו יעדען איינעם, ווער עס רופט זי, האט גלייך צוזאמענגעמושטירט א גאנצע מחנה ציפער, און דער רייכער אויטאמאביל-פאבריקאנט איז איינס און צוויי געווארען דער ענטפלעקער פון א נייעם „אמת". מען האט שוין געמאכט אויספארשונגען און מען האט שוין הערגערונטעוועט, אז פון אלע גרויסע פאליטיקער, פינאנציר'ער, אינדוסטריאליסטען און סוחרים איז בלויז איינער אונטער 50. ווייטער זענען אלע העט-העט אוועק פון די חמשים. וואס עלטער אלץ בעסער, רייפער, קליגער, דערפאהרענער, קיהלער. איז — דריי מאל הורא פאר דער עלטער!

אבער אזוי ווי קיין בעזונדערער יחוס איז די עלטער נישט: יעדער מענש קומט צו איהר, אויב גאט שענקט איהם יאהרען, מעג מען א ביסעל צווייפלען אין דעם דרך-ארץ, וואס מען לערנט די וועלט צו האבען צו גרויע האר און איינגעבויגענע רוקענס.

די וועלט ווערט געפיהרט פון מענשען, איבער פופציג, זאגט פארד. וואס הייסט אבער געפיהרט? וואוהין געפיהרט און ווי אזוי געפיהרט?

עס איז דאך נישט קיין אבסטראקציע — די וועלט. אויב עס איז אמת, אז די אלטע לייט פיהרען די וועלט — האבען מיר דאך די וועלט אויך. מען קאן דאך זעהן „אין דער פראקטיק", צו וואס די גרוי-האריגע פיהרערשאפט האט דערפיהרט.

געפעלט אייך די וועלט? אפשר געפעלט זי פארד'ען. איהם איז טאקע גארנישט שלעכט. אט איז גענוג, אז ער זאל ארויסזאגען עפעס א זאג און מיליאנען מענשען אינטערעסירען זיך דערמיט, ריסקוטירען און שרייבען וועגען דעם. עס איז איהם זעהר גוט. וירא כי טוב — ער זעהט טאקע מיט זיינע 65 יעהריגע אויגען, אז די וועלט איז אלרייט, אז זיין פיהרערשאפט איז אלץ, וואס דאס הארץ קאן זיך ווינשען.

מיר אבער געפעלט די וועלט שוין גארנישט. איך בין אויך זיכער, אז איך וועל געפינען וועניגסטענס נאך עטליכע מיליאן מענשען, וואס וועלען מיך נישט איבערלאזען אין איינזאמקייט מיט מיין מיינונג. כאפט א קוק און זעהט אין דער אמת'ן: לענדער און פעלקער, וואס האבען זיך פיינט און פלאנעווען נאר, ווי אנצוטון עפעס א רשעות איינעם דעם אנדערען. אין יעדע לאנד בעזונדער, ביי יעדען פאלק — די הערשאפט פון ברוטאלער מאכט, פון עקספלואטאציע, עטליכע הונדערט אדער טויזענד צופרידענע א'יבען, מיליאנען אומגליקליכע אונטען. און ווער האט דערבראכט דערצו?

די פיהרערשאפט פון די פיהרער. מיט אנדערע ווערטער: די גרויע חכמים, די זקנים.

יא, די איבער-פופציג יעהריגע פיהרען טאקע, אבער זיי האבען געפיהרט און דערפיהרט שלעכט. די פרוכט פון זייער פיהרונג איז זויער און ניפטיג, אנ'אומגערעכטע, ברוטאלע און גרויזאמע וועלט.

דערמאהנט זיך אן די ליבע יאהרען צווישען 1914 און 1918. מיט וואס פאר א לייכטקייט די גרויע בערד און בלישטשענדיגע פליכעס האבען דאס געווארפען מיליאנען און מיליאנען יונגע מענשען אין קאלך-אויווען אריין. ברענט, ברענט, — עס איז גוט פאר אייך, פאר דעס לאנד, פאר דער נאציע, פאר אונז.

דאן איז געקומען ווערסאיל. דער שלום. די גרויסע רעכענשאפט — די גרויסע פערגעבונג, ווי עס האבען געהאפט די צוציקעם אונטער פערציג.

איך ווייס, איך ווייס! דערפאהרונג, גראדער שכל, קאלטע איבערלייגונג און נאך און נאך. אז איהר וועט דארפען האבען אנ'אפעראציע, פרעגט מיך א קאלעגע איבער 50, וועט איהר זיך בעסער פערלאזען אויף א יונגען כירורג, אדער אויף אזא איינעם, וואס האט שוין א סך מיטגעמאכט, געווארען גיט און אזוי ווייטער? נו, איך זאג נישט, אז מען דארף אלע מענשען נאך 50 אויסקוילען. מען האט עס געטון אמאל, אין די פרעהיסטארישע צייטען, און עס האט אודאי נישט געטויגט. פופציג-יעהריגע מענשען און נאך עלטערע קאנען זיין גאנץ נוצליכע בירגער. אבער זאגען, אז זיי קומט די פיהרערשאפט, און אז וואס זיי טוען גוט, — אט דאס איז א נעכטיגער טאג. פאר'ן משפט פון לעבען האט די פיהרערשאפט פון די עלטערע גאר נישט קיין גוטע שאנסען. זי וועט זיך דארפען שטארק פערענטפערן, און דער אורטייל וועט זיכער נישט זיין — א מעראל מיט אנ'עהרען-ארט אין דעם זאל פון רוהם.

אין דער „פראקטיק" פון דער וועלט זענען דא גענוג זאכען, וואס די יוגענד, די יונגערע פון 50 האבען אויפגעטון.

יוגענד איז נישט דווקא אזוי פיל און אזוי פיל יאהרען. יוגענד איז א וועלט-און לעבענס-אנשויאונג. טאקע האפנונג, לעבענסלוסט, פריידינקייט. דאס לעבען אונזערס איז אפט אזוי גרוי און מאנאטאן, לאנגווייליג און גורנע, ווייל עס איז דאס ווערק פון אלטע הענד, אלטע הערצער און אלטע בלוטען. איך ווייס נישט, צי דער ענגלענדער באַרי, וואס האט פאר א פערזאמלונג פון יונגע סטודענטען געזאגט: „מיר אלטע האבען שוין בעוויזען, וואס מיר קאנען מאכען פון דער וועלט, — עס טויג נישט: קומט איצט איהר און ווייזט, וואס איהר קאנט". איך ווייס נישט, צי ער איז אזוי אומגערעכט. איך ווייס אויך נישט, צי דער עקספערימענט וואלט זיך נישט געלונגט. זיכער איז, אז אין דעם לעבען וואלט דאן געווען מעהר פייער, מעהר שוואונג, מעהר אינטערעסאנטקייט.

די עלטער ציטערט פאר נייקייט. זי האט אליין איהר יוגענד פערגעסען און קוקט אויף יעדען יונגערען מענש, ווי אויף א קינד, וואס מען טאר עס נישט לאזען אליין א טריט טון. אין אלץ, אין דער פאליטיק און אין דער קונסט, ציטערט די עלטער פאר אנ'עקספערימענט, פאר א שפרונג. געה שטיל, געה איבערלייגט, — וועסטו בעסער דערגעהן. דאס איז די מאטא פון דער עלטער. זיכער איז דא אין דעם א סך בעאבאכטונג און א סך דערפאהרונג. אבער שטעהן וואלט די וועלט אויסגעזעהן, ווען נישט די חוצפה פון דער יוגענד. עס טוט וועה, און עס דאכט זיך אויס גרויזאם און אונבערעכטיגט, ווען די יוגענד גיט פלוצלינג, „אהן שום רעספעקט", אהן שום איינוועהעניש א צעפיהר די הענד און קעהרט אלץ איבער מיט'ן קאפ אראפ. אבער ווי נויטיג איז דאס גאנץ אפט: אויף וויפיל פרעהליכער עס ווערט, אויף וויפיל אינטערעסאנטער!

דער מענש טראגט דאך אין זיך אלע שטופען: די יוגענד, די מיטעליעהריגקייט און די עלטער. און מערקווירדיג, ווי שנעל די יוגענד ווערט פערגעסען. עס איז מסתמא ריינע זעלבסט-פערטיידינונג און זעלבסט-פערזיכערונג. עס פערדריסט אויף דער אוועקגעגאנגענער און זארגלאזער צייט, מיט איהרע טרוימען, מיט איהרע געזונדע נארישקייטען און מיט איהרע אידעאלען, און מען איז זיך, ווי נוקם דערמיט, וואס מען לייקענט די יוגענד אינגאנצען אפ. מען לאזט זיי נישט צו צו פיהרונג.

צי וואלט געווען גוט, ווען דער יוגענד זאל די פיהרונג איבערגעגעבען ווערען אינגאנצען? מסתמא נישט. אבער אין די הענד פון דער עלטער דארף די פיהרונג אויך נישט בלייבען. זי האט שוין ביז איצט בעוויזען, וואס פאר א תכלית זי האט פון דער וועלט געמאכט.

איך טראכט, אז „באחרית הימים", אין די טעג נאך דער סאציאלער און עקאנאמישער רעוואלוציע, ווען די מענשהייט וועט נישט זיין מעהר צוטיילט, נישט ווירטשאפטליך און נישט געאגראפיש אין פיינדליכע מחנות, וועלען אפשר די רעגירונגס-ארגאנען איינגעארדענט ווערען לויט די יאהרען. אלע דריי פאזען פון לעבען, די יוגענד, די מיטעליעהריגקייט און די עלטער, וועלען זיין גלייכמעסיג פערטראטען. א מין — דריי פארלאמענטען. אלע דריי וועלען ווירקען צוזאמען, בעווירקען איינס דאס אנדערע. בלויז אזוי וועט מען זיין בעווארענט ענטקעגען דער צו-גרויסער איבערגעאילטקייט פון יונגהארג, אבער אויך ענטקעגען דער פערגליווערטער פישהויך פון דער גלייכגילטיגער, ליידענשאפטלאזער עלטער.

ווען איך זאל דעמאלט לעבען און האבען די ברירה, וואלט איך נאר געוואלט ווערען א דעפוטאט אין דעם יוגענד-פארלאמענט.

Dr. H. WOŁKOWYSKI

צוריקגעקעהרט

— און איבערגעצויגען אויף —

צעגעלניאנא 25, טעל. 26-87

ספעציעל ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען, מענער-שוואכע, אלע ארט אנאליזען, בעהאנדלונג מיט קווארץ-שטראהלען.

נעמט אן פון 8–10 פריה, 12–2 נ.מ. און פון 4–8 אוו.

טאלאנט צום ארומרייזען

(ערצעהלונג)

פון אסיף דימאוו

מען זאגט, אז ארומרייזען איז א גרויסע קונסט. מען מוז עס פערשטעהן, מען מוז האבען טאלאנט צו דעם. עס איז טאקע אמת. אט, למשל, רייזט ארום איבער דער גאנצער וועלט א קאמיוואיאזשאר און פערקויפט וואלענס. דאס הייסט, ער וויל עס פערקויפען. ער שלעפט זיך פון לאדז קיין אדעס, און נאכדעם קיין יאסי, און דערנאך טוט ער א געה קיין לעמבערג — און וואס? גארנישט! ער קומט אהיים קיין לאדז פונקט אזא אריםאן, ווי ער איז ארויסגעפאהרען, נאך מיט א גרעסערען פליך.

דאס איז, אזוי־צו־זאגען, א שלים־מזל פון א רייזע־טאלאנט.

און נעהמט, פון דער אנדער זייט, אן אנדער מענשען.

ער זעצט זיך אריין אין א שיף, וואס איז נאר א שאנד אנצורופען מיט'ן נאמען שיף, און פאהרט קיין אדעס, און פון לעמבערג וויל ער גאר נישט הערען און פון פאזנאנסקי'ן האט ער קיין איין רעקאמענדיר־בריף נישט — און גאר־נישט. ער פאהרט און ער שווימט און אויף דעם 89־טען טאג פון זיין רייזע — נא־דיר, ער ענט־דעקט אמעריקא. צו וואס ער האט עס געדארפט ענטדעקען — איז שוין גאר אן אנדער פראגע. איבער דעם זאלען די ציוניסטען דיסקוטירען, נאר טאלאנט ארומצורייזען — דאס האט ער.

מילא, נישט אלע קענען זיין קאלאמבוס'עס. עס איז געווען, אז מען הייסט מאקס שולט, און מען זעצט זיך אריין אין א וואגאן און מען פאהרט. וואוהין? אביסעל געשעפט, אביסעל גלאט זיך דורכפאהרען — דאס איז שוין נישט אזוי וויכטיג. די הויפט־זאך איז: מאקס איז געזעסען אין קופע, זיך געפיהלט מיד, שמוציג, יונג, און געקוקט אויפ'ן פעיזאזש — אויף דער נאטור הייסט עס. נו, איהר ווייסט דאך, וואס עס מיינט „נאטור", ווען איהר בעוואונדערט זי פון דעם פענסטער פון אן אייזענבאהן־קופע... בוימער, וואלקענס, טע־לעגראף־סלופעס, דראט און ווידער וואלקענס און גראז און טעלעגראף־סלופעס.

אזא נאטור — ווי שעהן זי זאל נישט זיין — ווערט סוף־כל־סוף אביסעל צוגעגעסען. און מאקס האט זיך גענומען טראכטען וועגען געשעפטען.

אט איז ער אין אייראפא. ער האט אין זיך דעם אמעריקאנישען גייסט, און עס וואלט געווען גאר נישט שלעכט אריבערצושלעפען קיין אמע־ריקא, קיין ברוקלין הייסט עס — א שטיקעל איי־ראפעאיש געשעפט. ער האט זיך צוגעקוקט צו דעם היגען לעבען און האט באלד געכאפט דעם עיקר. אם בעסטען וואלט געווען עפענען אין ברוקלין — לאמיר זאגען — א ביורא פון וויזעס. א וואויל געשעפטעל איז דאס וויזע־האנדעל. יעדע מדינה מאכט מיט דעם געלד. פארוואס זאל ער, מאקס, אויך נישט פערדינען? מען עפענט א ביורא און מען שרייבט אן:

„וויזע. ביליגער, ווי איבעראל. סאסייעטים און לאהזשען 25 פאר הונדערט. העפליכע בעה־אנדלונג.5... קומט צו אונז — איהר וועט קיין חרטה נישט האבען.

און — מענשען וועלען שוין קומען. ווער דארף עס נישט קיין וויזע, איז נישט קיין דייטש־לאנד — ווייל מען קאן דאך נישט קאנקורירען מיט דעם דייטשען קאנסולאט — וועט ער אויס־טיילען וויזעס פאר'ן אינזעל בארנעא, איישישאק, אדער פאר'ן לאנד פון די רויטע יודעלעך, און...

אין דעם מאמענט האט מאקס דערהערט א שטים:

— ענטשולדיגט! קענט איהר מיר נישט זאגען וויפיל איז דער זייגער?

ארויסגעריסען פון די זיסע וויזע־געשעפטען — האט מאקס א קוק געטהון און דערזעהן א פרוי מיט גרויסע, אפשר צו גרויסע שווארצע אויגען, אנגעפודערטען פנים און א ביסעל פעטע, שוין נישט גאנץ יונגע העגר. די דאמע איז געווען שעהן אנגעטון, האט געהאט שעהנע מאנירען און טייערע שטיינער אויף די פינגער.

— עס איז שוין... — האט אנגעפאנגען מאקס קוקענדיג אויף זיין זייגער.

— נישט מעגליך! — האט זיך אפגערופען די דאמע: — ווי די צייט פליהט. איהר פאהרט אויך קיין פרעסבורג? ווייל איך, ווי איהר זעהט, פאהר אהין.

— ניין, איך פאהר קיין פראג — האט מאקס געענטפערט.

— פראג! דאס איז א וואונדער־שעהנע שטאט. עס פרעהט מיך צו טרעפען א יונגען מענשען, וועלכער פאהרט דעם זעלבען וועג, ווי איך. אין וועלכען האטעל ווילט איהר אפשטיינען?

— אין „ולאטי הוסי".

— א מאדנער צופאל! אבער איך וויל דאך אויך דארט אפשטיינען! נישט אנדערש, אז איהר האט דורכגעלייענט מיינע געדאנקען. איהר גלויבט אין היפנאטיזם?

— איך מיין...

— נו, אזא יונגער מענש, ווי איהר קאן שוין אזוי מיינען. אבער רעדענדיג פון היפנאטיזם, וויל איך אייך פרעגען איין זאך: קאן דען טאקע א פרוי אליין אריבערפליהען איבער דעם ים?

— א פרוי, ווי איך האב געהערט...

— נו, וועגען פרויען מוזט איהר אודאי זיין א קענער. דאס האב איך באלד געזעהן, ווי נאר איהר האט א קוק געטהון אויף מיר. איך בין אן אלמנה, שוין פיר און א האלב יאהר. דאס הייסט פינף. דאס הייסט, מען קאן אפילו זאגען זעקס — ווייל צוויי יאהר בעפאר מיין מאן איז געשטארבען, האב איך זיך שוין געפיהלט אלמנה. מיינט איהר, אז די טויטע קענען הערען, וואס מען רעדט וועגען זיי?...

און אזוי האט זיך אנגעפאנגען צווישען זיי א געשפרעך — און ווי איהר זעהט — וועהר א גייסטרייכער געשפרעך — יעדענפאלס פון איהר זייט. און מען האט באלד געקאנט זעהן, אז דאס איז אן אינטעליגענטע נשמה, א פרוי מיט גרויסע אלמנה'שע געדאנקען און געפיהלען.

נאך אין א פאר שעה איז דער צוג צוגע־פאהרען צו פראג. און מאקס האט געשלעפט איהרע רעקלעך און טשעמאדאנען און דערנאך זיינע און געלאפען אהער און אהין, געיאגט זיך מיט א געפעק־טרעגער, מיט א קאנדוקטאר, מיט נאך עמיצען, ביז ענדליך אן אויטאמאביל, וועל־כער האט געמאכט מעהר ליארם, ווי געלאפען, איז צוגעפאהרען צום האטעל „ולאטי הוסי".

— וויפיל צימערן? — האט דער פארטיער א פרעג געטהון.

און אזוי ווי די דאמע האט געשוויגען, מסתמא נישט געהערט די פראגע, האט מאקס געענטפערט:

— צוויי.

— אבער נישט ווייט איינס פון דעם אנ־דערען — האט זיך א כאפ געטהון די אינטעלי־גענטקע: — ווייל איך האב מורא צו שלאפען אין א פרעמדער שטאט.

— איך קאן אייך געבען איינס אנגעהאנגען דעם אנדערען — האט דער פארטיער געזאגט און ארויפגעפיהרט די געסט אויפ'ן דריטען שטאק.

— מאכט זיך פערטיג — האט די דאמע געזאגט: מיר וועלען גייהן עסען. איך בין הונ־געריג.

מאקס איז אריין אין זיין צימער, גענומען זיך וואשען, פוצען, איבערטון, און ארונטערגע־גאנגען אונטען. א פערטעל שעה שפעטער איז אויך געקומען די דאמע. זי איז געווען נאך מעהר געפוצט און האט געהאט קליינע דיקע פיס. דאס האט געגעבען מאקס'ן א ריס אין הארצען, ווייל ער האט ליב געהאט דוקא לאנגע און דינע פיס. אבער די דאמע איז געווען גאנץ פרעהליך און נאך מעהר אינטעליגענט, ווי אין קופע. זיי זענען געגאנגען אין א פיינעם רעסטאראן, וואו מ'האט געטאנצט און געזונגען און ס'איז געווען גאנץ פרעהליך. מאקס האט שוין פערגעסען וועגען איהרע קליינע דיקע פיסעלעך. זי האט איהם געזאגט:

— לאמיר טאנצען.

ער האט געטאנצט און דא ווידער זיך דער־מאהנט וועגען די פיס און ווידער בעקומען א ריס אין הארצען.

— אלצדינג איז אזוי גוט — האט ער זיך געטראכט — מוז זיך פונקט טרעפען, אז זי האט אזעלכע קורצע פיס.

— וואס איז מיט אייך? — האט זי א פרעג געטהון:

— איך בין מיד.

— לאמיר גייהן שלאפען און מארגען אויפ־שטעהן פריהער און צוזאמען בעקוקען די שטאט. ווילט איהר א קלאפ טון מארגען פריה אין מיין טיר? — האט זי איהם געזאגט.

— געווים. איך וועל אויפשטעהן ארום זיבען א זייגער.

זיי זענען געפאהרען אהיים און אין קארי־דאר האט זי איהם געזאגט:

— גוט נאכט. שלאפט זיך גוט אויס און פערגעסט נישט: זיבען א זייגער קלאפט אן אין מיין טיר.

— יא, גוט נאכט.

מאקס האט [illegible] אויסגעטון און איז [illegible] שלאפען, מיד פון דעם פאהרען, פונ'ם וויין און פון דעם צופען אין הארצען. עס האט זיך איהם געחלומ'ט, אז די קליינע פיסעלעך, אויף וועלכער מ'שפילט שוין נישט פינף יאהר — און מען קאן זאגען אפילו גאנצע זעקס — האט איהם ארומגערינגעלט און טאנצט מיט איהם אין קופע.

זיבען א זייגער האט ער זיך אויפגעכאפט א פרישער, א מונטערער. ארויס אין קארידאר, צוגעגאנגען צו דער טיר און אנגעקלאפט.

— ווער איז דאס? — האט ער דער־הערט א שטים.

— איך! שטעהט אויף. עס איז צייט.

— באלד. ווארט אויף מיר אונטען.

— גוט, מאכט עס גיך! — האט מאקס געענטפערט און זיך גענומען אנטון.

א האלבע שעה שפעטער איז ער שוין גע־זעסען אונטען אין האטעל און געווארט.

— ווען נישט די פיס — האט ער געטראכט טרויעריג — ווען נישט די פיס — ווען נישט די...

ער האט געווארט און דערזעהן, פון אויבען ארונטערקומענדיג אן אנדערע דאמע מיט לאנגע, שלאנקע עלעגאנטע פיס.

— אה, דאס וואלטען פיסלעך! — האט ער א טראכט געטון: — ווען מיין אינטעליגענטקע וואלט שכל געהאט צו האבען אזעלכע פיס.

ער האט געווארט ווייטער און די אינטע־ליגענטקע איז נאך אלץ נישט געווען.

— ווי לאנג זי פוצט זיך דארטען! — האט מאקס א טראכט געטון.

— ענטשולדיגט — האט צו איהם אויסגע־רעדט די אנדערע דאמע מיט די שלאנקע פיס: — האט איהר דא נישט געזעהן א הער מיט שווארצע וואנסעס?

— ניין, נישט געזעהן.

— ווי לאנג זיצט איהר דא?

— שוין א שעה.

— מאדנע, קיינער האט איהם נישט גע־זעהן — האט די דאמע אויסגערעדט צו זיך אליין. עס האט זיך דאך מיר נישט געחלומ'ט!

— וואס?

— גארנישט! — זי האט זיך צולאכט. — מיר איז פארגעקומען, אז אימיצער האט א קלאפ געטאן אין מיין טיר און גערעדט צו מיר. און עס שטעלט זיך גאר ארויס, אז...

א מאדנער געדאנק איז אריינגעפלויגען אין מאקס'ס קאפ.

— ענטשולדיגט. וואס פאר א נומער האט [illegible] 62?

— נישט מעגליך! איך האב געמיינט 64. דאס הייסט, איך האב בעדארפט אנקלאפען נו־מער 64. איך האב א טעות געהאט און אייך אויפגעוועקט. פערצייט מיר, איך בעט אייך.

די דאמע האט זיך צולאכט.

— און איך האב געמיינט, אז עס קלאפט יעצט מיר דער הער מיט די וואנסעס! איהר זענט אהן וואנסעס? עס מאכט נישט. אפשר אזוי איז נאך בעסער. איז וואס געהען מיר טון?

— טרינקען קאווע און דערנאך וועלען מיר זעהען.

— יא, קומט! — האט געענטפערט די דאמע מיט די לאנגע פיס.

און ביידע זענען אהיין אין קאפע.

...איז — ווי געזאגט, — ארומצורייזען מוז מען האבען טאלאנט. און אויך אנצוקלאפען אין דער פאלשער טיר אין דער רעכטער צייט — מוז מען אויך האבען מזל...

נשים עלינו...

פאר א סך פרויען לוינט זיך שוין באלד נישט צו זיין אפיציעל פערהייראט

פון י. מינאלם

די רעוואלוציעס, וואס די ווייבער פון דער וועלט, הויפטזעכליך פון די ציוויליזירטע לענדער ווי ענגלאנד, פראנקרייך, אמעריקע, האבען אנגעהויבען מאכען, זענען אזעלכע, אז אויב די ווייבערישע רעוואלוציעס זאלען זיך אנהויבען טאקע אויף א רעכטען אמת און נישט נאר אין דער טעאריע, דאן קען מען זיך ריכטען, אז די מענער וועלען ווירק־ליך דארפען ווערען דאס פוס־בענקעלע פון דער וועלט.

די ווייבער האבען אנגעהויבען צו פערשפריי־טען די מאדערנע תורה, אז זיי זענען גאר קיין ווייבער נישט, און דער וואס זאגט, אז די ווייבער זענען ווייבער, קלערט אויף זיי אויס א בלבול און זיי וועלען אזעלכע בלבולים נישט דולדען. דאס איז רייד פון בייזע צינגער, דאס איז רייד פון רעאקציא־נערען און בורזשויען. זיי זענען נישט קיין ווייבער, נאר זיי זענען מענשען און נאך וואס פאר א מענשען. זיי זענען זיכער, אז זיי זענען בעסערע און פעהיגע־רע מענשען, ווי עס זענען די מענער, און אויב איהר ווילט זיי נאר אויסהערען, וועלען זיי אייך דאס טאקע גלייך בעווייזען.

„מיר ווילען נישט, אז מען זאל אונז רופען פרויען", — האט אנומלטען ערקלערט די גרעפין ראנדרא. — „מיר פראטעסטירען געגען דעם, אז מען זאל פון אונז טראכטען אזוי, ווי מען טראכט פון א געוויסען געשלעכט. מיר ווילען נישט זיין מעהר עפעס אזוינס, וואס דארף צופרידענשטעלען די געשלעכטליכע בעדערפענישען פון א מאן. מיר ווילען, אז מען זאל אויף אונז קודם כל קוקען ווי אויף מענשען, ווייל דאס זענען מיר טאקע. מיר ווילען אלס מענשען א גלייכע שטעלע אין דער וועלט, און וואס מיר טוען, דארף גוט־געהייסען ווערען פון דער וועלט, אזוי ווי אלץ וואס אלע אנדערע מענשען טוען. מיר ווילען נישט, אז מען זאל אויף אונז קוקען, ווי אויף עפעס הייליגעס אדער סתם עפעס אנדערש פון אלע אנדערע הונדערטער מיליאנען מענשען אויף דער וועלט".

און נישט נאר זענען דא א סך פרויען פיהרערינס וואס זאגען, אז אויב די מענער וועלען ווייטער אנגעהן מיט זייער מיאוס'ער טאקטיק צו אונטערדריקען די שטרעבונגען פון דער פרוי פון דער היינטיגער צייט, דאן וועלען זיי ערקלערען א הייראט־סטרייק און זיך אפזאגען חתונה צו האבען, נאר אפילו גרעפין ראנדרא זאגט אויך דאס זעלבע.

עס וועט קומען א צייט, זאגט זי, ווען די פרויען וועלען זיך אפזאגען צו הייראטען צוליב הייראט אליין, פערקערט, די פרוי וועט זיך גוט איבערלייגען צי זאל זי הייראטען אין גאנצען. צו וואס דארף זי עס? וואס פאר א נוצען קען עס איהר ברענגען? קיין שפייז־קארטע פאר א מאן דארף זי נישט האבען, זי קען אליין פערדינען, און אויב א פרוי וועט זיך בעשליסען אפיציעל צו הייראטען, דאן וועט זי פריהער בעשטימען, צי לוינט זיך איהר דער עסק גאר אינגאנצען.

די לאגע איצט איז אזא, אז עס לוינט זיך פיל פרויען נישט צו זיין אפיציעל פערהייראט, ווייל נישט נאר זיי זענען פרייע מענשען און דארפען דאס איז נאך וויכטיגער, זיי קענען אנהאלטען זייערע שטעלעס און זיי קענען מאכען א גוטען לעבען און אפטמאל טאקע א פיל בעסערען לעבען ווי די מענער קענען פאר זיי מאכען. אין ענגלאנד, צום בייספיל ווערען מיידלעך, וועלכע הייראטען, ענטזאגט פון זייערע שטעלעס אלס לעהרערינס אין די שולעס און אין א סך רעגירונגס־אפטיילונגען און אויך אין די זעלבע פראצעדור. פרעגט זיך די פראגע: פארוואס זאלען די מיידלעך אפיציעל חתונה האבען? צו וועלכע גוטע יאהרען דארפען זיי די גאנצע מאכבעריקע? אין ענגלאנד איז טאקע דער־בער דער גאנצער ענין א וויכטיגער פראבלעם. זענען טאקע דארטען איצט שוין דא טויזענטער און טויזענטער פרויען, וועלכע באיקאטירען די הייר־ראט, עס איז נאך נישט קיין ארגאניזירטע בעוועגונג. פונדעסטוועגען אבער פיהלט זיך שוין די זאך זעהר שטארק, און איצט, ווען די גרעפין ראנדרא איז ארויסגעקומען עפענטליך מיט אזא פלאן, איז שוין קיין פראגע נישט, אז עס וועט דערפון אר־רויסוואקסען א שטארקע ארגאניזאציע, וואס וועט אנפיהרען אן אגיטאציע צו גונסטען פון א שטרייק געגען דער הייראט.

עס קען זיין, אז אויב אפילו די פרויען וועלען געווינען זייער שטרייק און די מענער, וואס פער־נעמען דערווייל די וויכטיגסטע רעגירונגס־אמטען וועלען נאכגעבען זייער פערלאנג און זיי געבען גלייכע רעכט, וועט דאס פונדעסטוועגען אלץ נישט ענדערען די פראבלעמען וואס קומען פאר און וואס וועלען פארקומען אין דער פאמיליע. עס זענען דא פרויען, וועלכע טענה'ן, אז זיי קענען נישט אויפטון קיין גרויסע זאכען אין לעבען, אויב זיי זענען פערהייראט. זיי זאגען, אז יעדע פרוי, וואס פיהלט, אז זי האט עפעס צו געבען גייסטיגעס אין דער וועלט, דארף זיך צוריקהאלטען פון דער הייראט. א פרוי קען נישט זיין א מאמע און צו דערזעלבער צייט פראדוצירען עפעס גרויסעס אין דער קולטור־וועלט. זיי זאגען, אז נישט נאר אין דער קולטור־וועלט, נאר אויך אין דער מעכאנישער וויסענשאפט קען א פרוי, וואס דארף זיין א מוטער, קיין וויכטיגעס נישט אויפטון. זיי האבען פיל מאל אזעלכע זאכען פראבירט און עס איז געווען א שרעקליכער דורכפאל. זיי שטאלצירען מיט דעם, וואס פרויען שפילען אפילו א ראל אין דער לופט־פליהעריי. דאס בעווייזט, אז זיי זענען נישט ערגער פון די מענער אויף יעדען געביט און ווען עס האנדעלט זיך וועגען מוט, דאן דארפען זיי נישט נעמען קיין הינטער־פלאץ.

אז פרויען דרינגען ביסלעכווייז אריין אין אלע צווייגען פון דער מענשליכער קולטור און אויך אין דער אינדוסטריע, וועגען דעם קענען מעהר קיין צוויי מיינונגען נישט זיין און עס איז קיין שום צווייפעל נישט, אז זיי האבען דארט טאקע אנ־ערפאלג אויך. א פופצעהן־יאהריג מיידעל מיט דעם נאמען סמיט איז מיט עטליכע וואכען צוריק אר־רומגעפאהרען אין א לופט־שיף, געטריבען פון איהר איבער גאנץ ניו־יארק, און נאכדעם זיך אוועקגע־לאזען קיין ניו דזשוירזי, וואו עס איז פארגעקומען דער אומגליק מיט דעם לופט־פליהער, קאפיטאן קאראנזא. זי איז צוריקגעקומען קיין ניו יארק און געווארפען בלומען איבער די גאסען פון דער שטאט אין אנדענקונג פון דעם אומגעקומענעם מעקסי־קאנישען לופט־פליהער. עס פערשטעהט זיך, אז דאס פאהרען פון פרייליין ערהארט פון ניו־יארק קיין ענגלאנד אין א לופט־שיף איז א פיל גרעסערער וואונדער. דאס אומקומען פון איינינע פרויען, וועל־כע האבען זיך געלאזען זיין די ערשטע אריבערצו־פליהען דעם גרויסען אקעאן, האט בעוויזען, אז די פרויען מיינען ערנסט נישט נאר צו קאנקורירען מיט די מענער, נאר טאקע זיי איבערצושטייגען.

עס קאן דעריבער זיין, אז די פרויען וועלען נאך די מענער מאכען צו זינגען און צו זאגען. אז זיי נעמען זיך צו עפעס, וועלען זיי זייערס אויספיהרען. זיי זאגען, אז מאנכע פון זיי האבען זיך אויפגעהערט צו זארגען וועגען סתרת־משפחה און עס איז נישט מעהר זייער דאגה. עס דאכט זיך מיר, אז דאס וואס א געוויסער ענגלישער שריפטשטעלער האט געזאגט וועגען דער פרוי פון דער צוקונפט קען זיין זעהר ריכטיג. ער האט געזאגט: „אויב מיר איז בעשערט צו לעבען צוויי הונדערט יאהר, וואלט איך בעסער שוין וועלען גלייך שטארבען, ווייל צו יענער צייט וועלען די ווייבער זיין נישט נאר די הערשער פון דער וועלט, נאר טאקע די טיראנען פון דער וועלט, און זיי וועלען זיין פיל ערגערע טיראנען פון די מענער".

Dr. med. A. Uryson

קאנסטאנטינער 20, טעל. 35-85

איז צוריקגעקומען.

נעמט אן פון 3 ביז 5 א זייגער נאכמיטאג.

Dr. Z. Rakowski

ספעצ. פאר אויערן, נאז, האלז- און לונגען-קראנקהייטען

קאנסטאנטינער 9, טעלעפאן 27-81.

דער גלח

אַ פאָלקס-מעשה / פון י. רעזניק.

אויף אַ בערגעל, נישט ווייט פון אַ גוי'ישען שליאַך, האָט אין אַ רחבות'דיגער קרעטשמע געלעבט אַנ'אַרענדאַר.

געהייסען האָט ער גרשון און געווען איז ער זעהר זהיר מיט אַ קלענסטער מצוה. אָבער די מצוה „הכנסת-אורחים" צו מקיים זיין אויפ'ן שענסטען אופן, פלעגט ער זיך ממש מקריב זיין.

אַ הונגעריגער איז פון זיין קרעטשמע אַרויסגעגאַנגען זאַט, אַ דורשטיגער — אַנ'אָנגעטרונקענער.

געווען איז גרשון דער אַרענדאַר, הגם נישט קיין גביר, אָבער פרנסה האָט נישט געפעהלט. און טאָמער האָט ער אַמאָל נישט געהאַט צו צאָהלען די ראַטע אַ קורצע צייט פאַר'ן טערמין, האָט ער אויך געהאַט בטחון, אַז השי"ת וועט איהם נישט פערלאָזען.

איינמאָל האָט זיך טאַקע רבקה, גרשונ'ס פלונית'טע שטאַרק מצער געווען: געבליבען בסך הכל אַ פאָר טעג צו צאָהלען די ראַטע דעם פריץ און קיין געלד איז אַלץ נישטאָ.

און אַזוי ווי מאַן און ווייב זיצען און בעטראַכטען דעם ענין, עפענט זיך די טיר און סקומט אַריין דעם אַרענדאַר'ס אַ בעקאַנטער סוחר וועגען אַנ'ענין צום פריץ.

נאָך דעם וועלבען אָווענד האָט גרשון מיט [illegible] געקאָנט בעצאָהלען [illegible] דעם הוב...

און קוים איז [illegible] איינגעצאָהלט, פערגעסען ווידער מאַן און ווייב אין דאגות. קומט אַ געהער, אַרום-צו-גייך, נעהמט מען איהם אויף בסבר פנים יפות און מ'איז זיך משמח.

אָבער אַלעס וואָלט גוט געווען, ווען ביי זיי וואָלט געבויריען אַ קינד: שוין אַ יאָהר אַכט נאָך זייער חתונה און וואו וועגען זיי שוין נישט אויסגעווען, אָבער קיין הילף זעהט מען נישט.

איינמאָל קומט אַריין אַנ'אָרימאַן, נישט גע־שטראָפט זאָל מען ווערען, אַ פערוועהעניש: קליין, מנושם, געשטופעלט און אַריינגעקומען, האָט ער זיך גענומען מיט'ן אַרענדאַר שאַפען, ווי מיט אַ בעריגער; ער וויל די זאַך, יענע זאַך, רק גיב איהם, דערלאַנג איהם, און קוים איז רבקה אַזוי נישט געשיקט, שעלט ער ממש.

אָבער מאַן און ווייב דערלאַנגען איהם אַ־לעס מיט אַ שמייכעל, מיט אַ „האָל איך וואויל בעקומען".

אַוועקגעהענדיג, האָט דאָס פערוועהעניש אויס־געשריען, שוין פון יענער זייט טיר אַ ברכה, אַז פון היינט איבער אַ יאָהר זאָלען זיי פראַוועןאַ פריידהבן...

און די ברכה איז מקוים געוואָרען — — —

— — — — — — — — — —

דער אַרענדאַר מיט זיין ווייב האָבן טאַקע זוכה געווען צו אַ פריידהבן פראַסען, אָבער די שמחה איז אַ פערשטערטע געווען: די כאָליערע האָט שוין צוויי וואָכען געבושעוועט אין לאַנד. אַ מורא איז געפאַלען אויף יעדען; אָט האָט מען מיט אַ מענשען גערעדט און אין אַ פאָר מינוט אַרום — נישטאָ איהם.

און די מגפה האָט אויך די קרעטשמע נישט אויסגעפעהלט: איידער אַ שכן איז אַריינגעקומען מיט עפעס בעהילפיג זיין, זענען דער אַרענדאַר און די אַרענדאַרקע געווען טויט.

יורען זענען אין דאָרף נישט געווען, האָט אַ שכנה, אַ גוי'טע, רחמנות געהאַט אוי'פ'ן קינד און עס גענומען צו זיך.

דערנאָך, ווען די מגפה איז שטיל געבליבען, האָט זי דאָס יונגעלע אַוועקגעפיהרט צו איהר'ער אַ שוועסטער, ערגעץ אין אַ ווייטען דאָרף. און יענע האָט איהם מחנך געווען.

אַ לאַנגע צייט האָט דער בחור נישט גע־וואוסט פון זיין יחוס. דערנאָך, ווען ער איז גע־וואויר געוואָרען, האָט ער אודאי בעדויערט, האָס זיינע עלטערן זענען אַזוי יונג פון דער וועלט אַוועק, אָבער צוריקקעהרען זיך צו יורען האָט ער קיין חשק נישט געהאַט, אין הויז איז מען געווען גוט צו איהם, ער האָט זיך צוגעוואוינט, האָט ער נישט [illegible] די אַ שוועך [illegible] [illegible] מוי'ע, וועלכע ער פלעגט רופען „מאַמע", אַוועק־[illegible] שורלאָך [illegible] פאַר אַוויילבע [illegible] אַבי נאָר דער גלח האָט אָנגעהויבען באמת געשיקט אין כרך אויף אַ גלח שטודירען, און ווען ער איז אין אַ צייט אַרום אַהיימגעקומען, האָבען איהם אַלע אין דאָרף גערופען „דער יו־דישער גלח".

אַ קורצע צייט פאַר זיין צוריקקומען אין דאָרף, פלעגט צו איהם אַלע נאַכט זיין פאָטער קומען אין חלום. ער האָט מיט איהם איינגע־טענה'ט, דערצעהלט וועגען יודען און יודישקייט, ווי אַזוי זיי האָבען זיך מוסר נפש געווען פאַר דער אמונה און איהם אַלץ צוגערעדט, ער זאָל אַ בעל-תשובה ווערען, אויסלאָזענדיג תמיד זיין בקשה מיט די ווערטער: „במקום בעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם יכולים לעמוד".

פלעגט זיך דער גלח אויפכאַפען אין שרעק, לאַנג טראַכטען וועגען חלום. נישט איינמאָל זיינע חברים דערצעהלט, אָבער יענע האָבען נאָך חוזק געמאַכט.

ביז איינמאָל איז צו איהם געקומען אין חלום זעהר אַ מיאוס'ער מנושמ'דיגער מענש. יענער האָט נישט געבעטען, נאָר געשאָלטען. און עפעס אַזוי שרעקליך האָט ער אויסגעזעהן, אַזוי איבערדיג איז דער חלום געווען. און אין דער פריה כעלות, ווען ער האָט שוין נישט געקענט שלאָפען, איז ער געלעגען און געטראַכט, אַז אַזוי מוז עס זיין: ער וועט אַ בעל-תשובה ווערען, צו זיין פאָלק זיך צוריקקעהרען.

טראַכטען פון תשובה, האָט ער קיינעם אין חלום מעהר נישט געזעהן.

— — — — — — — — — —

נראָרע אין יענער צייט האָבען זיך געהערט אומגליקען אויפ'ן פאָלק ישראל; נישט געווען כמעט די שטאָט, יודיש בלוט זאָל זיך נישט גיסען, ווי וואַסער. אָבער דאָרט, וואו „דער יודישער גלח" איז געווען, אין דער שטאָט איז עס אָפגעגאַנגען בשלום. און נישט אומזיסט: דער גלח איז סיי ביי טאָג, סיי ביינאַכט געווען אויף דער וואַך. קוים האָט מען געהערט, אַז ס'האַלט ביי אַ שחיטה אויף יודען, איז ער שוין נעכט נישט געשלאָפען. באַלד איז ער אויסגעוואַקסען אויפ'ן אָרט פון געפאַהר מיט'ן צלם אין האַנד און נישט דער־לאָזט פערגיסען יודיש בלוט. ער האָט געבעטען, גערעדט מיט תחנונים און אויב ס'האָט נישט גע־האָלפען, האָט ער געשאָלטען, געסטראַשעט, אַז זיי וועלען פערלירען ביידע וועלטען.

האָט עס געמעגט זיין אַ גזלן, וואָס האָט שוין נישט איין יודען אומגעבראַכט, קוים האָט ער נעקוקט גלייך צום גלח, געהערט זיין שטימע, האָט ער די הענד אַראָפּגעלאָזט...

אָט אַזוי זענען טעראַטעוועט געוואָרען טוי־זענדער יודען פון אַ יונגען, אכזריות'דיגען טויט.

איינמאָל זענען אַריין אין שטעטעל אומת'ע פעלקר-גזלנים: ביז נישט לאַנג פלעגען זיי זיך טאַקע אויסבעהאַלטען אין די וועלדער, גריבער און אַב־[illegible] איצט האָבען זיי בפרסיה [illegible] וועקאָנט יודיש האָב און גוטס גזלנ'ען [illegible] שטילען די חיה אין זיי מיט יודיש בלוט...

אַ שווער שטיקעל אַרבייט געווען פאַר'ן גלח ביז ער האָט זיי משלח געווען פון שטאָט. ער איז זיי נאָכגעגאַנגען ביז ווייט אַרויס פון שטאָט.

אפילו דער גרעסטער גזלן פון זיי, איפּאָליט, וועלכער האָט ממש געזאָטען פון רציחה, קוים האָט ער דערזעהן פאַר זיך דעם גלח'ס פנים, געהערט איהם רעדען, האָבען זיך ביי דעם רוצ־חער די הענד נישט געהויבען. און כעס אויפ'ן גלח איז ער אָבער געווען, און ער האָט בע־שלאָסען נקמה-נעהמען.

האָט ער אַזוי געדרעהט מיט'ן פערד, איר־פּאָליט, ער זאָל בלייבען דער לעצטער און אונ־טען אַרום, נישט קוקענדיג דעם גלח אין פנים אַריין, האָט ער איהם אַ שאַרפע שווערד אַריינ־געלאָזט טיף אין בויך אַריין...

— — — — — — — — — —

יורען האָבען גרשון אַרענדאַר'ס נערעכעניש געבראַכט בשתיקה צו קבר ישראל. האָבען אין פנקס פערשריבען די מעשה און פערצייכענט אַ תקנה: אַלע יאָהר זאָל מען צו זיין יאָהר-צייט לערנען משניות, צינדען ליכט און זאָגען קדיש. און עלטערן זאָלען זייערע קינדער דערצעהלען, ווער דער גלח איז געווען, וואָס האָט זיך מוסר נפש געווען פאַר יורען.

נאָר אויף אַ קורצע צייט!

פערפומען

פודערן, טואַלעטען-זייף, קעלניש- און בלומען-וואַסער

ווי אויך אַלע אַרט קאָסמעטיק האָב איך פערקלענערט די פרייזען מיט

15%

פערפומעריע

י. דרוקער, 11 זאַוואַדזקאַ 11

בעמ.: פאַר פאַראַסיטען גרעסטער ראַבאַט.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן). 18

קיצור פון ראָמאַן

ס'איז געווען אין וואַרשאַ [illegible]-צייט.

די יונגע, שעהנע מיידעל, מינע [illegible], האָט זיך אין דער בעגלייטונג פון איהר געליבטען האַררי פאַר־מאַן צוריקגעקעהרט פון אַ פרעהליכען מאַסקען-באַל. ער האָט זי בעגלייט אַהיים, ד. ה. צו איהר זעהר רייכער מוהמען, די אַלמנה פרוי מרים [illegible], ביי וועלכער זי האָט בעוואוינט די לעצטע יאָהרען, אַלס קאָמפּאַניאָנקע.

זיי זענען געגאַנגען מיט'ן זאַקסישען גאָרטען צוזאַ־מען מיט זייער זענען צוריקגעגאַנגען פון באַל נאָך מאַסקעס. ווי צווישען יונגעלייט, נאָך אַ פרעהליך-פערבראַכטער נאַכט — האָט מינע און האַררי פרעהליך געפּלאַפּלט. בינגע־לבינו איז געקומען צו רעד, ווי גוט עס איז צו זיין רייך און דאַן האָט מינע אויסגערופען: „איך וואָלט מיין נשמה פערקויפט צום טייוועל, ווען איך קריג פון איהם דערפאַר אַ פינף טויזענד דאָלאַר". זי האָט קוים בעוויזען צו ענ־דיגען די פראַזע, און גלייך האָט איהר עמיצער איינגע־רוימט אַנ'ענטפער אויפ'ן אויער, אַז — „גוט! ס'איז גע־מאַכט". דאָס מיידעל האָט זיך שטאַרק דערשראָקען, און האַררי'ן האָט געקאָסט פיעל מיה זי צו בערוהיגען, אַז דאָס האָט זיך איהר בלויז אויסגעדוכט, אַז קיין טייוועל איז נישטאָ א. א. וו.

די וואַרשעווידיגע געשעהענישען האָבען אָבער אָנגע־האָפען נאָך אַ גרעסערען פחד אויף מינע'ן, וואָרום אויפ'ן צווייטען טאָג, ווען זי איז געגאַנגען נאָך געלד אין דער באַנק, וואו איהר מוהמע מרים האָט געהאַט ליגען איהר קאַפּיטאַל, האָט איהר דער באַנק-דירעקטאָר דערקלעהרט, אַז אַ געוויסער [illegible] (לחלופין פאַר איהר אַנ'אומבעקאַנטער) האָט אויף איהר נאָמען אריינגעלעגט אין דער באַנק 5000 דאָלאַר. אַ טאָג שפּעטער האָט זי [illegible] דער איבערגעלייענט אַנ'אַנאָנים אין דער „[illegible] וואַר־שאַווסקאַ" [illegible] איז געווען גרויסגעדרוקט אין אַ שוואַרץ ראַמעל און אַזוי בעקלונגען: דער [illegible] מ. וו. התגם [illegible] ועל איך קומען נאָך דיין נשמה".

מינע האָט נישט געוואוסט, וואָס אָנהויבען צו טאָן פאַר גרויס שרעק, וואָרום איהר געליבטער, האַררי פאָרמאַן וועלכער איז געווען אַ בעאַמטער אין אַ מעריקאַנישען קאָנ־סולאַט — איז גראָד פאַרטאָג נאָכ'ן באַל פּלוצלינג אַוועק־געפאָהרען קיין בערלין. דערצעהלען וועגען די געשיכטע דער מוהמען איהרער איז געווען נעפּער[illegible], וואָרום זי איז געווען אַ [illegible] פרוי", און די „מבולבלע" נישטע געשיכטע וואָלט זי אַרויסגעבראַכט פון די כלים. חוץ דער מוהמען האָט מינע זייער געהאַט די אַלטע פּע־כין מיטשיצקאַ, און זי אָבער באַמאָן אַ מיט שוועסטער פרוי, און זי וואָלט זיך מיט איהר [illegible] געקאָנט חעל־פען. מינע האָט זיך דאַן דערמאָנט אין איהרע אַ הײַ־מע, טאַנ'יע סימאָן, מיט וועלכער זי האָט אָנגעלערנט מיט יאָהרען צוריק, געאַרבייט אין אַ ביורא — אַ זעהר דעפּע־דיגע, ענערגישע און סימפּאַטישע מיידעל — ווי די טאַליע אויפגעזוכט, און ביידע צוזאַמען האָבען זיי זיך גענומען צו דעקען די שרעקליכע רעטעניש. זייערע בעמי־הונגען אין באַנק און אין דער פּאָליציי האָבען צו גאָר־נישט געבראַכט. ס'איז נישט געווען מעגליך פעסטצושטע־לען, ווער דער אַרנאָ שוואַרץ איז, און וואו ער וואוינט (אין דער באַנק איז געווען אָנגעגעבען אַ פאַלשער אַדרעס).

טאַליע האָט אָבער מינע'ן אַ פּיסטאָל בערוהיגט, און איז אוועק צו איהר שלאָפען.

ביינאַכט האָט זיך מינע אויפגעבאַט, און איהר האָט זיך אויסגעוויזען, אַז זי זעהט אין צימער עמיצען, וואָס איז ענליך צו איהר געליבטען, פאָרמאַנען. אויף איהר פראַגע, וואָס ער טוט דאָ, האָט יענער נישט געענטפערט, און איז פערשוואונדען. אַנ'איבערגעשראָקענע אויף טויט האָט זי אויפגעוועקט טאַליען, און זיי ביידע זענען אַריין אין דעם שכנ'ישען צימער, וואו ס'איז געשלאָפען די מוה־מע מרים.

די מוהמע איז געלעגען אַ דערשטאָכענע אויף טויט.

די מיידלעך האָבען אָנטעלעפאָנירט און דעם אויפ־פאַרשונגס-אַמט, און פון דאָרט זענען תיכף אָנגעקומען דער עלטערער אַגענט קליין און זיין געהילף, מאַר־טען מיט אַ דאָקטאָר.

מען האָט אַדורכגעפיהרט אַנ'אויספאָרשונג, און עס האָט זיך אַרויסגעוויזען, אַז די אַלטע פרוי מרים ווייס איז דערשטאָכען געוואָרען מיט אַנ'אַמעריקאַנער קינזשאַל, אויף וועלכען עס זענען געווען אויסגעקריצט די אותיות „ה. פ..."

די ידיעה וועגען מאָרד האָט זיך בעוויזען אין די פרימאָרגען-צייטונגען, און די רעפּאָרטערען האָבען תיכף דערשנאָפּט, אַז אין דעם ענין טייעט זיך עפּעס אַ סוד, וואָס קאָן שאַפען שטאָף פאַר צייטונגס-סענסאַציעס, און פערכאַפּען דעם לע־זערען עולם.

ביי די טירען פון דער וואוינונג האָט קליין אָנגעטראָפען צוויי יונגעלייט מיט פאָטאָגראַפישע אַפּאַראַטען הינטער די פּלייצעס.

— גוט-מאָרגען, ה' קליין! — האָט זיך איי־נער דערקאַרצ'דיג צו איהם געווענדעט — דער פּאָ־ליציאַנט וויל אונז נישט אַריינלאָזען אין וואוינונג אַריין.

— נאָט מייער! — האָט קליין שמייכעלדיג אויסגערופען — האָסטו געהערט אַ מעשה... אודאי מוז מען איך אַריינלאָזען אינעווענינג, וואָרום דאָס איז דאָך דער איינציגער מיטעל פטור צו ווערען פון איך. ווי זאָל איך זיך לאָזען פאָטאָגראַפירען? אין הוט, אָדער אָהן? — האָט ער חוזק'דיג צו־געגעבען.

איינס-צוויי — האָבען די רעפּאָרטערען אָפּ־פאָטאָגראַפירט איהם, מינע'ן און טאַליע'ן. ס'האָט נישט לאַנג געדויערט.

דערנאָך האָט זיי קליין געזאָגט, אַז די פרוי ווייס איז דערמאָרדעט געוואָרען. ווער ס'איז אָבער בעגאַנגען דאָס פערברעכען, ווייסט ער נישט.

מיט פערוואונדערונג האָט ער בעוויזען צו בעמערקען, אַז מינע איז איצט רוהיגער און איינגע־האַלטענער, ווי טאַליע.

אַלס פּסיכאָלאָג, האָט זיך קליין פערוואונטע־רעסירט מיט דעם פּרט, און זיך בעמיהט צו געפינען פאַר איהם אַ פערענטפערונג. סוף כל סוף, קאָן מען אַזעלכע ערשיינונגען טרעפען ביי קרענקליך־עמפינדליכע מענשען. די צוליאָזענע פאַנטאַזיע גע־בוירט ביי זיי גרויסע פחדים און סכנות, און ווי נאָר דאָס אומגליק פּאַסירט — קומט אָן אַ געוויסע בערוהיגונג. פון דעם ראַזינען תירוץ איז קליין געווען העכסט-צופרידען.

ער איז ווי פריהער געווען ליבענסווירדיג און אויפמערקזאַם.

ווען ער האָט זיך בעפרייט פון די רעפּאָר־טערען, האָט ער איינגעלאַדענט די מיידלעך אין עס-צימער.

מינע האָט זיך איצט בעצווינגען צו איהם מיט פולען צוטרוי.

דער ערשטער איינדרוק, וואָס זי האָט בע־קומען פון איהם, האָט זיך נאָך מעהר פערפעס־טיגט, ד. ה. אַז ער, קליין זעהט אויס, ווי אַ פּראַווינצער דאָקטאָר, אַ רוהיגער, אַ גלאַסענער, וואָס איז געקומען אַהער זיי צו העלפען, און צו ברענגען דאָ אַלץ אין אָרדנונג.

פון דעם מאָמענט אָן, ווי ס'איז ענטדעקט געוואָרען דער מאָרד, האָבען מינע און טאַליע נישט געהאַט קיין פרייע מינוט.

ביינאַכט, נאָך קליינ'ס אַוועקגעהן, האָבען זיי זיך גענומען צו רייכערען, און געררייכערט ביז צום פערלירען דאָס בעוואוסטזיין.

אין קיך האָט זיך געפּאַרעט די טשיזשעווס־קאַ, אַריינקומענדיג אַלע ווייל אין דעם נאָסט־צימער און מורמלענדיג עפּיס אונטער דער נאָז.

ביי יעדער שאָרך פון קיך אַרויס אָדער פון גאַס, האָבען די מיידלעך געציטערט. זיי האָבען אַליין נישט געוואוסט, וואָ־אַזוי זיי האָבען געהאַט אַ כוח צו דערוואַרטען זיך ביז פריהמאָרגען.

מיט די ערשטע שטראַהלען פון אָנקומען־דיגען טאָג האָט מינע דערפיהלט אַ שטאַרקע דער־לייכטערונג. זי האָט עס פערשטאַנען, ווי אַ רעד־וולטאַט פון מידקייט און אויסגעשעפּטקייט.

קוקענדיג אָבער דורכ'ן פענסטער אויפ'ן גרויסען דרויסען, האָט זי פּלוצלינג דערמאָהנט קליינ'ס ווערטער: „דאָס לעבען איז וויכטיגער פונ'ם טויט!". וועלבסטפערשטענדליך, איז ער גערעכט. די מענש־הייט גיט צו אַ צו שטאַרקע בעדייטונג דעם טויט!

— האָט זי אַ טראַכט געטאָן. איהר האָט זיך איצט אויסגעוויזען, אַז די פּאַסירונג אין גאָרטען, די פינף טויזענד דאָלאַר, דער אַנאָנים אין „גאַזעטאַ וואַרשאַווסקאַ" רופען שוין ביי איהר נישט אַרויס קיין שרעק. די אַלע דריי פּאַסירונגען זענען אודאי געווען אַ פאָרשפּיל צו דער מוהמע'ס טויט. וואָס האָט זי איצט מורא צו האָבען? דאָס ערגסטע, וואָס עס האָט געקאָנט געשעהן, איז דאָך שוין געשעהן. איצט איז קלאָר, אַז דאָס אַלץ איז צו־געטראַכט געוואָרען פון אַ מענשען, אָבער צו ליב וואָס?

קיין ענטפער איז דערווייל נישט געווען צו געפינען.

די הויפּט-זאַך — האָט זי אַ טראַכט געטאָן — איז וויכטיג דאָס, וואָס דער אַגענט קליין איז נישט חושד פאָרמאַנ'ען. זיין קינזשאַל איז עס? אָבער, זעלבסטפערשטענדליך — דעם קינזשאַל האָט מען ביי איהם צוגעגנב'עט בכוון, כדי אַרויסצו־פיהרען די פּאָליציי אויף אַ פאַלשען וועג. דאָס איז דאָך קלאָר פאַר דער פּאָליציי נופאָ. אַלזאָ, איז זי, הייסט עס, און פאָרמאַן אויסער דער סכנה!

— צי זענט איהר דערגאַנגען עפּיס נייעס? — האָט זי אַ פראַגע געטאָן ביי קליינ'ען, ווען ער איז אַריין אין עס-צימער.

— ניין, דערווייל — גאָרנישט! לאָמיר זיך אָבער נישט מיאש זיין. נאָכ'ן מאָרד איז דאָך ערשט אַדורך בסך-הכל זעקס שעה. איך האָב פערשריבען אייער עדות-זאָגען. אָט איז עס. זייט אַזוי גוט, און שרייבט אונטער.

— איהר האָט זיך שוין, מסתמא, אינטע־רעסירט מיט מיין פערגאַנגענהייט? — האָט טאַליע געפרעגט און אַ שמייכעל געטאָן.

— דערווייל נאָך נישט. דערמיט פערגעה־מען זיך אָבער מיינע געהילפען! — האָט קליין פרעהליך געענטפערט.

פּלוצים האָט אָנגעהויבען צו קלינגען דער טעלעפאָן.

מינע איז אויפגעשפּרונגען.

— דאָס איז אודאי פאָרמאַן! — האָט זי געשריען אויסגערופען — איך האָב געבעטען, ער זאָל אָנטעלעפאָנירען, ווי נאָר ער וועט צוריק־קומען פון וועג.

(פאָרטזעצונג קומט).

דער קונדס

הומאָר — צוזאַמענגעשטעלט דורך א. שאַרפּצינגעל — סאַטירע

פּאָליטיק פון דער וואָך.

האָט זיך אָנגעזעצט אויף אונז אַ פּויליש־ליטווישער סכסוך און נישט פּטור־צו־ווערען פון דעם! טאָג איין, טאָג אויס; וואָך איין, וואָך אויס, הערט מען אין דער וועלט כסדר נאָר איבער דעם פּויליש־ליטווישען אָנשיקעניש.

שוין צייט צו נעהמען אַ סוף אויסצוהערען וואַלדעמאַראַס וויל יאָ, וואלדעמאַראַס וויל נישט; וואַלדאמאַראַס פאָהרט יאָ קיין גענף, פאָהרט נישט קיין גענף.

אַ קלאָג איז צו דער וועלט־פּאָליטיק, אַז אַ וואַלדעמאַראַס קאָן מאַכען אַנ'אָנשטעל פון: איך וויל; איך וויל נישט.

אין אַלע פּאָליטישע ענינים פון דער וועלט הערשט נאָך וואַקאַציע, די גרעסטע וועלט־ריפּ־לאָמאַטען האָבען פערוואָרפען זייער ריפּלאָמאַטיש געווער און זיך אַריינגעוואָרפען אין שוים פון אַ־פּרוּה, נאָר אין פּויליש־ליטווישען האַרמידער, איז נישטאָ קיין וואַקאַציע.

נאָטעם אַהין, נאָטעם אַהער, עס וויל גאָר קיין סוף נישט נעהמען!

אפשר וועט מען פאָרט שוין מאַכען אַביסעל וואַקאַציע אויך אין דעם ראָזיגען וואַלדעמאַראַס־בלאָנטער?

שוין צייט כ'לעבען.

אַ שבח.

אין שטעטעל סילעוו איז געווען אַ מנהג, אַז ס'איז עמיץ געשטאָרבען, האָט מען איהם נעך־מוּזט נאָכזאָגען אַ שבח. פּאַסירט אויך, אַז ס'שטאַרבט דער גרעסטער מסור פון שטעטעל און...

אַזוי ווי מ'האָט איהם נישט געקענט נאָכ־זאָגען קיין שבח, איז דער בר־מנן געלעגען אַ גאַנצע וואָך.

פרייטאָג, קורץ פאַר ליכט־בענשען, קומט זיך צונויף דאָס גאַנצע שטעטעל און קלערט, וואָס דאָ צו טון.

פּלוצים קלאַפּט אין שולחן אַריין אַ זקן און זאָגט:

— רבותי! דער מת האָט איבערגעלאָזט אַ זוהנדעל, איז ער נאָך ערגער פון איהם...

אָט דאָס איז געווען דער שבח...

אַ'וו־אַרום איז דער מסור געקומען צו קבורה.

בענעלע.

פון אויסלענדישען מאַרק.

אינטערעסאַנטער הומאָר מיט וואַלאָריזירטען צאָל

זי האָט מורא געהאַט

מוטער: — מאַכטער'ל וואָלסטו געבען אַ געשריי "מאַ", ווען דער בחור האָט זיך געכאַפּט דיך קושען...

טאָכטער: — איך האָב געוואָלט אַ געשריי טון, אָבער ער האָט געסטראַשעט אַז אויב איך וועל שרייען, וועט ער מיך מעהר נישט קושען,

אויפ'ן פּאַרק.

— גענעלע, דער פערד ברוקעט מיר!

— מסתמא, דאַקוטשעסטו דעם פערד.

— איך טו איהם גאָר נישט. איך וויל בלויז אויס־קריצען מײן נאָמען אויף זײן רוקען.

זיך אַרויסגעכאַפּט

בחור (זיצענדיג מיט אַ יונגען בחור אויף אַ באַנק אין אַ פּאַרק): — איך קען דערזען אַפּילו גערדאַנקען.

יונגע פרוי: — ווירקליך? טאָ פאַרוואָס־זשע זיצט איהר אַפּגערוקט פון מיר אַזוי ווײט?..

אַ גוט קינד.

יונגעלע: מאַמע, קויף מיר אַ פּייפעלע.

מאַטער: צו וואָס? כדי דו זאָלסט מיר שטערען בײ דער אַרבײט, אַ?

יונגעלע: נײן, מאַמע, איך וועל תמיד פּײפען ווען דו שלאָפסט!

בעשעפטיגט...

קימעל: גוט מאָרגען, ה' הימעל, איהר האָט אַ פליג אויף דער נאָז!

הימעל: מעקע? די פליגען האָבען ליב מײן נאָז און איך בין אַזוי תמיד פערנומען, אַז איך האָב נישט קײן צײט זײ אַרויסצוטרײבען.

אוי, איז דאָס א קלאָג!

(אַ ביסעל וואָך־קלאָגעניש).

אוי, אַ קעלאָג! אוי, אַ קלאָג!
ס'איז מסתמא גוט אין ד'ערד,
אַז מע' גייט שוין ווידער רייטען
אויף דעם בידנעם שלום־פערד!

אוי, אַ קעלאָג! אוי, אַ קלאָג!
מ'איז, מסתמא, גוט בעקאַנט,
אַ מען פאָהרט איצט אונטערשרייבען
אין פּאַריז דעם קעלאָג־פּאַקט!

אוי, אַ קעלאָג! אוי, אַ קלאָג!
ס'מעג שוין לעבען לאָרזש אָהן זאָרג,
מיסטער גריווע־שיסטער מיגעל
מאַכט עקספּאָרטען: ראָדזש - ניו־יאָרק!

אוי, אַ קעלאָג! אוי, אַ קלאָג!
ליגע שפּילט זיך מיט אונז —
שפּילט אויף נאָטען, זינגט אויף נאָטען.
וויל בעווייזען שוואַרצע קונסט!

אוי, אַ קעלאָג! אוי אַ קלאָג!
פון על־חטא מען ווע־ט נישט פּעט —
אַש־מענדעלואָן און מינצבערג
נעהמען אָן כאַפּ־לאַפּ־ביודזשעט!

אוי, אַ קעלאָג! אוי, אַ קלאָג!
שלום־שלוה איז אַרום! —
וועט מען חתמ'ענען און... גרייטען
קוילען בעסער, ווי דום־דום...
יאָכעל בן פלעקעל...

דער שלום־טאַנץ.

אָט, ווער עס זענען די שלום־טענצער.

„אָנגענומען" דעם קהלה־בודזשעט.

(בעריכט פון אַ „כשרע" ראַט־זיצונג).

דער פאָרזיצער עפֿענט די זיצונג, קוקט זיך אַרום און זעהט, אַז עס איז קיינער נישטאָ אין זאַל, בלייבט ער שטאַרק צופרידען און זאָגט מיט אַ געהויבענעם טאָן:

— איך לעג פאָר צו בעשטעטיגען דעם ביודזשעט.

עס דערהערט זיך אַ סקריפּען מיט דער טיר. דער פאָרזיצער דערשרעקט זיך און רופט אַריין דעם „וואָזשני".

— פערשליס אַלע טירען — בעפעהלט ער דעם „וואָזשני" — זאָלסט מיר קיינעם נישט אַ־ריינלאָזען אַהער!

די טירען ווערען פערשלאָסען און דער פאָר־זיצער נעהמט ווייטער פיהרען די זיצונג.

דער זאַל איז פוסט און עס הערשט אַ טויט־שטילקייט.

— איך לעג פאָר צו בעשטעטיגען דעם ביודזשעט, וועלכער איז אַ היסטאָרישער לכל הרעות — זאָגט דער פאָרזיצער מיט גרויס כונה.

מען הערט נישט קיין פּיפּס אין זאַל.

— ווער איז פאַר ביודזשעט? — פרעגט דער פאָרזיצער מיט אַ פרומער מינע.

אין זאַל איז שאַ־שטיל, מען הערט נישט קיין בעוועגונג אפילו פון אַ פליג.

— ווער איז געגען? — פרעגט דער פאָר־זיצער מיט דער זעלבער מינע.

שטיל, ווי אויף אַ בית־הקברות.

איך שטעל פעסט, מיט גרויס צופרידענהייט און צום גליק פון כלל ישראל, אַז דער ביודזשעט איז אָנגענומען.

פון אַ ווינקעל דערהערט זיך אַ געניץ. דאָס האָט אַ נעגיץ־געטון אַ לינקער פּרנס, וועלכער האָט געהאַט געכאַפּט אַ דרימעל, וואַרטענדיג, אַז די פּרנסים זאָלען זיך צו־אַמענקומען.

דערהערענדיג דעם געניץ, כאַפּט דער פאָר־זיצער דעם ביודזשעט און ענטלויפט מיט איהם אַרויס פון זאַל.

די לייכטע תורה.

אַ גראָבער יונג, אָבער אַ געזונטער יונג, איז אַמאָל געקומען אין שוהל אַריין דאַוונען און מען האָט איהם מכבד געווען מיט הגבה.

דער יונג דערזעהענדיג די גרויסע ספר תורה, האָט ער, אויף זיין שטייגער, אַ שפּיי געטון אין זיינע הענט און מיט אַמאָל אויפגעהויבען די תורה. דער עולם האָט, ווי דער מנהג איז, אָנגעהויבען זאָגען: וזאת התורה א. אַז. וו.

דער יונג האָט געמיינט, אַז דאָס שרייען זיי איהם בראַוואָ פאַר זיין העלדישקייט, גיט ער צו זיי אַ זאָג:

— נאַראָנים, וואָס איהר זענט, איך האָב שוין ביי מיין לעבען שווערע קלעצער אויפגע־הויבען...

אין רעסטאָראַן.

— ווי איך זעה, לעבט איהר אַ גוטען טאָג. עסט און טרינקט פון דאָס שענסטע און בעסטע: טאָ, צו וואָס בעקלאָגט איהר זיך, אַז ס'געהט אייך שלעכט?

— און דאָס וואָס מיין ווייב און קינדער געהען אויס פון הונגער, איז ביי אייך גאָרנישט?

אין צאַפּאַט.

מ אָ ר י ץ (זעהענדיג, ווי אַ פערהייראַטער מאַן פלירטעוועט מיט אַ מיידעל): ווען איך פאָהר אין צאַפּאַט אויף אורלויב, פערגעס איך מיך, פאַר־וואָס איך האָב נישט קיין ווייב איבערגעלאָזען אין דער היים!

אַ געזאַנג וועגען פיער מיידלאך

אַ ליד וועגען מיידלעך
גרויסאַרטיגע פיר,
אין די געדאַנקען זיך
פּלאָנטערט ביי מיר.
איינע האָט חן און
די צווייטע — אַ קאָפּ אַ
מיניסטערישען; ביידע
זענען איצט אין קרייניץ;
די דריטע, אַ בריה,
איז איצטער אין אויען;
די פירטע, די בעסטע,
איז אין — דער פאַנטאַזיע.

צוויי הונדערט גילדען.

צוויי יודען פון אַ קליין שטעטעל אין ליטע האָבען זיך איבערגעצויגען אין לאָדז. דאָרט איז זיי געגאַנגען אַזוי גוט, ווי אין דער היים. זיי האָבען ביידע פערדינט וואַסער אויף קאַשע און זיי האָבען מעהר געהונגערט, ווי געגעסען. איינ־מאָל בעגעגענען זיי זיך אין גאַס. אַ שמחה, אַ גרולה.

— וואָס מאַכסטו, ליבער פריינד? איך האָב דאָך דיר שוין אַ שאָק מיט יאָהרען נישט געזעהן! ווי געהט עס דיר אין לאָדז?

— נישט צו פערזינדיגען — ענטפערט דער צווייטער — מען לעבט, אַמאָל בעסער, אַמאָל ערגער... און דו?..

— עט... מען לעבט גאָט צו דאַנקען. דאָס שטיקעל טרוקען ברויט פערדינט מען שטענדיג... אַבי געזונד, קיין צרות פעהלט נישט. ליידער, בין איך, נישט פאַר אייך גערעדט, צוויי מאָנאַטען נאָכאַנאַנד געלעגען קראַנק און פערקרענקט צוויי הונדערט גילדען!

— גרויסער גאָט! צוויי הונדערט גילדען? אַ שאָד, ווי איך בין אַ יוד. ביי אונז אין דער היים, אין ליטע, וואָלסטו פאַר צוויי הונדערט גיל־דען געקענט קרענקען צוויי יאָהר...

געלויבט.

אַלע געהען פאָראויס —
איך בלייב וואו כ'בין;
אַלע געהען ערגעץ־וואו
איך געה פון זין.
אַלע האָבען חתונה —
איך בלייב אַ נאַר.
געלויבט איז גאָט
כאָטש דערפאַר.

שפּאַס פון פאַמיליען־ווינקעל

גט זיך נישט!

— איך וויל זיך גט'ן מיט מײן ווײב, זי רעדט שוין נישט מיט מיר פאַר די לעצטע זעקס חדשים.

— אה, ברודער, האַלט זי, האַלט זי, גט זיך נישט, דו וועסט אַ צווייטע ווי זי נישט קריגען אין דער גאַנצער וועלט.

אַמאָל.

אַמאָל פלעגט מען פיהרען אַ חתן צו זײן חופּה, הײנט דאַרף מען איהם שלעפּען.

זיין מיינונג.

— ווי איז אייער מײנונג, איבער ווײן, ווײב און געזאַנג?

— גאָר פּשוט: איך געה שטענדיג טרינקען ווײן, ווען מײן ווײב הויבט אָן איהר געזאַנג.

יאָ!

ריכטער: — זײט איהר געווען בײם אָנהויב פון געשלעג צווישען דעם פּאָר פּאָלק?

עדות: — בײם אָנהויב? יאָ, מיט זעקס יאָהר צוריק, בײ זײער חתונה.

נישט אמת.

אַ פּאָר־פאָלק גאָרט אָפּ שטענדיג די וועלט. ער דער־צעהלט געוועהנליך, אַז ער פעריראַט זײן פרוי, האָט דאָס איז נישט אמת, און זי פערזיכערט אַלעמען, אַז זי איז טרײ דעם מאַ, הגם סערסטענטײל איז דאָס אויך נישט אמת.

מאָדערן.

— וואָס בינזטו עפּיס אַזוי וואָקסאַטע?

— איך בין אויף מײן חתונה־רײזע.

— וואו איז דײן יונגע פרוי?

— אין דער הײם! עמיצער מוז דאָך בלײבען אין געשעפט!

Męskie Gimnazjum Humanistyczne

Tow. Sz. O. i W. T. w Łodzi

POMORSKA 46, tel. 6-64.

אנמעלדונגען נעהמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 20. ד. ח. פון 11 ביז 1 נאכמיטאג.

Dyrektor M. SZWAJCER.

8-io Kl. GIMNAZJUM ŻEŃSKIE

„WIEDZA"

Wschodnia 62, tel. 75-38.

די איינשרייבונגען פון נייע שילערינס פאר אלע קלאסען נעהמט אן דער סעקרעטאריאט טעגליך פון 20. ד. ח. פון 10 ביז 1 און פון 5 ביז 7.

Dyrektor B. JUDELEWICZ.

GIMNAZJUM ŻEŃSKIE

Józefa Aba w Łodzi

Zielona 10, tel. 22-12

איינשרייבונגען פון נייע שילערינס נעהמט אן דער סעקרעטאריאט פון גימנאזיום פון 20-טען אויגוסט טעגליך פון 10—1 נאכמ.

Dyrektor J. AB.

די בילליגסטע איינקויפס-קוועלע!
דאמען-טאשען

קופערס און רייזע-וואליזקעס צו צוגענגליכע פרייזען עמפפעהלט

ל. הערשפינגער 44 ווסבאדניא 44

עס ווערען אויך אנגענומען אלערליי בעשטעלונגען און רעפעראטורען.

אין משך פון ראש-חודש אלול

ווערען אויסגעפיהרט וואונש-קארטען מיט פאטאגראפיעס ווי אויך אלערליי אויפנאהמען פון מצבות, דענקמאלען אויפ'ן בית-החיים צו בילליגע פרייזען דורך דעם בעוואוסטען קינסטלערישען

69 פאטא-אטעליער „PARISIEN" 69
בושעזשינער

רעיעל, שנעל, ביליג. צופאהר מיט ט אמוואי 1.

די שטעפעריי ווערקשטעל

פון ה' לאסמאן אלט-שטאט 8 איז איבערגעטראגען אויף נאוואמיעסקא 30 אין הויף 2-טער שטאק רעכטס.

הענדשקע-שטריקערס

און שטריקערינס וועלען פון זאפארט געזוכט ביי ערליך אויף צעגעלניאנא 14. גאראנטירט פאר א פעליג יאהר ארבייט.

Dr. J. Lipszyc

Lipowa 36, tel. 74 94
(róg 6-go Sierpnia)

אינערליכע און קינדער-קראנקהייטען נעמט אן פון 10–9 פארמיטאג און פון 5–3 נאכמיטאג. 740

Dr. med.

H. Gutsztadt

אקושער גינעקאלאג
Zachodnia 62 (Cegieln.23)
telefon 29-52.

צוריקגעקעהרט.

נעמט אן פון 9 ביז 10 פריה און פון 5 ביז 7 אווענד.

Dr. HELLER

ספעציאליסט פאר הויט און וועגערישע קראנקהייטען.

2 נאווראט 2

נעמט אן ביז 10 פריה, 1—2 און פון 4 8 אוו. פאר פרויען ספעציעל פון 4 5 נאכמיטאג. ... רענטגענישע פרוזע.

Dr. med.

BRAUN

23 פאלודניאווא 23

טעלעפאן 40-26.

ספעציאל-ארצט פאר הויט און ווענערישע קראנקהייטען און מענער-שוואכע.

בעהאנדלונג מיט קווארץ-ליכט (הער-אויספאל)

נעהמט אן פון 9 ביז 11 פריה און פון 5—8 אווענט.

טלתים-פאבריק

אויפארבייטונג פון חלאנגע, האלב-חלאנגע, זיידענע טלתים פון טערקישע, ווי אויך טלתים-קטנים הגרים און דעמעל פון אויפפארמיגונג, אויך גארטלען, שפאניקעס און ציצית צו בעקומען בילינער ווי איבעראל

ביי א. ח. ציטרינאווסקי קאמיענא 1.

אין צוזאמען מויער פארמער, קומט און איבערצייגט אייך! 393 ... טלתים צו ...

אויף ראטעס!!!
אויבער-העמדער
און נאכט-העמדער

פון פאפעלין, זעפיר און אנדערע שטאפען צו בעקומען אין דער ערשטקלאסיגער פראצאוניע פון

J. WOROBIEJCZYK
41. KILIŃSKIEGO 41.

אכטונג, מאגאזינערס און בעשטעלטע שניידערס!

אין דער נייער ספעציעלער דעמאטיזיר-פאבריק פון ה. רובינשטיין, לאדז. אגראדאווא 9 דורכגאנג זאכאדניא 2, ווערט אנגענומען צו דעקאטירען פערשידענע סחורות צו ביליגע פרייזען. פינקטליכע און רעיעלע בעהאנדלונג. קומט און איבערצייגט אייך. פאכמענער קענען זיך זאפארט מעלדען אין פאבריק.

LEKARZ DENTYSTA צאהן-ארצט

St. GELBERG

זאכאדניא 15, טעל. 08-31.

צוריקגעקעהרט.

היילט גאנץ פערנאכלעסיגטע צייהן- און מונד-קראנקה. צאהן-ציהונג אהן שמערצען, היילט מיט ליכט-בעשטראהלונג, ספעציעלער לאבאראטאריום פון קינסטליכע צייהן. נעהמט אן פון 9–7 אווענד.

אל תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.

לייג נישט אפ אויף מארגען

נאר, אז דו דארפסט ערלעדיגען מאנדאווע זאכען זאלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביורא

פעטריקאווער 17 דורך גאנג זאכאדניא 52

וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאפט געשריבען לויט'ן אוסטאוו אלערליי ביטעס, קלאגעס, זאבעזפיעטשעניעס אויך אלע שטעט אין פוילען, אפעלאציעס ציווילע און קארנע אפעלאציעס, אדוואלאניעס, רעקורסען וועגען דירה אין אורזשאנד-ראזיעכטשי, וועגען פעטער אין קאמיסאריאט-רזשאנדו און אלע פאליציי-בעצירקען, אקטען אינטערציזיעס, אקטע דארא-וויזנעס, קארנע ספראוועס, ווי אויך איבערזעצונגען אין אלע שפראכען. ספעציאליסט פון שותפות-אקטען. מיט אכטונג

י. מאנעלא רעכט-קאנסולענט.

וויכטיג פאר ה"ה פריזיערס!!!

צוליב די קאנקורענץ, ווערען די פרייזען מיט'ן היינטיגען טאג בעדייטענד פערקלענערט:

קעלנישע בלומען-וואסער	3.20 א קילא
ווזשעטאל	1.40 „
ראזיר-זייף „ארא"	6.00 „
ברילאנטין	3.40 „

פראנצויזישער לאקיר 45 גר. א דעקא.

איך בעזיץ א רייכען אויסוואהל פון ראזיר-מעסערס, פלאטין- און שטאהל-זאכען צו פאבריקס-פרייזען. מיט אכטונג

י. דרוקער, זאוואדזקא 11.

בעמ.: פאר ענגראסיסטען – געהעריגער ראבאט און גינסטיגע בעדינגונגען.

Zdrowie rodziny Szanownej Pani

zależne jest po większej części od zużycia mydła. Kurz i brud, który trzyma się zazwyczaj odzieży oraz ciała, zawiera zarodki najniebezpieczniejszych chorób. A więc starajcie się zniszczyć tych roznosicieli chorób póki czas, a to przez ciągłe dezynfekcyjne mycie się zarówno czystem, jak i dobrem mydłem „Kołłontay z pralką". To doskonałe mydło jest tanie — natomiast rachunki lekarskie i aptekarskie są znacznie droższe. Mydło „Kołłontay", wyrabiane z najczyściejszych tłuszczów roślinnych i dzięki stałej chemicznej kontroli, jest bezwarunkowo łagodne i neutralne, nie szkodzi ani skórze ani tkaninie. A ponieważ cena mydła „Kołłontay" (bez opakowania i upiększenia) jest tak niska, przeto trzebaby je często używać.

Mydło KOŁŁONTAY

z pralką — patent. №102

Złoty medal na Wystawie w Katowicach 1927 r.
Zastępca: S. B. Redlic, Łódź. Pomorska 19.

7-io KL. SZKOŁA POWSZ. № 26

IZAAKA GOLDBERGA (Aleja 1-go Maja 16).

די שולע האט א דאנק איהר פרוכטבארע טעטיגקייט אויפ'ן געביט פון יודישען חינוך אין משך פון איהר פיל-יעהריגער עקזיסטענץ, שטענדיג פארנומען דעם חשובסטען ארט אין דער ערשטער רייהע פון די בעדייטענדסטע בעסטע שולען פון אונזער שטאט.

אט אזוי וועלען אויך להבא אנגעשטרענגט ווערען די מעגליכסטע כוחות פונ'ם גאנצען שול-פערזאנאל, כדי צו דערהאלטען דעם פרעסטיזש פון דער שולע אויף דער העכסטער מדרגה פון איהר אויפגאבע.

פאר אנפענגער וועט פון נייעם שול-יאהר אן דער שכר לימוד בעדייטענד ערמעסיגט ווערען. גאנץ פעזונדער וועלען ווערען המס-פריזען בארעכענט ווערען פאר אונבעמיטעלטע. עווענטועל פאר שילער, וועלכע האבען ביז איצט געלערנט אין די שטעטישע, פאוושעכנע שולען.

אין קומענדיגען שול יאהר וועלען די תלמידים פון 4-טען אפדזיאל אן לערנען נאכמיטאג אויך משניות און גמרא ביי די בעסטע מלמדים פעדאגאגען.

די העברעאישע שפראך וועט געלערנט ווערען מיט א זעהר לייכטען סיסטעם (עברית בעברית) אהן שום האקוס פאקוס פון „hawara sfardit".

שילער - אנמעלדונגען – יעדען טאג פון 11 ביז 3 נאכמיטאג ביים איינשרייבען זענען גילטיג דעם שילערס מעטריקעס.

SZKOŁA PRZEMYSŁOWA

Tow. Szerz. Ośw. i Wiedzy Techn. wśród Żydów

Łódź, Pomorska 46/48, tel. 63-80

אבטיילונגען: מעכאנישע, עלעקטראטעכנישע און וועבעריי

די שול-קאנצעלאריע נעהמט אן איינשרייבונגען פון קאנדידאטען אויפ'ן 1-טען קורס מאנטאג, מיטוואך און פרייטאג פון 10–2 נאכמיטאג.

אכטונג: פון 20. אויגוסט איז די קאנצעל. טעטיג טעגליך פון 10–2 נאכמ.

8-kl. Gimnazjum Żeńskie

Eug. Jaszuńskiej - Zeligmanowej

ul. Południowa 18, telef. 68-82

נייע שילערינס ווערען אנגענומען טעגליך פון 10 ביז 12 פריה און פון 5 ביז 7 אווענד. די עקזאמענס הויבען זיך אן דעם 4-טען סעפטעמבער.

ביים גימנאזיום געפינט זיך א **קינדער-היים** געפיהרט לויט דעם סיסטעם פון פראפ. **Montessori**

דער גאנצער שול-לאקאל איז פריש רעמאנטירט.

Gimnazjum męskie

z prawami gimnazjów państwowych

L. SZAKINA w ŁODZI.
18 PIOTRKOWSKA 18

די עקזאמענס וועלען זיך אנהויבען דאנערשטאג, דעם 30. אויגוסט. איינשרייבונגען פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10 ביז 12 און פון 6 ביז 8 אווענד.

ביטעס פון נייע שילער נעמט אן די קאנצעלאריע פון גימנאזיום פון 10 ביז 12 פארמיטאג און פון 6 ביז 8 אווענד.

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

24 פרייטאג

ח

אלול תרפ"ח

אויגוסט

זון-אויפגאנג 4.32

זון-אונטערגאנג 6.50

ליכט-צינדען 6.32

זי איז גרויס-געווארען איבערנאכט.

אַ ריהרענדע פּאַסירונג מיט אַ פּערזאָנליכקייט, פּראָווינצער יודיש נאַאיוו-מיידעל.

הגם יודישע בעל-הבית'טעס האַלטען פון קריסטליכע דינסטען, האָט פרוי ב. אַ נגידות'טע פון זגיערזשער גאַס, דוקא שטענדיג געהאַלטען יודישע משרתים. איהר מאַן, אַ חסידישער יוד, איז דערפון אויך געווען צופרידען: אַ שיקסע איז אי'ם עפּיס נישט אָנגעשטאַנען גאָר דווקא יודישע דינסט-מיידלען.

פלעגט זיך אָבער אָפט בייטען ביי איהם די יודישע מיידלעך, און נישט איין שטילע טראַגעדיע האָט זיך אָפּגעשפּילט צווישען די קיכען-ווענט פון דעם רייכען בעל-הבית'ישען הויז.

רבקה'לע דאָס דינסטמיידעל ביי דער פאַמיליע ב. איז געווען פון אַ קליין שטעטעל, אַ יונג, נאַאיוו-קינד, פון אָנשטענדיגע און פּראָרימטע עלטערען. ביז זי האָט זיך צוגעוואוינט צו דער גרויסער שטאָט האָט זי געהאַט אויסצושטעהן פיל געלעכטער און שפּאָט איבער איהרע פּראָווינציעלע געוואוינהייטען און מידות. דעריבער איז איהר ליב געווען די גוטע בעציהונג פון מצד איהר בעל הבית ב. וועלכער האָט זיך צו איהר פון אָנפאַנג בעצויגען מיט אַ מין פאָטערליכער ווייכקייט. זי האָט זיך צום בעל-הבית צוגעבונדען, ווי אַ קינד, איהם ליב בעקומען... און שפּעטער... אַ אומגליק.

די בעל-הבית'טע האָט זיך אינגיכען דער-וואוסט דערפון און דאָס פּערזאָנליכקייט מיידעל געטריבען פון שטוב.

וואוהין געהט מען? פאָהרען אַהיים צום טאַטען אין קליינעם שטעטעל, איז אויסגעשלאָסען, דאָ האָט זי קיינעם נישט. בעגעהן זעלבסטמאָרד נישטאָ קיין מוט דערצו.

גוטע מענשען האָבען אָבער געהאָלפען; זי האָט געהאַט דאָס קינד: דער בעל הבית האָט אונטער'ן דרוק פון מענשען, וועלכע האָבען זיך אין דעם ענין אריינגעמישט, געגעבען עפּיס געלד, און אָט איז דאָס מעדעל — אַ מאַמע מיט אַ קינד אויף די הענד. וואָס טוט מען ווייטער? קיין ארבייט קען זי נישט, אַלס דינסט אויף אַ שטעל וועט מען זי מיט'ן קינד נישט אָננעהמען. אין דעם קראַנקען אומגליקליכען יונגען מוח האָט זיך פּאַמעליך אריינגעשלינגעלט אַ געדאַנק פּטור צו ווערען פונ'ם קינד.

ביינאַכט האָט זי איהר שרעקליכען טאַט אויסגעפיהרט, זי האָט דאָס קינד פער'סמ'ט... און אָפּגעזעסען ביים גוסס'דיגען קינד עטליכע שעה, ביז דאָס קינד איז געשטאָרבען, און קיין דאָקטאָר נישט גערופען... אינדערפריה איז זי ארויס פון איהר צימער אינגאַנצען גרוי, און געמאָלדען אַז איהר קינד איז געשטאָרבען.

די מעדיצינישע עקספּערטיזע האָט אָבער ארויסגעוויזען, אַז דאָס איז פערסמ'ט און מען האָט די מוטער ארעסטירט.

זי איז אָפּגעזעסען אַ לענגערע צייט אין פּרעווענץ ארעסט.

ווען זי האָט בעת'ן פּראָצעס דערצעהלט איהר געשיכטע האָט דער פּראָקוראָר, אָנשטאָט זיין בעשולדיגונגס-רעדע, געהאַלטען אַ פערטיידיגונגס-רעדע, דעם אדוואָקאַט איז שוין געבליבען ווייניג צו טון די אומגליקליכע יונגע מוטער איז אָפּגעקומען מיט אַ פערהעלטנישמעסיג קליינע שטראָף, וועלכע זי איז אָפּגעקומען שוין אין פּרעווענץ-ארעסט.

די גאַנצע טראַגישע געשיכטע האָט אָבער צום גליק נישט אינגאַנצען פערדאָרבען איהר כאַראַקטער, זי איז מורא, אַז דאָס שרעקליכע פערברעכען, וועלכעס זי איז בעגאַנגען בנוגע איהר קינד, וועט שטענדיג ליגען, ווי אַ שווערע פלעק און לאַסט אויף איהר נשמה.

איצט האָט זי, אַ דאַנק דעם מיטהילף פון גוטע מענשען, זיך אויסגעלערנט אַ פאַך, ארבייט און פערדינט אויף איהר זעהר בעשיידען לעבען, און אַז עס קומט איהר אויס צו זעהן אַ קינד, ריי-נען איהר טרערען פון די אויגען: „מיינס וואָלט שוין איצט געווען גרעסער... — זאָגט זי.

אָפּשאַצונג פון הכנסה-שטייער

וועט היי-יאָהר זיין גרעסער ווי ביז-איצט.

דער היי-יעהריגער הכנסה-שטייער וועט זיין בעדייטענד גרעסער.

אַלע סוחרים, איבערהויפּט די, וואָס פיהרען נישט קיין ריכטיגע האַנדעלס-ביכער וועט מען שאַצען אַ גרעסערען הכנסה-שטייער. שטיצענדיג זיך דערויף, אַז די סוחרים האָבען אין יאָהר 1927 געהאַט אַ גרעסערע הכנסה פון יאָהר 1926.

אין צוזאַמענהאַנג דערמיט וועט מען אין גיכען אָנהויבען ארויסשיקען צו די סוחרים אויפפאָדערונגען, דאָס זיי זאָלען צושטעלען גענויערע מאַטעריאַלען און ידיעות וועגען זייער הכנסה.

אַזעלכע אויפפאָדערונגען וועט מען צושיקען אַזוי צו די, וואָס האָבען אָנגעגעבען „זעזנאַניעס", ווי אויך צו די, וואָס האָבען קיין „זעזנאַניעס" נישט איינגעגעבען. די סוחרים, וואָס וועלען געבען ערקלערונגען און זיי וועלען דערמיט נישט בעפרידיגען די מיינונג פון נאַטשעלניק פון „אוזשאַנד", אָט די וועט מען שטעלען אַ גרעסערען הכנסה-שטייער.

עקספּאָרט פון אייער

ווערט מאָנאָפּאָליזירט פון 1. יאַנואר.

אין עטליכע טעג ארום וועט שוין ארויס די פּעראָרדנונג וועגען מאָנאָפּאָליזירען דעם עקספּאָרט פון אייער.

לויט די פּעראָרדנונג, וועט דער עקספּאָרט ליגען נאָר אין די הענד פון קאָאָפּעראַטיווען און אגטערנעהמונגען, וואָס וועלען ספּעציעל ווערען רעגיסטרירט ביי דער רעגירונג.

די פּעראָרדנונג געהט אריין אין קראַפט פון 1-טען יאַנואַר 1929.

די פירמעס, וואָס וועלען נישט אָנגענומען ווערען אין דער רעגיסטראַציע, וועלען נישט טאָרען זיך פּערנעהמען מיט עקספּאָרטירען אייער.

בריף אין רעדאַקציע.

צו דער קהלה-פּערוואַלטונג.

ביים איבערנעמען די מאַכט אין דער קהלה האָט ה' מינצבערג אין זיין עקספּאָזע פאַר די פּאָרשטעהער געזאָגט, אַז ער וועט פיהרען די ארבייט אין דער קהלה שטרענג פּאַרלאַמענטאַריש. די קהלה וועט דינען די אינטערעסען פון אַלע פּראַקציעס און נישט פון איין פּאַרטיי. ער האַלט דעריבער דעם בודזשעט פאַר 1927-28 פאַר אַ היסטאָרישען.

ווי אַזוי פּרעז. מינצבערג האַלט וואָרט בע-ווייזען זיינע האַנדלונגען אין דער קהלה.

די יודישע בעפעלקערונג פון גייער'ס ראַיאָן בעמיהט זיך שוין צייט 2 יאָהר צו בעקומען אַ סובסידיע פון דער קהלה פאַר אַ נייעם בית-הכנסת און פאַר אַ בנין פון אַ תלמוד-תורה מיט אַ האַנד-ווערקער-שול, וואָס וואָלטען געבליבען אַלס איי-גענטום פון דער קהלה. אָבער די איצטיגע קהלה-פּערוואַלטונג האָט די פאָדערונג וועגען אַ סובסי-דיע אָפּגעוואָרפען. די ת"ת שומרי הדת אין גיי-ער'ס ראַיאָן וואו עס לערנען זיך בלויז אָרימע קינדער בעקומט אַ קלענערע סובסידיע ווי „יסודי התורה" (אגודה'שע) וואו עס לערנען זיך רייכע קינדער. אָט דאָס איז די שטרענג-פּאַרלאַמענטאַרי-שע האַנדלונג פון ה' מינצבערג.

יאָ, ה' מינצבערג, דער בודזשעט וואָס איז אָנגענומען „אָן בלאָק" אָהן אַ קוואָרום, און נאָכ-דעם ווי דער ראַט האָט די פּערוואַלטונג אויסגע-דריקט אומצוטרוי, וועט טאַקי בלייבען אַ היסטאָ-רישער. ער בעווייזט ווי עהרליך די אגודה בעל-הבית'עוועט אין דער קהלה. און איך רעד נאָר וועגען די עולות, וואָס די אגודה טוט דער יוד. בעפעלקערונג פון גייערס ראַיאָן. די עולות וואָס עס ליידען אַנדערע אינסטיטוציעס און געזעלשאַפ-טען זענען דוכט זיך נישט קלענער.

אין נאָמען פון דער גאַנצער יודישער בע-פעלקערונג פון גייערס ראַיאָן פּראָטעסטיר איך געגען דער שענדליכער האַלטונג פון דער קהלה.

פּרנס מאיר פלאַצקער.

אַ בעזוך אין דער חסידישער באַנק.

(אַ ביסעל פעליעטאָניסטישע איינדריקען).

אַ שלאָף-באַנק? — לא היו דברים מעולם!

— דאָרט שלאָפט מען שוין דוקא נישט. עס איז אַ באַנק מיט אַלע פּיטשעווקעס, אַ באַנק פון באַנק-לאַנד מיט ביכער אַזעלכע גרויסע, ווי די ווילנער ש"ס-גמרות, להבדיל, ביכער אין דער גרויס פון, להבדיל, משניות'לעך און חסידישע בחורים'לעך, מיט שפּראָצעריגע בערדלעך, מיט „ממזוריש"-איינגעלעגטע קעלנערלעך און שוואַרצע שניפּסלעך, וואָס האָבען זיך ערשט מיט אַ פאָר האָכען צוריק געשאָקעלט און געדרעהט מיט די וואָכען צוריק געשאָקעלט און געדרעהט מיט די איבער די גרויסע ש"ס-ביכער און שאָקלען זיך:

— או ראַכונקו וועקסלי מאַ ראַכונעק קאַסי: בשלומה אַ וועקסעל-רעכנונג, איז אַ זאַך, פּראָסט און פּשוט תופס צו זיין, ווייל אַ וועקסעל מוז מען רעכענען טעג, מוז מען רעכענען ציגזען, מוז מען מאַכען אַ היתר - עסקא און איבעררעכענען ראַמנאַ, אָבער ראַכונעק קאַסי, היכי משכחת לה?

— ווי אַזוי איז געמאָלט, אַז אַ קאַסע, אַנ'איי-זערנער רומס, וואָס שטעהט בקרדות, אַז אָט אַוואַ גולם, זאָל מען דאַרפען איבעררעכענען?...

אָט אַזוי פּלפּול'ט זיך אייגער אַ בחור, און, אַז ער קאַן נישט ארויס פון דער שווערער סוגיא, געהט ער צו אַ צווייטען, וועלכער איז אסוני ועוקר הרים און ער פרעגט איהם.

ענטפערט יענער:

— ניתי ספר ונחזה — לאָמיר אָקאָרשט אריינקוקען אינעווענינ, כסדר: מאַ ראַכונעק קאַסי... ראַכונעק קאַסי...! שוטה! וואָס פּערשטעהסטו נישט? — דאָס מיינט מען דאָך די מטלטלין, דאָס קליינגעלד, וואָס דאַרף איבעררעכענט ווערען אויף דאָלאַרען...

דאָלאַרען, פּערשטעהט ער שוין, ווייל דעם נדן הייסט ער זיך אויך אויסצאָהלען אין דאָ-לאַרען און דוקא גאַנצע טויזענד חתיכות — ער איז דאָך עפּים, אַנ'„אוושעגרניק" אין אַ באַנק!

אוראי אַנ'„אוושעגרניק"!" און נישט בלויז ער, נאָר אפשר צוויי מנינים, קיין עין-הרע, אַ-זעלכענע „אוושעגרניקעס" אין רונדיגע, יודישע היטעלעך, פּעררוקט אויף די שפּיץ פון די פּקח'-דיגע קעפּלעך, פון וועלכע עס קוקען ארויס קליינ-טשיגע גושיבעלעך, קליינטשיגע, נאָר לשם-מרעות-עין'דיגע, גושיבעלעך, נישט לתשמוש, חס ושלום, נאָר לנוי...

די גושיבעלעך אָבער, די היטעלעך און אפילו די „ממזור'ישע", איינגעלעגטע קעלנערלעך מיט די שוואַרצע שניפּסעלעך, האָבען נאָר נישט צו טון מיט דער באַנק. היטעלע איז היטעלע און באַנק איז באַנק.

אוראי איז עס אַ באַנק! והא ראיה: עס קומען יודען, הײמישע יודען, מאנשי שלומינו און גיבען וועקסלען, גיבען געלד, חתמ'נען זיך אונטער און בעקומען געלד... אפילו „וואָזשנעס" פּערמאָגט די באַנק, דאָס זענען אַזעלכע פרחי-כהונה-בחורים'-לעך, וואָס האָבען נאָך נישט פּערגעסען די בר-מצוה-דרשות; דרעהען זיך אָט די בחורים'לעך פון איין טיש צום צווייטען, ברענגען און טראָגען אָפּ פּאַפּירלעך... און טאָמער פאַלט אַוואַ פּאַפּירעלע אַראָפּ אויף דער ערד, הייבען עס די בחורים'לעך מיט ליבשאַפט אויף און פון רגילות וועגען, טראָגען זיי עס צו צו די מיילעכלעך, ווי להבדיל, אַ שטר-קעל שמות, נישט צו גלייכען.

עס קומט אריין אַ יוד, אַ יגר פון יענגע יודען, וואָס לערנען אַלע טאָג דעם דף-יומי. דער יגר האָט אַ „פּעקעל", לעגט ער עס היימישלעך אַוועק אויפ'ן טיש:

— שלמה, וועסטו מיר מאַכען דאָס פּעקעל?..

— וואָס'אַרע פּעקעל איז עס, אַ לאַנגעס, צי אַ קורצעס?

— כ'זאָל אַזוי נישט וויסען פון קיין קאַלטע מלוה-מלכה, אַז היינט זענען אַלע „פּעקלעך" קורץ!..

— כ'וויל עס פּאָרלעגען דעם דירעקטאָר.

— אַזוי, דער דרעקטאָר איז יעצט דאָ?

— גוט מאָרגען ר' האַרצקע, וועה נאָר, כ'בעט דיך, כ'האָב מיך טאַקי גע'חרוש'ט, וואָס מ'זעהט דיך אַזוי זעלטען; איז שטיבעל, ביזט דאָ נאָר געד וואָרען אַ דרעקטער?

— וואָס זאָל מען טון, איטשע מאיר, במקום שאין איש... פּערענטפּערט זיך דער דירעקטאָר הלצה'ריג, קוקט אַדורך דאָס „פּעקעל" ברחילה ורחימא — וועסט אַזוי גוט זיין אריינקומען מאָר-גען, אם ירצה השם, וועט עס דיר ווערען ער-לעדיגט, בכי טוב, בלי נדר!

נו, איז עס נישט קיין באַנק, נישט לייטיש נישט אַ באַנק, ווי אַלע בענק?.. און, אַז מען וויל, רעדט מען אפילו גוי'איש-לשון אויך:

עס קומט אריין אַ חסידיש פּאַניענקעלע, — אַ ראָושינקולע, נאָר אַ בורא פּרי-אדמה צו מאַ-מען איבער איהר, געהט זי צו צום ערשטען-בעס-טען בהור'ל, וואָס זיצט איבער אַ ש'ס-בוך:

— פּראָשען פּאַנאַ, טשי טו שיען פּלאַטשי?

דאָס בהור'ל ווערט נעביך רויט און טויט און נישט אַ בליק-טוענדיג אויף איהר, ווייזט ער איהר.

פּראָשען פּאַניאָ'ן, טאַם נאַ-לעוואָ.

מיין מורה-דרך, וואָס האָט מיך אריינגעפיהרט אין באַנק אריין, האָט מיר אָפּגעלאָזט אַ סוה אויפ'ן אויער:

— איהר ווייסט וואָס, אייך מעג איך עס דאָך זאָגען, איהר וועט עס דאָך נישט בעשרייבען, די „אגודה" פּראָיעקטירט צו עפענען אַנ'איינען אגודה'שען טריאַטער און אַ קינאָמאַטאָגראַף, וואו עס וועלען אריינגעלאָזט ווערען אנשים לחוד, ונשים לחוד...

— ווי אַזוי וועלען זיי דאָס מאַכען און ווער וועט שפּילען די ראָלע פון נשים?...

— תיקו, האָט מיר דערויף מיין מורה-דרך געענטפערט — די אגודה קען אַלעס!

שרה'לעם.

אַלטער שמש פון דער אַלטשטעדטישער שוהל ליידט הונגער.

די קהלה דאַרף זאָרגען פאַר דעם אַלטען אַרבייטסאונפעהיגען שמש.

ישראל גאָלדמאַן, אַ יוד פון אַ יאָהר עטליכע און זיבציג איז געווען אָנגעשטעלט אַלס שמש אין דער אַלטשטעטישער שול.

מיט עטליכע יאָהר צוריק, איז ער בעפאַלען געוואָרען אין שוהל פון קריסטליכע כוליגאַנעס און איז אַזוי שטאַרק צושלאָגען געוואָרען אויף זיין פּאָסטען, אַז ער האָט פּערלוירען די ארבייטס-פעהיגקייט.

זייט דאַן האָט איהם די קהלה אויפגעהערט צו צאָהלען. גאָלדמאַן האָט זיך עטליכע מאָל גע-ווענדעט צו דער קהלה אָגווייזענדיג, אַז ער האָט געאַרבייט ביי דער קהלה 36 יאָהר און פּערלוירען די ארבייטספעהיגקייט, זייענדיג אויפ'ן פּאָסטען. ער פּערלאַנגט דערפאַר אַ פּערגיטיגונג פאַר די עטליכע יאָהר, וואָס מ'צאָהלט איהם נישט און אַז אויך זאָל פאַר איהם בעשטימט ווערען אַ שטענדיגע עמעריטור.

די פראַגע האָט שוין עטליכע מאָל געזאָלט בעטראַכט ווערען פון דער קהלה-פּערוואַלטונג, פון דער ווירטשאַפטס-קאָמיסיע און ס'ווערט אַלץ אָפּגע-שלעפּט און נישט דערלעדיגט. האָט ה' גאָלדמאַן גערופען די קהלה-פּערוואַלטונג צו אַ דין תורה. נאָך לאַנגע בעמיהונגען האָט די קהלה ענדליך די ארויספאָדערונג צום בי"ד אָנגענומען, און די טעג האָט שוין די דין תורה געזאָלט פאָרקומען. נאָר פון דער קהלה-פּערוואַלטונג איז ווידער קיינער נישט געקומען און די דין תורה איז ווייטער נישט פאָרגעקומען.

ס'וואָלט געווען פונדעסטוועגען אַ יושר גדול, אַז די קהלה זאָל אויסזוכען אַנ'אופן ווי אַזוי צו בעפרידיגען אַ אַלטען, קראַנקען, ארבייטס אונ-פעהיגען מענשען וואָס האָט די ארבייטס-פעהיג-קייט פערלוירען דוקא אויפ'ן פּאָסטען ביי דער קהלה.

ש. מירגעלד

די האנדעלס-לאגע אין לאדז.

אויפ'ן לאָדזער טעקסטיל-מאַרק האָט זיך די פאָריגע וואָך אויך אָנגעהויבען אַן'אויפלעבונג אין דער

וואָל-בראַנזשע.

אַ שטאַרקע נאָכפראַגע איז געווען אויף קאָלירטע וואָלענע סחורות — ריפּסען א. אַנד. די נאָכפראַגע איז געווען אַזוי שטאַרק, אַז ריפּסען צ. ב. האָבען אַפילו געשטיגען מיט אַ זלאָטי אויף אַ מעטער און די סחורות, וועלכע ס'האָבען געפאָדערט סוחרים פון אַלע ראַיאָנען האָבען די וואָך ממש אויסגעפּעהלט.

ביי דעם אַלעם איז די דעקונג פאַר די סחורות ווייטער געבליבען — לאַנג-טערמיניגע וועקסלען. אולטימאָ אַפּריל — איז גאָר נישט קיין לענגער טערמין. אָבער מ'דאַרף בעמערקען, אַז דאָס איז נאָר נוגע סטאַבילע קונדען, זיכערע, בנוגע די שוואַכערע קונדען האָט מען זיך ווייטער געהאַלטען אין רעזערוו, און מ'האָט קיין לענגערע, ווי 4 חדשים'דיגע קרעדיטען נישט געגעבען. זענען טאַקי פיל טראַנזאַקציעס צוליב דעם געבליבען נישט אָפּגעשלאָסען.

די צאָהלונגען אין דער בראַנזשע זענען, ווי ביז איצט, צוגעגאַנגען נאָרמאַל, און קיין פּראָטעסטען זענען נישט נאָטירט געוואָרען. מ'רעכענט, אַז דער

ווינטער-סעזאָן

וועט זיין אַ לעבעדיגער. דאָס אויספאַלען פון אַ בעסערער גערעטעניש, וואָס מ'האָט עס פאַר'ן אויסגעזעהען מיט אַ פּאָר חדשים צוריק, האָט געענדערט די שטימונג צום בעסערען, ווייל ס'האָבען זיך פאַרבעסערט די אויסזיכטען.

די מיינונגען וועגען דער קאָניונקטור זענען אָבער נישט קיין איינהייטליכע: ביי פיל אינדוסטריעלער און הורט-סוחרים הערשט אַ פּעסימיסטישע שטימונג, צוליב די צו לאַנגע טערמינען. קיין שום סוחר קען אין די איצטיגע פאַרהעלטנישען נישט זיין אַזוי ווייטזיכטיג, כדי צו בעשטימען, וואָס ס'וועט זיין אין 8 חדשים אַרום, ווי ס'וועלען אויסזעהען זיינע מעגליכקייטען, און צי ער וועט קענען בעהויפּטען זיינע צאָהלונגען, בפרט, ווען דאָס סוחר'שום, וואָס איז שטאַרק פאַראָרימט געוואָרען, אַרבייט כמעט אויסשליסליך מיט פרעמדע קאַפּיטאַלען.

דער לייכטער קריזיס, וואָס וועט אַ וואַקעל טון די שוואַכע, וועט אויך מיטשלעפּען די מיטעלע פון די מיטעלע און נאָך זיי — די שטאַרקערע. ס'איז אָבער נישטאָ דערווייל קיין אַנדערע אויסוועג — און אַלע מאַכען-מיט דעם זעלבען טאַנץ.

אין דער

קאָנפעקציע בראַנזשע

אין געוואָרען אַ ביסעל שוואַכער. דער עקספּאָרט אין די באַלטישע לענדער האָט זיך שטאַרק פאַרקלענערט, צוליב דער איצטיגער קאָנקורענץ פון די דייטשע סחורות. דאַגעגען האָט זיך פאַרשטאַרקט די נאָכפראַגע אויפ'ן אינערליכען מאַרק, ובפרט אויף ריפּסען א. אַנד. דאָס האָט זיך, אגב, אויך אָפּגערופען אויפ'ן היגען וואָל-מאַרק, וואו ריפּסען האָבען אויסגעפּעהלט.

אויפ'ן

תבואה-מאַרק

הערשט ווייטער אַ שוואַכע שטימונג מיט אַ ירידה-טענדענץ.

די פּרייזען זאַלען די וואָך ווידער פאַלען.

■ ■ ווינטער-סעזאָן 1928|29. ■ ■
פייערליכע ערעפנונג
פון רעווי- און קאַמער-טעאַטער „אַרט"
לייטונג: מ. בראָדערזאָן
אין הערליכען, ניי-רעמאָנטירטען זאַל פון „מאָנטיפעל"
פרייטאָג, דעם 31-טען ד. ח.
גענויערעס אין די ווייטערדיגע אַנאָנסען.

צוויי פאַבריקס-שרפות.

גרויסע פּאַניק צווישען די אַרבייטער.

(2) נעכטען איז אין דער פאַבריק פון דער פירמע „נאַנסקי און ענגעלמאַ" אויף אַלטע „וואָלטשאַנסקא 9 אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער קאַרבאַניזור-אָפּטיילונג, וועלכע פאַרנעהמט דעם גאַנצען פּאַרטער.

דאָס פייער איז אויסגעבראָכען, בעת דער אַרבייט, און צווישען די אַרבייטער איז אויסגעבראָכען אַ געוואַלדיגע פּאַניק. נישט קענענדיג אַרויס דורך דער טיר, וועלכע איז שוין געווען אַרומגענומען מיט די פלאַמען, זענען די אַרבייטער געשפּרונגען דורך די פענסטער.

צום גליק זענען באַלד אָנגעקומען די פייערלעשער, וועלכע האָבען נאָך אַן'ענערגישער אַרבייט פון איינינגע שעה דאָס פייער איינגעלאָשען.

די שאָדענס ווערען געשאַצט אויף 25 טויזענד זלאָטעס.

(2) נעכטען אַרום האַלב צוועלף אַ זייגער פאַרמיטאָג איז אויסגעבראָכען אַ שרפה אין דער שפּינערייַ-אָפּטיילונג פון גוסטאַוו שרעער אויף דער סקווערנאַ 9.

אַ דאַנק דער רעטונגס-אַקציע פון דער ערשטער און צווייטער פייערלעשער-אָפּטיילונגען איז דאָס פייער ליקווידירט געוואָרען.

די שאָדענס, וואָס די שרפה האָט אָנגעמאַכט בעטרעפען צוויי טויזענד זלאָטעס.

בעריכט פון וויצע-פּרעזידענט

וועגען קאָנגרעס פאַר געזעלשאַפטליכער שוץ אין פּאַריז.

(מ) אין די טעג פון 3 ביז'ן 13-טען יולי איז אין פּאַריז פאָרגעקומען אַן'אינטערנאַציאָנאַלער קאָנגרעס פון געזעלשאַפטליכער-שוץ און סאָציאַל-פּאָליטיק.

דער היגער מאַגיסטראַט איז אויפ'ן דערמאָנטען קאָנגרעס געווען פאַרטרעטען דורכ'ן וויצע-פּרעזידענט, ד"ר ערמונד וויעלינסקי.

אויף דער נעכטיגער מאַגיסטראַט-זיצונג האָט ד"ר ווילינסקי אָפּגעגעבען אַ מינדליכען בעריכט פון דעם פּאַריזער קאָנגרעס:

די קאָנגרעס-בעראַטונגען זענען פאָרגעקומען אין 5 סעקציעס: די ערשטע סעקציע האָט זיך געווידמעט אַלגעמיינע אָרגאַניזאַציאָנס-פּראַגען פון געזעלש. שוץ. די צווייטע סעקציע — סאָציאַל-ערציהונגס-פּראַגען. די דריטע — די מעטאָדען פּראָבלעמען פון אינדיווידועלער שוץ, די פירטע — דער סאָציאַלער פּאָליטיק, אַלגעמיינער שוץ און אַרבייטער-פּראַגען, און די פינפטע — דער סאָציאַלער היגיענע.

די רעזולטאַטען פון די בעראַטונגען זענען אָנגענומען געוואָרען, נישט אַלס בעשלוסען, נאָר אַלס רעזאָלוציעס, וואָס ווערען איבערגעשיקט דער אינטערנאַציאָנאַלער אַרבייטס-ביוראָ אין גענף, כדי ווי איינצופיהרען אין לעבען.

אָהן בעשייניגונגען.

רעגיסטראַציע פון אונטערנעהמונגען.

(מ.) לויט דער פאַראָרדנונג פון היגען וואָיעוואָדע וועגען דער רעגיסטראַציע פון די אונטערנעהמונגען, האָט מען געדאַרפט ביילעגען דעם פּאַטענט פון 1927 יאָהר, אָדער אַ בעשייניגונג, אַז די אונטערנעהמונג איז אין 1927 געווען בעפרייט פון אויסקויפען אַ פּאַטענט.

צוליב דעם אָבער, וואָס די פינאַנץ-אַמטען ווילען אַזעלכע בעשייניגונגען נישט אַרויסגעבען, נעהמט פּאָרלויפיג דער אינדוסטריע-אַמט אָן די רעגיסטראַציעס פון די אונטערנעהמונגען, וועלכע זענען בעפרייט פון אויסקויפען פּאַטענטען, אָהן אַזעלכע בעשייניגונגען.

ער שרייט: „לאָמיך געמאַך"

און זי קוויטשעט: „ער טוט מיך בעגזלען"

(2) עהערנעכטיגען האָבען מיר געבראַכט אַ ידיעה פון אַ רויב-אָנפאַל אין מיטען גאַס, וועלכען עס זאָל האָבען געמאַכט אַ געוויסער זיגמונט במורסקי אויף מאַרטאַ נאָוואַק.

ווי מיר דערוויסען זיך, איז אַזאַ אָנפאַל אינגאַנצען נישט פאָרגעקומען.

דעם אָנפאַל האָט נאָוואַק פון אָנהויב, ביז'ן סוף אינספּירירט, כדי אַזוי-אַרום זיך נוקם צו זיין אָן במורסקי'ן, דערפאַר, וואָס ער האָט איהר נישט געוואָלט אָפּפיהרען אַהיים.

במורסקי, פערשטעהט זיך, איז תיכף בעפרייט געוואָרען פון אַרעסט און געגען דער נאָוואַק איז צוזאַמענגעשטעלט געוואָרען אַ פּראָטאָקאָל פאַר אָפּנאַרען דער פּאָליציי.

פּאַרפאַל.

נעכטען האָט אויפ'ן זגערזשער שאָסעע אַ פערדעל אַ קאָפּע געטון דעם 52-יעהריגען סוחר הערש מאַריאַספּאָלסקי'ן און איהם צובראָכען דעם לינקען פוס. מאַריאַספּאָלסקי איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל.

אין די אַפּטייקעס

היינטיגע נאַכט-דיזשורען.

(2) ג. אַנטאָניעוויטש (פּאַביאַניצער 50), ק. כאַנרזשינסקי (פּיעטריקאָווער 164), ז. סאָקאָלעוויטש (פּשעיאַזד 19), ר. רעמבעלינסקי (אַנדזשעיאַ 26), י. זונדעלעוויטש (פּיעטרקאָווער 25), מ. קאַרפּעקעוויטש (זגערזשער 54) און ס. טראַוראָווסקי (בושושינער 56).

נאָך נישט ערלעדיגט

דער סכסוך אין דער „ווידזעווער מאַנופאַקטור".

(ב) אַלס רעזולטאַט פון דער אינטערווענץ פון אַרבייטס-אינספּעקטאָר, האָט די „ווידזעווער מאַנופאַקטור" בעשטאַנען נאָכצוגעבען די פאָדערונג פון די אַרבייטער, וואָס שייך דעם בעצאָהלען פאַר דער צייט, וואָס די פאַבריק שטעהט, נישט צוליב דער שולד פון די אַרבייטער. דאַגעגען די פאָדערונג, אין צוזאַמענהאַנג מיט דער פאַרגרעסערטער צאָהל שפּינדעל, האָט די דירעקציע נישט געוואָלט נאָכגעבען.

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן דערמאָנטען, וועלען די שטרייקענדע אַרבייטער אָפּהאַלטען אַ בעראַטונג, צי זיי זאָלען צוטרעטען צו דער אַרבייט, אָדער ווייטער פיהרען דעם שטרייק, ביז צו אַ ענדגילטיגען נצחון.

ריין מוז זיין!

(—) די סאַניטאַרע-אינספּעקציע, וועלכע בעשטעהט פון 14 סאַניטאַר-קאָמיסיעס רויערט כסדר.

ביז איצט זענען אונטערזוכט געוואָרען אַ היבשער טייל הייזער, רעסטאָראַנען, שפּייז-געוועלבער א. ד. ג.

די קאָמיסיעס שטעלען פעסט, אַז אין אַלגעמיין האָט זיך דער סאַניטאַרער-צושטאַנד אין לאָדז געבעסערט פון 2—3 פּראָצענט.

די סאַניטאַרע אונטערזוכונגען וועלען ווייטער פאָרקומען.

האַנדווערקער און קליין-אינדוסטריעלער.

ערב די וואַהלען צו דער קראַנקען-קאַסע

אין צוזאַמענהאַנג מיט'ן בעשלוס פון דער לעצטער האַנדווערקער קאָנפערענץ איז נעכטען געבילדעט געוואָרען אַ צענטראַלער וואַהל-קאָמיטעט פון האַנדווערקער און קליין אינדוסטריעלער פאַר די וואַהלען צו דער קראַנקען-קאַסע.

אינ'ם קאָמיטעט זענען אַריין! דירעקטאָר ב. אַרדינאַנס (פאָרזיצער) הערשקאָוויטש (וויצע פאָרזיצער) מאַגיסטער שרויך י. רעדליך (סעקרעטאַר) אַלע פון לאָ ז. צום קאָמיטעט געהערען אויך ה' שטשופּאַק פון זגערזש און ה' גאָלדקראַנץ פון אַלעקסאַנדער.

דער צענטראַלער וואַהל קאָמיטעט האָט בעשלאָסען צו גרינדען וואַהל קאָמיטעטען אין זגעזש, רודאַ טאַביאַניץ, קאָנסטאַנטין, אַלעקסאַנדער. טושין און זשגאָנו.

אָהן עין הרע! אָהן עין הרע!

אַ קלייניגקייט — 25 טויזענד פּראָטעסטירטע וועקסלען.

(ב) אין משך פון חודש יולי האָבען די לאָדזער נאָטאַרען פּראָטעסטירט 25 טויזענד וועקסלען אויף אַ סומע פון קרוב 45 מיליאָן זל.

אַ 'אָנפאַל אין גאַס

(—) נעכטען איז אויף דער ווסכאָדניע גאַס געגאַנגען די 30 יעהריגע הענדלערין רבקה קאַפּלאַן פון קילינסקיעגאָ 34. פאַר'ן הויז נומער 54 האָבען איהר פאַרהאַלטען 2 מאַנספּערשוינען און איהר פאַרגעשלאָגען ביי זיי אָפּצוקויפען אַ פּאָר זילבערנע לייכטער.

קאַפּלאַן איז דאַן אַריין מיט די צוויי אומבעקאַנטע אין טויער, כדי בעסער צו בעקוקען די סחורה.

נאָכדעם, ווי זי האָט גענוי בעקוקט די לייכטער, האָט זי זיך מיישב געווען, אַז זיי קענען אַמאָל זיין גע'גנבעטע און האָט זיך אָפּגעזאָגט זיי צו קויפען.

די אומבעקאַנטע האָבען זיך שרעקליך בעליידיגט דערפון און האָבען דער קאַפּלאַן אַזוי צעשלאָגען, אַז מען האָט געמוזט צו איהר אַרויסרופען פּאַגאָטאָוויע.

פערצווייפלונג צוליב הונגער.

(—) נעכטען האָט אויף פרייהייטס-פּלאַץ נומער 2 אַ טראַמוואַי איבערגעפאָהרען דער 22-יעהריגער העלענאַ גראַיעווסקאַ.

גראַיעווסקאַ איז זייט איינינגע חדשים אַרבייטסלאָז און האָט נישט געהאַט פונוואַנען צו לעבען.

נישט האָבענדיג שוין איינינגע טעג געגעסען, האָט זיך איהר דער קאָפּ, בעת זי האָט געוואָלט אַריבערגעהן די שינעס אויפ'ן פרייהייטס-פּלאַץ אָנגעהויבען צו דרעהען און זי האָט נישט בעוויזען אויסצומיידען דעם אָנקומענדען טראַמוואַי.

פּאַגאָטאָוויע האָט דער גראַיעווסקאַ אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל. איהר צושטאַנד איז זעהר אַנ'ערנסטער.

אונטערן טראַמוואַי.

(—) אויף דער זגערזשער גאַס האָט אַ טראַמוואַי איבערגעפאָהרען דעם 12-יעהריגען הערש הייבראַון און איהם צושמעטערט דעם רעכטען פוס. אין אַ שווערען צושטאַנד האָט איהם פּאָגאָטאָוויע אָפּגעפיהרט אין אַננאַ-מאַריע שפּיטאָל.

געשטאָכען אַ פּאָליציאַנט

(—) נעכטען אַרום 8 אַזייגער אין אָוונד, בעת דער פּאָליציאַנט פון 9-טען פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט מיכאַל גראָבעלני איז אַדורכגעגאַנגען דער רוסקי גאַס, האָט ער בעמערקט, ווי אַ שכור בעפאַלט די דורכגעהער.

גראָבעלני האָט איהם דאַן געוואָלט אָפּפיהרען אין פּאָליציי-קאָמיסאַריאַט. דער שכור אָבער דער 27-יעהריגער יוזעף קרוליקאָווסקי האָט אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער און דערמיט פאַרוואונדעט דעם פּאָליציאַנט און איהם אַ שטויס געטון מיט'ן פוס אין בויך, פון וואָס גראָבעלי איז אַ פּערחלשטער געפאַלען אויף דער ערד.

צו דעם פאַרוואונדעטען איז אַרויסגערופען געוואָרען פּאַגאָטאָוויע און קרוליקאָווסקי איז אַרעסטירט געוואָרען.

גע'סמ'ט צוליב ליבע.

(—) נעכטען האָבען די איינוואוינער פון ווסכאָדניאַ 33 פּלוצלינג געהערט פון דער וואוינונג פון זייער שכן ראָלניצקי פאַרצווייפעלטע געשרייען. ווען די שכנים זענען אַריינגעלאָפען, האָבען זיי בעמערקט, ווי אויף דער פּאָדלאָגע אין עס-צימער איז געלעגען די 45 יעהריגע פרוי ראָלניצקי און נעבען איהר, איהר 22-יעהריגע טאָכטער ג. מיט שוואַכע לעבענס-סמנים.

ווי עס האָט זיך שפּעטער אַרויסגעשטעלט, האָט גאָלדע, צוליב אַ ליבעס-ענטוישונג זיך געסמ'ט און די מוטער האָט, צוזעהענדיג, ווי-אַזוי איהר טאָכטער טרינקט דעם סם, בעקומען אַ האַרץ-אַטאַק.

די אַרויסגערופענע פּאַגאָטאָוויע האָט דער מוטער ערטיילט הילף און די טאָכטער איז אָפּגעפיהרט געוואָרען אין שפּיטאָל. איהר צושטאַנד איז אַ האָפנונגסלאָזער.

„אַרט" גרייט זיך מקבל פנים צו זיין זיינע פריינד.

ווי מיר האָבען שוין די טעג געמאָלדען, קומט פאָר די פייערליכע דערעפענונג פון נייעם סעזאָן אין „אַרט" איבעראַכטאָג פרייטאָג דעם 31. ד. ח.

אין טעאַטער ווערט איצט געפיהרט אַ פיבערהאַפטע אַרבייט ביים פאַרענדיגען די הכנות — אין אַלע זיינע אָפּטיילונגען און וואַרשטאַטען.

דער זאַל גופא איז שוין רענאָווירט און מאַכט אַ זעהר עסטעטישען איינדרוק, אַזוי אַז די גאַנצע אַרבייט איז איצט קאָנצענטרירט אויף דער ביהנע.

דער „אַרט" רעכנט זיך היינטיגען סעזאָן אויך פּרעזענטירען מיט נייע טעכנישע איינאָרדנונגען.

צו דער מוזיקאַלישער לייטונג איז אגב, צוגעצויגען געוואָרען דער בעקאַנטער קאָמפּאָזיטאָר און דירינגענט, דוד ביינעלמאַן, וועלכער איז נישט לאַנג צוריקגעקומען פון אַ טורנע אַרגענטינע, בראַזיליען און דרום-אַפריקאַ.

בחנם

איז די אויגען-אונטערזוכונג ביים קויפען א בריל אדער א צוויקע,
וועלכע מען בעקומט אמביליגסטען ביי

Fr. Postleb, OPTYK
Łódź, Piotrkowska 71

א גרויסער אויסוואהל פון שטייגער - ברילען **Zeiss - Gläser**

ברילען-גלעזער קויפט מען נאר ביי פאסטלעב. | עלטסטע און ביליגסטע געשעפט אין לאדז.

לעזט אויפמערקזאם!

מיינע לאזונגען: גוטע סחורה און צוגענגליכע פרייזען! דער איבערצל בעוואוסטער

מעבעל-לאגער Z. BOCIAN, Piotrk. 41 (w podwórzu)

עמפפעהלט א גרויסען אויסוואהל פון פערשידענע מעבעל פון איינצעל-שטיקער ביז גאנצע איינריכטונגען אויף זעהר גינסטיגע בעדינגונגען. בעמערקונג: געלע-גענהייטליך צו פערקויפען א מאהאגאניאווע סאלאן געדעקט מיט זייד.

7-io KLASOWA SZKOŁA PRYW. MĘSKA
(z pr. szk. państw.)

Sz. Szuldenrajna
29 Południowa 29

איז די געוואונשטענע שולע פאר קינדער, וואס די עלטערן ווילען זיי געבען צוזאמען מיט וועלטליכע בילדונג, א שטרענג רעליגיעזע ערציהונג און גרינדליכע לעהרע אין תנ"ך, העברעאיש ווי אויך אין תלמוד.
דאס לעהר פערסאנאל בעשטעהט פון די בעסטע פעדאגאגישע קרעפטע.
אין פארבערייטונגס קל. ווערן אנגענומען שילער פון 5½ יאהר אהן שום קאנטניש.
איינשרייבונגען טעגליך אין אלע קלאסען פון 9 ביז 2 און פון 4 ביז 6.

בית תלמוד

די בעוואוסטע ארטאדאקסישע לעהר=אנשטאלט פון ל. פאסטערנאק, לאדז צעגעלניאנא 11 טעל. 57-16.
מאכט בעקאנט אז דאס איינשרייבען תלמודים צום נייעם שול-יאהר קומט פאר טעגליך פון 9—2 פ. מ. און 4—7 נ. מ. די למודים הויבען זיך אן י"ז אלול 2/9.
פאר די תלמידים וואס האבען געענדיגט דאס יאהר אונזער לעהר-אנשטאלט ווערט נעע=פענט א העברעערע קלאס בלומדי קודש ווי אויך בוכהאלטעריע און קארעספאנדענץ.
די ליי טונג.

לעטשניצע „זדראוויע"
פון דאקטוירים-ספעציאליסטען
אויף נאוואמיעסקא 3 (ווסכאדניא 13) טעלעפאן 37-76.

אינערע קראנקהייטען	ד"ר קראוש	3—4, זונטאג 10.30—11.30
כירורגיע קראנקהייטען	ד"ר בראגינסקי פרענקעל, קלאזענבערג	12.30—1.30, חוץ שבת, מיטוואך, שבת, זונטאג 11—12
קינדער און פרויען קראנקה.	ד"ר אריהספד. מארגאליס	2—3 אחוץ זונטאג, דינסט.
אינערליכע קראנקהייטען	ד"ר גיביאנסקי, פאק, לעווי, „ אי' העקרייל	9½—11½ זונטאג 9½—11, 12—2 זונטאג 1—12, 3—4½ זונט. 1—2, 11 — 12 זונטאג 11—12
קינדער קראנקהייטען	ד"ר סאלאוויי... אריה, מאשראנרא, פרעבנער	11—12.30, 3—5, 7, 12—2, 1.30—2.30, זונט. 10.30—12, 5—6.30, זונטאג 9—10.30
לונגען-האלז קראנקהייטען	ד"ר באדרמאן, ...ערינג	טעגליך 2—3, 12-1.30, 6-7.30, זונט 11-1
פרויען קראנקהייטען	ד"ר אייזמאן, איינקראוו	12-1, זונטאג 12—1, 10.30-11.30, דינסט. 1.30-2.30
נאז, האלז און אויערן קראנקהייטען	ד"ר ראבינאוויטש	12—2, זונטאג 12—1.30
הויט און ווענעריש קראנקהייטען	ד"ר פאלה, יאנענבערג	3.30—4.30, זונטאג 9—10, 11—12, זונטאג 11—12
רענטגענאלאג	ד"ר יירהאן	2—7
ערצטליכע אנאליזען	ד"ר מ. מאצעז	

וויזיטען אין שטאט. :-: פאקען-שטעלען. :-: רענטגענאגראפיע. :-: זעמט-ליכע דורכשטראהלונגען (קווארץ-לאמפען). :-: אלערליי אנאליזען און אונטערזוכונגען
די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 8.30 פריה ביז 7.30 אוונד.
זונטאג פון 8.30 ביז 2 א זייגער נאכמיטאג.

האלא! האלא! קלינג טעלעפאן 30=63
היט זיך אפ פון פאלשע נאכמאכונגען
גיב נישט אפ דיין גארדעראבע צו נישט פאכמענישע פירמעס!

„Pogotowie Krawieckie KIERSZA", 91 Żeromskiego 91.

מיר פרישען אויף

קליידער פאר 2,80 זל. (מיט אפנעמען און אפשיקען) עס ווערט געניצעוועט, איבערארבייט | גארניטורן פאר 3 זל. (מיט אבנעמן און אפשיקען) כעמיש געוואשען און געפארבט

רעפערירט און קינסטליך געצערעוועט.
דער אנשטאלט איז אפען פון 5 פריה ביז 1 ביינאכט.

ס'איז נויטיג זאפארט אליינע פון א
שניידער-אבטיילונג
אונבעדינגט א גוטער צושניידער אין א גרעסטער קאנפעקציע=געשעפט
אפערטען אונטער „Konfekcja" אין אנאנסען-ביורא ס. פוקס, לאדז פיעטריקאווער 50. 380

אכטונג! „בית-לחם"
ווסכאדניא 68/70
ס'ווערן געזוכט טיכטיגע אינקאסענטען און אינקאסענטקעס
מעלדען זיך אין קאנצעלאריע פון פעראיין „בית - לחם" פון זונטאג, ד. 26/8 פון 10—2 און פון 5 8 אוונד.
די פערוואלטונג.

א מעבלירט
צימער
געווינשען מיט א בעזונדערן איינגאנג ווערט געזוכט.
אפערטען אבצוגעבען ה. סאלניק, זאוואדזקא 16 ביי מאכטינגער.

עס ווערט געזוכט
א נייערין
צו ראשעל-ארבייט
מעלדען זיך ביי
שוכהענדלער, פולנאצנא 10, 2-טען הויף.

אפריוויינ
צו שערצען נייען ווי אויך א לערן-מיידעל ווערען פון זאפארט געזוכט ביי
קאפעל, ווסכאדניא 4

א קוואליפיצירטער
קארמעלן
איבערציהער (ריז)
ביי שילים
קאנסטאנטינער 14.

איבערצוגעבען
א געשעפט
אויף פיעטריקאווער גאס אין הויף.
צו ערפאהרען אין אדמיג.

ס'ווערט געזוכט
א האנדשפולערין
ווי אויך א לערן-יונגעל ביי
וויסבלום
קאנסטאנטינער 6.

ס'ווערט געברויכט
קוואליפיצירטע
גנזעלען
אויך א לערן=יונגעל
צו מענער בעשטעלט
SUMRAJ
Narutowicz 31

קראפט=
שטוסערס
צו אמעריקאנער מאשינען ווערן געזוכט
ביי ווייגריב
שוו. יאקובא 8.

6000
צענטנער אייז
צו פערקויפען קאנדי-טארי
Nowomiejska 2

א האנד-נייהער
א פריילין אדער א יונגערמאן ווערט גע=זוכט ביים דאמען-שניי-דער סענדזעווין גלובנא 42.

א קאסע שראנק
געפאנצערט געלעגענהייט-לעך צו פערקויפען, ביים ווירט וואלבארסקא 4

אנ'אבערלאק-
ביינעהער
צו טריקא-וועש ווערט געזוכט ביי
רבקה פרוטשאנסקא
21 פולנאצנא 21

כשר
צערעס
שפייזע-פעטס איז פריש אנגעקומען און אין אלע שפייזע-געשעפטען צו בעקומען.
די אויסארבייטונג פון „צערעס" ווערט אין אונזערע פאבריקען אויסגעפיהרט אונטער דער השגחה פון הרב ר' שמחה פרענקל (סקאחינא)
דורכדעם ווערט „צערעס" עמפפוילן אפילו למהדרין מן המהדרין.

SATURNIA S.A. WARSZAWA

MIEJSKI KINOMATOGRAF OSWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokocińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.

Od wtorku dnia 14-go do poniedziałku 20-go sierpnia 1928 r. włącznie
Serja I-sza i II-ga

NĘDZNICY
(Les Misérables) Wiktora Hugo

w rolach głównych:
Gabriel Gabrio (Jean Valjean),
Sandra Milowanow (Fantinu i Kozetta),
Jan Toulout (Jevert),
Paul Jorge (Biskup Myriel),
G. Saillard (Thénardier).
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz.

דער לאקאל פון
שוסטער-מייסטער פעראיין זאכאדניא 66
איז צו פערדינגען אויף די ימים נוראים.
צו ערפאהרען אין דער פעראיינס-קאנצעלאריע יעדען זונטאג און מיטוואך פון 9—10 אוונד.

בעקאנטמאכונג,
דערמיט מאכען מיר בעקאנט אז מיר בעזיצען א גרויסען
מעבעל=לאגער
אויף קאמיענא 2. 2-טער שטאק
און עמפפעהלן דער ג. קונדשאפט די נייעסטע שפייזע צימערן, עס און שלאפצימערן, צו קאנקורענץ=פרייזען!
מיט אכטונג
ב. פוקס און זיהן
מעבעל-געשעפט
2 קאמיענא 2

וויכטיג פאר די איינוואוינער
פון שייבלערס, גייערס-ראיאן און ווידזעוו.
איך מאך בעקאנט, אז איך האב ערעפענט א
ביטשריפטען=ביורא
אויף דער קילינסקי=גאס 126, פראנט-לאדען
און ערלעדיג פינקטליך און רעיעל אלערליי געריכטס- און שטייער אנגעלעגענהייטען, ביטעס, רעקורסען, אדוואלאניעס, אפעלאציעס, איבערזעצונגען, שותפות-אקטען ווי אויך וועגען דער אמנעסטיע.
רעכטס קאנסולענט **J. BIGELAJZEN**

מאגאזין פון עלעגאנטע
שיך

Cegielniana 51, tel. 71-41

עמפפעהלט צום איצטיגען סעזאן א רייכען אויסוואהל פון
שיך
לויט די לעצטע אויסלענדישע מאדעלען.
בעמערקונג: א גרויסער אויסוואהל פון שול = שיכווארג.

א טיכטיגער
שטריקער
אויף אלער ארט זשאַקאַרד און .P. D, זוכט בעשעפטיגונג. שבת נישט צו אַרבייטען. אָפּערטע פאַר „M. P. 37".
897

א שנײַדערין
קען בעקומען אַנ׳אָרט צו אַרבייטען אויף קאָנסטאַנטינער 1,25. שטאָק בײַ שער צו ערפאַהרען טעגליך 8–9 אָוונד שבת א גאַנצען טאָג

העכער פון אלעם שטעהט

Alboril

די פאַרנעהמסטע שמעקענדע זייף צו וועש און צו וואַשען זיך.

ס׳ווערען געזוכט
א טרייבער
און אַ טרייבערין
צו דערוויסען זיך בײַ
זילבערשטיין שקאָלנאַ 30

א קוואַליפיצירטער
הענדשקע-
ארבייטער (ר׳ ק)
אויף א שליטען - מאַשין ווערט געזוכט בײַ
ש פ י ר א
32 פאַסאַזש-שולץ 32

SPLEDNID

היינט פּרעמיערע! — גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם! — היינט פּרעמיערע!

1) די דאַמע מיט א וועלט-רעקאָרד

ערָאטישע דראַמע אין 12 אַקטען. די אַקציע שפּילט זיך אָפּ אין בערלין, פּאַריז, וויען און לאָנדאָן.

אין דער הויפּטראָלע – די שעהנע LEE PARRY

דאָס מעדעל מיט דער שאַכטעל

דאָס היינטיגע מאָסקווע, ווי זי לאַכט און וויינט. פּרעכטיגע קאָמעדיע אין 10 אַקטען פון רוסישען לעבען.

די הויפּט-ראָלען קרעאירען: Anna Sten, K. Fogel, I. Samborski i P. Pol

מוזיקאַלישע אילוסטראַציע אונטער דער לייטונג פון ה׳ טשורנאַווסקי. :-: אָנהויב 4.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג פון 1.30 ביז 3 נאָכמיטאָג זענען די פּרייזען פון אַלעצער 50 גר. און 1 זל.

קינא
MIMOZA
178 קיליגסקי 178.

גרעסטער פילם פון דעם איצטיגען סעזאָן!

היינט און פאָלגענדע טעג! גרויסע עפּאָפּיי פון ליבע און אָפּפערונג א. נ.:

די העלדין — פון א — סענסאַציאָנעלן פּראָצעס

היינט און פאָלגענדע טעג!

פילם געזאַנג אין 9 אַקטען, וואָס אילוסטרירט די ריהרענדע געשיכטען פון א נישט ערדישער שעהנער פרוי. :-: :-: :-: קאָנצערט פון שפּילען, רעזשי און אינסצעניזאַציע

— אין די — הויפּטראָלען: Barbara Bedford i Lewis Stone — אין די — הויפּטראָלען:

אויסערן פּראָגראַם: אַנ׳אַמעריקאַנער קאָמעדיע אין 2 אַקטען. :-: אָנהויב 5.30, שבת און זונטאָג 3 נאָכמ. :-: דער נעקסטער פּראָגראַם: „ליבע און בלוט".

APOLLO

היינט און פאָלגענדע טעג!

גרויסער דאָפּעלטער פּראָגראַם!

I
די מאַדאַם וויל נישט קיין קינדער
גרויס אויסשטאַטונגס בילד פונ׳ם לעבען פון די היינטיגע פרויען.
אין די הויפּט-ראָלען: MARJA CORDA, HARRY LIEDTKE, DIANA GRALLA i TRUDA HESTERBERG.

II
ייִנגליך נישט מוטער
— מיכטיגע — לעבענס-דראַמע
אין דער הויפּט-ראָלע MARY CARR

קינא „ERA"
פּרי-הער „פּלאַזאַ" זאַוויישא 22 (בּאַלוט)

אָנהויב פון די פאָרשטעלונגען אין גצוו. טעג 5.30 נאָכמ. שבת און זונטאָג 2 א זייגער נאָכמ.
פערשטאַרקטער אָרקעסטער
דער זאַל איז מעכאַניש ווענטילירט

צו אַלע יודען! ראַדיאָ-טעלעגראַמע! נור איניגע טעג!

ענדליך איז אונז געלונגען צו בעקומען דעם גרעסטען יודישען פילם נאָך 10 יאָהר אויפנאַהמען אין ארץ-ישראל און ווערט דעמאָנסטרירט נור ביז דינסטאָג.

1927-28 תחית ארץ-ישראל

ערשטער היסטאָרישער ארץ-ישראל-פילם אין 10 אַקטען. די לעצטע פּראָדוקציע פון בן-דוב 1928.

די לעצטע ערד-ציטערניש אין ירושלים.

פּאַספּאַרטו׳ס און הנחה-בילעטען אומגילטיג. פּאַספּאַרטו׳ס און הנחה-בילעטען אונגילטיג.

שבת, דעם 25 אויגוסט, ווערט געגעבען דורך די מיטגלידער פון טעאַטער-פעראיין „ליטפּ"

נאָר 2 פאָרשטעלונגען

מיט׳ן אנטייל פון בעוואוסטען ליבלינג פון לאָדז

האַררי אַריעל
פ׳ ציפּרה בוטשינסקא
און ליב לעווקאָוויטש

שבת, 3.30 נ.מ. צו ביליגע פּרייזען ווערט געשפּילט די אויסגעצייכנטע פּיעסע שבת, 9 אָוונד די בעליבטע מעלאָדראַמע אין 4 אַקטען פון ש. ט.

זיין ווייבס מאַן
אין 4 אַקטען מיט געזאַנג און טאַנץ.

די שטיף-מאַמע

וועלכע איז געגאַנגען מיט גרויס ערפאָלג אין אַמעריקאַ און אין פּוילען. די ראָל שטיף-מאַמע — פ׳ אַריעל.

עס נעהמען אנטייל די בעקאַנטע אַרטיסטען: יאַקובאָוויטש, קאַלינסקי, ריבאַווסקי, מוזיק. אָנפיהרער: צעדראָווסקי. אַרדנונג געזיכערט. בײַ די פאָרשטעלונגען ווערען די טירען געשלאָסען. בילעטען צו בעקומען שבת בײַ דער קאַסע א גאַנצען טאָג פון 10 פריה.

שנײַדער-מייסטער פעראיין
אלעיא 1-טער מאַי 2.

זאַל פאָלקס-הויז
5 זאַוואַדזקאַ 5

שבת ד. 25. ווערט געגעבען 2 פאָרשטעלונגען פון לאָדזער יודישען טעאַטער-פעראיין „ליטפּ" פּינקטליך 4 נאָכמיטאָג און 9 אָוונד די בעליבטע דראַמע פון י. גאָרדין

אין 4 אַקטען „די שחיטה" אין 4 אַקטען

ס׳נעהמען אנטייל דאַמען: לייכטער, ראָזענזאַפט, יאַגאָדאַ, באַק. מענער: פּאַצאַנאָווסקי, קוטנער, שווידער, ליפּאַנאַוו, גליקסמאַן, קאַלשטיין, שווידער, זאַלאַנטש, בראַנדעס. | בילעטען צו 1 זלאָטי צו בעקומען אין טאָג פון דער פאָרשט. בײַ דער קאַסע פון 10 פריה.

שוינט אייער געלד!
ו וואָס זאָלט איהר אוועקוואַרפען אייערע אַלטע היטען, אַז פאַר 2.50 זל. ווערט איבערגעאַרבייט און איבערפאַסאָנירט אַלע אַרט מענער, און דאַמען-קאַפּעלושען לויט די נייעסטע מאָדעלען און פאַסאָנען. פון גאָר אַלט ווערט געמאַכט גאַנצליך נײַ. געדענקט די אַדרעס: ש. וואָרצעל. פּאָלנאַצנאַ 20. בעמערקונג: גלייכצייטיג בעקומט איהר אין גרויסען אויסוואַהל אַלע אַרט מענער און דאַמען קאַפּעלושען צו זעהר ביליגע פּרייזען. קומט איבערצייגט אייך.

עלעקטרישע
קראַפט-מאָטאָרען
פון ערשטקלאַסיגע פירמעס פון 1 H.P. ביז 15 H.P.
פאַרקויפט צו פאַבריקס-פּרייזען פונ׳ם לאַגער
Biuro Techniczne „DYNAMO"
Piotrkowska 85 tel. 8-27.
די פירמע עקזיסטירט פון 1908!

געדענקט איינמאָל פאַר אַלעמאָל!
נאָר טעל. 36-69
Szybka Pomoc Krawiecka
ul. PIOTRKOWSKA 110 (אין הויף)

אויפפרישען אַנ׳אַנצוג זל. 2.80
א קלייד 2,60 מיט׳ן אָפּנעהמען און אָפּשיקען. פאַרבען, כעמיש-וואַשען, רעפּעראַטורען, איבעראַרבייטונגען און קינסטליך-צערעווען. אַלץ ווערט אויסגעפערטיגט אין א קורצער צייט. אויף יעדען טעלעפ. פערלאַנג שיק איך אַרויס שיק-יונגע
דער אַנשטאַלט איז טעטיג פון 5 פריה ביז 1 בײַנאַכט

געלעגענהייטליך
סוויטערס
צו פערקויפען א קוואַנטום דאַמען- און קינדער-
צו ערפאַהרען בײַ ש. טאַסק. שענקעוויטשאַ 22
פּראַנס-געשעפט.

שלייפען- און
קראַוואַטען-
ניהערינס
ווערען געבראַכט. ווי אויך א לערן-יונגעל אין געשעפט קענען זיך מעלדען אין וועש- און קראַוואַטען-געשעפט בײַ
באַרקאַווסקי
נאָוואָמיעסקאַ 22. 987

DR.
JULJUSZ BAUM
ul. Cegielniana 53.
tel. 63-85.
צוריקגעקעהרט
נעמט אָן פון 3–6. אין קליניק אָגראַדאָווא 10
פון 11–1 נמ.

אויף ראַטעס!
איך מאַך בעקאַנט דאָס ג׳ פּובליקום, אַז איך פערטיג אויס אויף ראַטעס די פיינסטע און עלעגאַנטעסטע
דאַמען-טואַלעטען
מיט איינענע שטאָפען אין מיין ערשטקלאַסיגען ווערקשטעל
צו נידריגע פּרייזען!
איך גיב אויך אַרויס פאַר כלות חופּה-קליידער אויף אָבנוץ. מיט אַכטונג ראַכציאַ ווייננבערג,
פּיעטרקאָווער 294 בײַ גייער׳ס מאַרק.
בעמערקונג: איך אַליין בעהאַנדעל די ג׳ קונדשאַפט.

היינט איז געקומען דעם
קאַמאַרנער רבינס אַ ברודער — איך — ער שמייס
זגערזשער גאַס 25
בײַ ר׳ משה סוויאַטקאַווסקי, ער איז פּועל ישיעות
כל מבקש ישיעות ד׳ וברכת הצדיק זאָל קומען.

CASINO

הײנט פײערליכע פרעמיערע!

ריזיגער פלאַנטער פון טראַגישע לעבנס-פּאַסירונגען פון אַ בעוואוסטען אדוואָקאַט, אַ טאַלענטירטען פאַרטיידיגער, וועלכער איז אונשולדיג פער'משפט געוואָרען אין אַ פערברעכען, וואָס ער אַליין האָט אויסגעפיהרט אונטער'ן נאָמען:

דער 13=טער געשוואָוירענער

גרויסע געריכטס-דראַמע, וועלכע שטעלט פאָר אין רעאַליסטישען ליכט דאָס געריכטס-לעבען. :–:–:–: קאַמף צווישען פּראָקוראָר און פאַרטיידיגונג צו איבערצייגען 12 געשוואָוירענע.

די ראָל פון אַדוואָקאַט שפּילט דער גענִיאַלער טראַגיקער פון „בן-הור" FRANCIS BUSHMAN, די פרוי-פּערפּיהרערין ANNA NIELSEN די קאָנקורענטין פון Greta Garbo

אויסערדעם: וואונדערשעהנע קאָמעדיע מיט Reginald Denny אונטער'ן נאָמען:

ווען מענער ווילדעווען...

סימפ. אָרקעסטער אונטער לייטונג פון ה' ל. קאַנטאָר

אנהויב האַלב 5 אַ זייגער נאָכמיטאָג.

CZARY

צום ערשטען מאָל אין לאָדז! צום ערשטען מאָל אין לאָדז!

„ליבע און בלוט"

די גרעסטע וועלט=פּאַראַדע

דראַמע פון טרעהרען, בלוט, ליבע און אָפּפערונג אין 12 אַקטען אין דער הויפּטראָלע

RICHARD BARTHELMESS

אויסערן פּראָגראַם: אַמעריקאַנער קאָמעדיע

אויף'ן ערשטען סעאַנס זענען אַלע פּלעצער צו 50 גר.

ODEON!

הײנט און פאָלגענדע טעג!

ערצ'הלונג וועגען לײדענשאַפטליכע ליבע, אמת'ע ליבע פון הינטער די קוליסען פון נאַכט-קאַבאַרעטען

אין 9 אַקטען אין די הויפּטראָלען BILLE DOVE, LLOYD HUGHES, LOVIS STONE

אין רייצענדזפייער פון בריליאַנטן

CORSO

הײנט און פאָלגענדע טעג!

ליבע פון אַ גאָכען-מעדעל, ליבע פון אַ אַפּאַש דראַמע אין 8 אַקטען פון נאַכט לעבען אין מלינות מיט – Alla Nazimowa

„פּאַריזער זינד"

אויסערן פּראָגראַם: אַ פאַרס

קינא „סירענא"

KINO TEATR „SYRENA" ŁÓDŹ ALEKSANDROWSKA 37 TEL. 49-48

אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37, טעל. 48=49.

דער זאַל ווערט געקיהלט מיט די נייעסטע ווענטילאַטאָרען. פערשטאַרקטער אָרקעסטער.

25 אַקטען נאָר ביז מאָנטאָג, דעם 23=טען אויגוסט ד. י. 10=טער דאָפּעלטער ריזען=פּראָגראַם! 25 אַקטען

2 מעכטיגע פילם=שלאַגערן!

1) „די פרעהליכע אַלמנה" שענסטע אָפּערעטע אין 14 אַקטען פון פראַנץ לעהאַר. אין די הויפּט-ראָלען:

MAE MURRAY i JOHN GILBERT.

2) „טראַגעדיע פון פרעהליכע מעדלעך" זיטן-דראַמע אין 11 גרויסע אַקטען אין די הויפּטראָלען.

CONSTANCE BENET, JOAN GRAWFORD i SALLY O'NEIL.

נעקסטער פּראָגראַם: „וואָס? לאָזט אונזערע אַנאָנסען. כדי אויסצומיידען אַ געדראַנג ביי דער קאַסע, ווערט געבעטען צו קומען אויף די פריהעריגע סעאַנסען.

HEMOROIDY

פרענזלערקעס צו זיידענע שאַלען

ווערען געזוכט. צו ווענדען זיך

י. מאַכטינגער, זאַוואַדסקאַ 16

רעפאָרמאַציע-פּילען.

מיט דער מאַרקע גייסטליכער בעקאַנט פון יאָהר 1602 רעגולירען דעם מאַגען, שיצען פון רעוומאַטיזם, לעבער-לײדען, גענגען דיקקייט, אַטרעמיזם, דאָס קומען בלוט אין קאָפּף, שטילען די יסורים פון העמאָראָידען, רייניגען דאָס בלוט און באַוואַרענען צו אַבסטרוקציע — אַ גינסטיג דורכרייניגונגס-מיטעל.

צונעמען 1 אָדער 2 פּילען אַ נאַכט.

פּרייז פון אַ שאַכטעל 1.35. אויסשליסליך פון דער אַפּטייק

Karczewski, Tuszyński, Warszawa, Trębacka 4

צו בעקומען אין די אַפּטייקען און סקלאַדען מיט'ן „גייסטליכען" (Zakonnik).

רעטשניצע

פון דאָקטוירים-ספּעצ. און רענטגען-קאַבינעט.

פּעטריקאָווער 62, טעל. 31-53.

אינערל. קראַנקהייטען	ד"ר ב. ראַבינאָוויטש / " מ. וואָלפסאָן / " א. מײנענבוים	פון 2½—3½ און 7—8 / 12—2 / 4—6
כירורגישע קראַנקהייטען	ד"ר י. שרײַבער / " א. פּאַכאַטשאָווסקי	פון 2½—4 און 7—8 / 12—1 און 5—6
פרויען-קראַנקהייטען און געבורטס-הילף	ד"ר ד. אַלטערמאַן / " מ. פעלדמאַן / פרוי ד"ר ח. זעלדאָוויטש-כלאַמשכאַ / " נוסמאַנאָוואַ זאַנד מײנענבוים	פון 11—1 / 5½—7½ / שבת, זונט. דינסט. דאָנ. 3-5 / זונט. מאָנט. מיט. פרייט. 3-5
קינדער-קראַנקהייטען	ד"ר ס. נוטענזאָן / " ל. פאַמיליער	פון 10—11 און 6—7 / 12—1 און 4—5
נערווען-קראַנקה.	ד"ר מ. מאַשלאַנקאַ	פון 6—7 זונטאָג 1—2½
אויגען-קראַנקהייטען	ד"ר י. סמופּאַי / " ס. האַלפּערסאַ	פון 1—2 און 4—9 / 11—12, 6—8 זונט. 12—2
נאָז, האַלז און אויערען-קראַנק.	ד"ר פ. קלאַמשקאַ / " באַל. כאַן	פון 11—1 און 7—8 / 3½—5½
הויט- און וועי-נערישע קראַנק.	ד"ר פ. ברין / " י. פּאַלטאַרימאָשיק	פון 12½—3½ / 6-8
ציין- און מונד-קראַנקהייטען	ציין-ערצט ס. שערער / " מ. רעזניקאָוויטש / " ב. משודנאָווסקאַ / " ו. קאַצענבאַום	פון 9—10¾ און 8—9 / 11—1¾ / 2¼—5 / 5¼—8

די לעטשניצע איז טעטיג טעגליך פון 9 פריה ביז 9 אין אָווענד.

קוואַרץ-לאַמפּען און רענטגען-בעשטראַהלונג

עס ווערען געמאַכט אָפּעראַציעס, בעשטראַהלונגען מיט קוואַרץ-לאַמפּען עלעקטריזאַציע און אַנאַליזען, קינסטליכע ציינער, קאָראָנעס, גאָלד-בריקען און פּלאָמבען.

וויזיטען אין שטאָדט. נאַכט-דיזשור. געבורטס-הילף.

מחזורים

25 פּראָצ. ביליגער אין ווילנער ספרים-סקלאַד

א. מ. גרובשטיין, וואָסכאָדניאַ 54.

איז צובעקומען אַלע אַרט מחזורים, ווי אויך די וועלט-בערימטע „רב פנינים" מחזורים און מחזורים מיט אָריגינעלע פּוילישע איבערזעצונג אין פּראַכט באַנד און לייווענד און לעדער. ס'איז אויך צו בעקומען די טאַשען-מחזורים „עבודת הקודש" אין אַ לוקסוס-אויסגאַבע. אַ גרויסער אויסוואַהל פון ש"ס, טורים, רמב"ם, חומשים, פּסוקים, משניות, מדרשים און סידורים; ספּעצ. כלה-סידורים און קונסט-באַנד; טליתים, גאַרטלען, קאַפּלען, ציצית, מזוזות, קינדער גמרות. ספּעציעלע מתנות פאַר פּייערונגען. פאַר חדר-קינדער ספּעציעלער ראַבאַט! געדענקט דעם אַדרעס:

א. מ. גרובשטיין, וואָסכאָדניאַ 54.

(פראָנט 1-טער שטאָק)

איבעראַשענד נייעס פאַר דאַמען און הערען!

נאָר פאַר 2.50 זלאָטים ווערט איבערגעמאַכט און איבער געפאַסאָנירט דאַמען און מענער=היטען ווי אויך קינדער=היטען פון גאָר אַלט ווערט גענצליך ניי, לויט די נייע מאָדעלען און פּאַסענדע פּינקטליכע אויספיהרונג און רעעלע בעהאַנדלונג. גלייכצייטיג קאָנט איהר בעקומען אין אַ גרויסען אויסוואַהל אַלע אַרט דאַמען און מענער-היטען צו ביליגע פּרייזען. געדענקט די אַדרעס לוטאָמירסקאַ 2 (האָטעל-גאַס) אָדער זגערסקאַ 20, ביי י. פערדער.

בעקאַנטמאַכונג

איך מאַך בעקאַנט, אַז מען האָט מיך געכאַפּט מיט שפּירט און איך האָב בעלייגט 1000 זל. קויציע.

ישראל מיליך.

פּולנאַצנאַ 21.

אַנאָנסען-פּרייז: פאַר'ן טעקסט—15 גר. פרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער זייט 7 יעסטעטע אין טעקסט—40 " " " " " —60 " " נאָכ'ן טעקסט—1 " " " " " —15 " 7 " פאַר אַ פּליסטער-שורה: ... 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. ... 10 גר. אַ ווערט

אַבאָנעמענט-פּרייז: אין לאָדז – 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלונג אַ היים; אויף דער פּראָווינץ – 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער. פאַר'ן אינהאַלט און פאָרמולירונג די אַנאָנסען אין דער פערלאַג גישט פעראַנטוואָרטליך די אַדמיניסטראַציע איז אָפען פון פריה ביז ... נאַכט.

Za Wydawnictwo „Majer Folksblat", społdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. Brunnerowski i D. Nüdenberg. Redaktor odpowiedzialny Ch. S...
Drukarnia ... „Majer Folksblat", Piotrkowska 21.